

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem
Filológia Tanszék

T U D O M Á N Y O S
D I Á K K Ö R I
K O N F E R E N C I A

az MA képzési szint
filológus hallgatói számára

• • •

2 0 2 6

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem

Filológia Tanszék

**TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI
KONFERENCIA
AZ MA KÉPZÉSI SZINT FILOLÓGUS
HALLGATÓI SZÁMÁRA**

Szerkesztők:

Beregszászi Anikó és Gazdag Vilmos

Beregszász, 2026

Jelen kiadvány a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem Filológia Tanszékén megrendezett TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA AZ MA KÉPZÉSI SZINT FILOLÓGUS HALLGATÓI SZÁMÁRA előadás-téziseit tartalmazza. A kötetben a magyar, az ukrán és az angol szakos mesterképzéses hallgatók magiszteri dolgozat-előkészítési munkájának eredményei kerülnek bemutatásra. A tézisek a szerzők önálló tudományos munkáját tükrözik.

Дане видання містить тези доповідей НАУКОВОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ СТУПЕНЯ МАГІСТРА, проведеної на Кафедрі філології Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II. У збірнику представлено результати підготовчої роботи з написання магістерських робіт студентів магістратури спеціальностей угорської, української та англійської філології. Тези відображають самостійну наукову роботу авторів.

This volume contains the thesis abstracts presented at the ACADEMIC STUDENT CONFERENCE FOR MA STUDENTS OF PHILOLOGY, held at the Department of Philology of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian University. The collection presents the results of the master's thesis preparatory work of students of Hungarian, Ukrainian, and English philology. The abstracts reflect the independent scholarly work of their authors.

Szerkesztette / Редактори / Edited by:

Beregszászi Anikó – Gazdag Vilmos

***TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA
AZ MA KÉPZÉSI SZINT FILOLÓGUS HALLGATÓI SZÁMÁRA***

***НАУКОВА СТУДЕНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ***

CONFERENCE FOR MA PHILOLOGY STUDENTS

Technikai szerkesztő / Технічний редактор / Technical editor:

Ferku Szilveszter

Borítóterv / Дизайн обкладинки / Cover design:

Gazdag Vilmos – Ferku Szilveszter

A tézisek tartalmáért, az abban leírt tények hitelességéért, illetve a tudományetikai követelmények maradéktalan betartásáért a szerző, illetve a munka témavezetője felel.

За зміст тез, достовірність викладених фактів, а також за повне дотримання вимог наукової етики несе відповідальність автор та науковий керівник роботи.

The author and the thesis supervisor are responsible for the content of the abstracts, the accuracy of the facts stated therein, and full compliance with the requirements of research ethics.

TARTALOM

Klaudia Barta: Translanguaging among Philology Students in Transcarpathian Higher Education	9
Karolina Bárany: The Stylistic Classification of Vocabulary in M. Wilson’s “Live with Lightning” and Its Reproduction in Ukrainian Translation	11
Beregszászi-Fábián Boglárka: Politically Correct Vocabulary in the Context of Translation....	13
Berekszaszi Krisztina: The Impact of Social Media on the Development of English Vocabulary Through Neologisms, Lexical Changes and Abbreviations.....	16
Henrietta Bilak: Multilingualism in Schools: Comparative Analysis of Student Attitudes and Teacher Approaches.....	20
Bela Norbert Fancsiki: Postcolonial Identity and Cultural Hybridity in Contemporary British Fiction	23
Ruben Fazekas: Causes of Translation Errors and Ways to Overcome Them Based on Selected Examples	26
Beatrix Ilona Hadady: Digital Multilingualism: The Role of Social Media in Students’ Language Use.....	29
Marianna Husti: The Role of Context in English Language Learners’ Word Interpretation	32
Patrick Kochov: Challenges of Post-Editing of AI Translation Based on Selected Examples	35
Kamilla Kukri: Speech Acts in English and Hungarian: A Comparative Analysis of Speech	39
Andrea Lórinicz: Speech Act Theory and Characterization: A Pragmatic Study of Dialogue in Contemporary Young Adult Novels.....	42
Cintia Márton: Challenges in Translating Culturally Specific Idioms and Humor: A Case Study of English Ukrainian/Hungarian Translations	45
Emilia Medvetska: The Role of Figurative Language in Children’s Literature: A Cognitive Linguistic Approach to Conceptual Metaphors	49
Emese Orban: The conceptualization of life in Franz Kafka’s literary work The Metamorphosis	51
Boglarka Toth: Historical Memory and National Identity in James Jones’ Novel “From Here to Eternity”	53
Adrienn Vig: The Online Traces of Multilingualism: The Digital Linguistic Landscape of Local Governments in the Berehove District.....	56

Balázs Laura: A kárpátaljai magyar nyelvhasználat kutatásának kutatásmódszertani lehetőségei (vizsgálatok alapján).....	59
Bene Alexandra: Az életkor mint nyelvhasználatot és nyelvi mentalitást befolyásoló tényező a Kaszonyi kistérség lakóinak körében	61
Beregszászi Fábrián Boglárka: Egy ismételt keresztmetszeti vizsgálat: a magyar nyelv helyzete Kárpátalján a 21. század első harmadában.....	65
Csubirka Réka: A millennium megünneplésének retorikája a görögkatolikus felekezeti iskolákban szövegekönnyvek és jegyzőkönyvek alapján	69
Gerzsenyi Cecília: Természetfeletti lények és a hozzájuk kapcsolódó hiedelemmondák vizsgálata Kárpátalján.....	72
Komári Éva: Közösség és gyermekirodalom: a lokális kötődés narratívái Kárpátalja magyar nyelvű meséiben.....	74
Kornicki Nikoletta: A málenyikj robot reprezentációja a kárpátaljai magyar irodalomban	77
Lőrinc Orsolya: Az interakciós viszony típusai és a beszélői stratégiák a személyközi kommunikációban Kárpátalján	80
Medveczky Emilia: Civil szociolingvisztika: kárpátaljai magyarok nyelvhasználatra vonatkozó hozzászólásai a közösségi médiában.....	84
Oroszi Dominika: A disztópia műfajának megújítása Hugh Howey A siló c. regényében és a sorozatváltozatban.....	87
Tóth Emília: Írás és írott hagyaték (pl. naplók, emlékiratok, szakrális kéziratok) kutatása és elemzése az egyén szempontjából	90
Безкаравайна Інна: Психологічний злам та деконструкція ілюзій у романі Ірен Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю».....	92
Джанда Галина: Особливості мовного стилю Софії Андрухович.....	95
Егрешій Світлана: Роль діалектних елементів у прозі сучасних закарпатських письменників (на основі вибраних творів).....	99
Калинич Крістіна: Неологізми та молодіжний сленг як відображення мовних змін у сучасній українській мові	101
Ковтунович Анна: Лінгвістичний ландшафт міста Хуст Закарпатської області	104
Комарі Єва: Українсько-угорський білінгвізм у контексті міжкультурної комунікації в мовленні населення Закарпаття.....	106
Немеш Ірина: Ідейно-художня оригінальність збірки «Тільки не пиши мені про війну» Павла Вишебаби.....	109

BEVEZETŐ

A tudomány művelése sohasem magányos vállalkozás. Bármilyen elmélyült és önálló is a kutatói munka, eredményei csak akkor válnak valóban értékessé, ha mások szakmai tekintete előtt is megmérettetnek. A közös gondolkodás, az eltérő nézőpontok ütköztetése, a kérdések és ellenvetések újra meg újra rávilágítanak olyan összefüggésekre, amelyeket egyetlen kutató önmagában nehezen láthat meg. A tudományos diskurzus természeténél fogva többszólamú: a több aspektusú megvilágítás révén árnyaltabb képet kaphatunk vizsgált tárgyunkról, pontosabban fogalmazhatjuk meg állításainkat, és biztosabb alapokra helyezhetjük következtetéseinket. Ez az, ami a tudományt valóban előrébb viszi.

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem Filológia Tanszékének mesterképzéses hallgatói számára szervezett konferencia ebben a szellemben jött létre. Célja, hogy fiatal kutatóink alakulófélben lévő vizsgálódásaikat bemutathassák, megoszthassák tapasztalataikat, és érdemi visszajelzéseket, iránymutatásokat kapjanak oktatóiktól és hallgatótársaiktól egyaránt.

A jelen kötetben olvasható tézisek a készülő szakdolgozatok pillanatképei: olyan kutatási irányokat, kérdéseket és módszertani megfontolásokat tükröznek, amelyek a következő hónapokban tovább finomodnak, gazdagodnak — éppen azon szakmai párbeszéd hatására is, amelyre ez a konferencia lehetőséget kíván teremteni. Kívánjuk, hogy az itt elhangzó előadások és viták minden résztvevő számára gyümölcsözőek legyenek.

ВСТУП

Наукова діяльність ніколи не є справою однієї людини. Якою б самостійною та поглибленою не була праця окремого дослідника, її результати набувають справжньої цінності лише тоді, коли проходять випробування фаховим поглядом інших. Спільне осмислення, зіткнення різних точок зору, постановка запитань і висловлення заперечень знову й знову відкривають такі зв'язки, які важко помітити, працюючи на самоті. Науковий дискурс за своєю природою багатоголосий: завдяки багатоаспектному висвітленню ми отримуємо більш нюансоване уявлення про предмет дослідження, точніше формулюємо наші твердження і ставимо висновки на надійніше підґрунтя. Саме це справді просуває науку вперед.

Конференція, організована для магістрантів Кафедри філології Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II, постала саме в цьому дусі. Її мета — надати молодим дослідникам можливість представити свої поточні наукові пошуки, поділитися здобутим досвідом і отримати змістовний зворотний зв'язок та поради як від викладачів, так і від колег-студентів.

Тези, вміщені в цій збірці, є моментальними знімками магістерських робіт, що готуються: вони відображають дослідницькі напрями, питання й методологічні міркування, які впродовж наступних місяців ще уточнюватимуться й збагачуватимуться — зокрема й під впливом того фахового діалогу, для якого ця конференція прагне створити можливість. Бажаємо, щоб виступи й дискусії, що відбудуться тут, були плідними для всіх учасників.

INTRODUCTION

Scholarly work is never a solitary endeavour. However independent and in-depth an individual researcher's efforts may be, their results become truly meaningful only when they are tested in the light of other scholars' expert attention. Joint reflection, the confrontation of differing perspectives, and the raising of questions and objections repeatedly reveal connections that a single researcher could hardly perceive alone. Academic discourse is, by its very nature, polyphonic: multi-faceted illumination allows us to gain a more nuanced understanding of our subject, to formulate our claims more precisely, and to ground our conclusions more firmly. This is what genuinely advances scholarship.

The conference organised for the MA students of the Department of Philology at Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian University has been conceived in precisely this spirit. Its aim is to provide our young researchers with the opportunity to present their ongoing investigations, share their experiences, and receive substantive feedback and guidance from both their lecturers and fellow students.

The abstracts gathered in this booklet are snapshots of master's theses in the making: they reflect research directions, questions, and methodological considerations that will be further refined and enriched in the coming months — not least through the very scholarly dialogue that this conference seeks to make possible. We hope that the presentations and discussions held here will prove fruitful for all participants.

TRANSLANGUAGING AMONG PHILOLOGY STUDENTS IN TRANSCARPATHIAN HIGHER EDUCATION

Student's name: Klaudia Barta

Program: Philology (English language and literature), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Full-time

Supervisor's name: Iona Huszti, PhD, Associate professor

Introduction

In recent years, translanguaging has emerged as a central concept in applied linguistics and sociolinguistics, particularly in the study of multilingual practices in educational contexts (Cenoz & Gorter, 2022). Translanguaging refers to the flexible and dynamic deployment of linguistic resources across languages in processes of meaning-making (Baker & Wright, 2017, p. 280). Extending beyond formal pedagogy, Lewis, Jones and Baker (2012, p. 647) argue the relevance of translanguaging across the full spectrum of bilingual experience.

This perspective is particularly relevant in Transcarpathian higher education, where Ukrainian, Hungarian, and other languages coexist within a multilingual environment. Within philology programs, traditionally oriented toward the mastery of standardized language norms, students operate in a space where formal expectations of language use intersect with their naturally occurring multilingual practices. Despite the growing body of research on translanguaging in earlier stages of education, its role in higher education, especially among philology students, remains underexplored.

The present study is motivated by this gap. It seeks to examine how philology students in Transcarpathia navigate their multilingual resources within academic contexts. The central research problem is whether translanguaging is enacted as a legitimate resource, or constrained by normative frameworks that privilege language separation and standardization.

Aims and research questions

The primary aim of this thesis is to investigate the functions and perceptions of translanguaging among philology students in Transcarpathian higher education. The study seeks to bridge the gap between theoretical models and actual language practices in a highly norm-regulated academic environment. The research is guided by the following questions:

- What patterns of translanguaging can be identified in the academic and semi-academic practices of philology students in Transcarpathian higher education?

- What functions does translanguaging serve in students' meaning-making and learning processes?
- How do philology students perceive translanguaging in relation to the normative expectations of their field?

Methods

The study combines theoretical analysis with empirical data collection. Relevant literature on translanguaging and multilingualism will be critically reviewed to establish the conceptual and analytical framework of the study. Empirical data will be collected through a structured questionnaire administered to philology students in Transcarpathian higher education. The questionnaire will consist of both closed-ended items, aimed at identifying general patterns of language use, and open-ended questions, designed to capture students' perspectives and self-reported practices. The research corpus will consist of the collected questionnaire responses, supplemented, where relevant, by illustrative examples of reported language use.

Expected results and discussion

It is anticipated that the findings will demonstrate that translanguaging is a common practice among philology students. Students are expected to draw on multiple linguistic resources even in contexts where monolingual norms are reinforced. At the same time, it is likely that ambivalent attitudes will emerge. This may result in a discrepancy between language practices and their perceived legitimacy.

The study's significance lies in its potential to contribute to a more nuanced understanding of multilingual academic practices in higher education. The thesis may challenge traditional assumptions about language purity and correctness, and highlight the pedagogical implications of recognizing multilingual competence as a resource rather than a deficiency.

References

- Baker, C. & Wright, W. E. (2017). *Foundations of bilingual education and bilingualism*. Multilingual Matters.
- Cenoz, J. & Gorter, D. (2022). *Pedagogical translanguaging*. <https://doi.org/10.1017/9781009029384>
- Lewis, G., Jones, B., & Baker, C. (2012). Translanguaging: Origins and development from school to street and beyond. *Educational Research and Evaluation*, 18, 641–54. <https://doi.org/10.1080/13803611.2012.718488>

THE STYLISTIC CLASSIFICATION OF VOCABULARY IN M. WILSON'S "LIVE WITH LIGHTNING" AND ITS REPRODUCTION IN UKRAINIAN TRANSLATION

Student's name: Karolina Bárany

Program: Philology (English language and literature), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Full-time

Supervisor's name: Iona Huszti, PhD, Associate professor

Introduction

This master's thesis examines the stylistic classification of vocabulary in "Live with Lightning" by Mitchell Wilson and its reproduction in Ukrainian translation. The research lies at the intersection of stylistics, translation studies, and literary linguistics, focusing on how lexical choices contribute to meaning and how such stylistic features are reproduced across languages. The relevance of the topic is grounded in the growing scholarly interest in the relationship between linguistic style and translation strategies. Literary texts – especially those incorporating scientific themes – often employ a wide range of vocabulary registers, including technical, colloquial, and expressive elements. The study draws on key theoretical approaches in stylistics and translation studies, incorporating the contributions of Geoffrey Leech and Michael Short in literary stylistics, alongside the work of Anthony Pym and Mona Baker, as well as more recent perspectives offered by Jeremy Munday. Together, these approaches provide valuable insights into translation equivalence and lexical meaning and form the theoretical foundation of the thesis. The translation procedures proposed by Venuti offer a framework for analyzing stylistic shifts. However, the reproduction of lexical stylistic layers in Ukrainian literary translation has received limited scholarly attention. The research problem is to identify the main lexical stylistic layers in the original text and evaluate how effectively they are reproduced in translation.

Objectives and Research Questions

The primary objective of this thesis is to analyze the stylistic classification of vocabulary in "Live with Lightning" and to examine how these stylistic features are conveyed in Ukrainian translation.

- What types of vocabulary (neutral, colloquial, formal, technical, expressive) are used in the original text?
- How are these vocabulary types distributed, and what functions do they perform?
- Which translation strategies are used to reproduce these stylistic categories in Ukrainian?

- To what extent are stylistic nuances preserved in translation?
- What types of stylistic shifts or losses can be identified?

Methodology

The research employs qualitative textual analysis combined with comparative analysis. Selected passages from *Live with Lightning* are subjected to close reading in order to identify and classify vocabulary according to stylistic categories. The analysis is based on key concepts from stylistics and translation studies, including lexical stratification, register, connotation, functional style, and equivalence. Translation transformations such as shifts, losses, and compensation are also examined. The corpus consists of the original English novel and its Ukrainian translation. The selected excerpts represent different stylistic layers, including scientific discourse, dialogue, and narrative description, ensuring a balanced and representative analysis.

Expected Results and Conclusions

The study is expected to demonstrate that *Live with Lightning* employs a wide range of vocabulary types reflecting both scientific discourse and everyday communication. The Ukrainian translation is likely to show varying degrees of stylistic equivalence, successfully preserving some lexical features while modifying or reducing others due to linguistic and cultural differences. The findings will highlight the complexity of translating stylistically marked vocabulary and emphasize the importance of maintaining functional and stylistic equivalence. The research is expected to contribute to stylistics and translation studies by providing a detailed case study of lexical classification and its cross-linguistic reproduction, as well as insights into effective translation strategies.

References

- Baker, M. (2018). *In other words: A coursebook on translation* (3rd ed.). Routledge.
- House, J. (2015). *Translation quality assessment: Past and present*. Routledge.
- Leech, G. N., & Short, M. (2007). *Style in fiction: A linguistic introduction to English fictional prose* (2nd ed.). Pearson.
- Munday, J. (2022). *Introducing translation studies: Theories and applications* (5th ed.). Routledge.
- Pym, A. (2014). *Exploring translation theories* (2nd ed.). Routledge.
- Venuti, L. (Ed.). (2000). *The translation studies reader*. Routledge.
- Wilson, M. (1949). *Live with lightning*. Simon & Schuster.

POLITICALLY CORRECT VOCABULARY IN THE CONTEXT OF TRANSLATION

Student's name: Beregszászi-Fábián Boglárka

Program: B11 Philology, English language and literature

Study mode: Part time

Supervisor's name: Katalin Lizák

Introduction

Language is a dynamic system that is closely linked to the traditions, culture, values, and customs of people. A striking example of the interaction between language and culture is the shift in the linguistic worldview brought about by such a cultural and social phenomenon as political correctness which has become extremely popular in the world, particularly in English-speaking countries. It emerged as a slogan in the United States with the aim of promoting a liberal orientation in American politics.

The term “political correctness” is an integral part of modern English, despite the variety of approaches and the difficulty of establishing a single definition.

The goal of political correctness is to avoid language that might offend people.

The relevance of the present research is determined by the increasing importance of politically correct communication in contemporary society and by the necessity of identifying effective approaches to translating politically marked lexical units. The study is also relevant due to the growing intercultural interaction and the need for translators to ensure accurate and culturally sensitive communication.

Hence, the need to study politically correct vocabulary in media texts that capture the latest language trends. Political correctness is a serious challenge for the translator not only linguistically but also culturally.

Aims and research questions

The translation of politically correct vocabulary from English into Hungarian deserves particular scholarly attention due to the differences in linguistic structures and sociocultural contexts among these languages. English-speaking societies have played a major role in developing and popularizing politically correct discourse, whereas Hungarian linguistic traditions have followed different historical and sociopolitical paths. As a result, equivalent lexical items may differ significantly in form, frequency, degree of acceptance, or even in their existence within the target

language. Such discrepancies raise important questions regarding translation strategies and the extent to which linguistic and cultural adaptation is necessary.

The *object* of the research is politically correct vocabulary in contemporary English-language discourse.

The *subject* of the research is the peculiarities and strategies of translating politically correct vocabulary from English into Hungarian and Ukrainian.

The *aim* of the research is to investigate the linguistic characteristics of politically correct vocabulary and to analyze the methods and strategies used in its translation from English into Hungarian.

To achieve the stated aim, the following *tasks are set to:*

examine the theoretical foundations and definitions of political correctness as a linguistic and sociocultural phenomenon; identify the main lexical categories and characteristics of politically correct vocabulary; analyze the functions of politically correct language in modern discourse; investigate translation challenges associated with politically correct vocabulary; identify and classify translation strategies and techniques employed in rendering politically correct lexical units into Hungarian; compare translation solutions and determine similarities and differences between the languages.

Methods

The methodological basis of the research includes methods of theoretical analysis and synthesis of scholarly literature, descriptive and comparative methods, contextual analysis, semantic analysis, and translation analysis.

The present study is conducted according to the following:

- analysis of the current state of the problem of political correctness in the social and linguistic theory and practice;
- developing a program of research methods;
- analysis of the articles of a publicist nature for the presence of politically correct vocabulary in them;
- finding Hungarian equivalents in translation;
- identifying trends in the use and translation of a particular politically correct vocabulary in a certain context;
- systematisation and summary of the study results, clarifying the theoretical conclusions.

The results may contribute to a better understanding of the mechanisms involved in translating politically sensitive language and may serve as a useful resource for translators, students, and researchers in the fields of linguistics and translation studies.

Expected results and discussion

The expected results of the present study include the identification and systematic classification of politically correct vocabulary used in contemporary English discourse and the determination of the main strategies employed in its translation into Hungarian language. The research is expected to demonstrate that politically correct lexical items constitute a specific category of vocabulary characterized not only by semantic meaning but also by significant sociocultural and pragmatic functions.

The discussion of the findings is expected to highlight the importance of preserving not only the denotative meaning of politically correct vocabulary but also its pragmatic and social implications. The research may demonstrate that literal translation does not always ensure the preservation of the intended communicative effect and that cultural sensitivity plays a crucial role in translation decisions.

Furthermore, the results are expected to confirm that successful translation of politically correct vocabulary requires translators to possess not only linguistic competence but also a deep understanding of social norms, cultural contexts, and discourse practices in both source and target languages. The findings may contribute to the broader field of translation studies by emphasizing the relationship between language, culture, and ideology in the translation process. Overall, the study is expected to provide a clearer understanding of how politically correct vocabulary functions across different linguistic and cultural environments and to offer practical insights into effective translation approaches for politically sensitive language.

References

- Spears Richard A. *Slang and Euphemism Dictionary*. Third Revised Edition, 2001. 412 p.
- Каптюрова О. В. Реалізація концепту «політична коректність» в мас-медійному дискурсі. Київ : Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, 2013. 146 с.
- Снегір'ова Є. О. Евфемізми як витончена форма мовленнєвого мистецтва. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і пер спективи*. Логос, 2012. С. 261–266. URL: <https://cutt.ly/ehpfJoO>
- Великорода В. Б., Небелюк Л. Р. Концептуальні характеристики евфемізмів на позначення негативних дій політиків. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2013. Вип. 68. С. 51–54. URL: <https://cutt.ly/chpsNjE>

THE IMPACT OF SOCIAL MEDIA ON THE DEVELOPMENT OF ENGLISH VOCABULARY THROUGH NEOLOGISMS, LEXICAL CHANGES AND ABBREVIATIONS

Student's name: Berekszaszi Krisztina

Program: Philology (English language and literature), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Daytime

Supervisor's name: Fodor Katalin, Associate Professor of the Department of Philology

Introduction

In the modern digital age, social networks have become an integral part of everyday communication, especially among young people. Platforms such as *Facebook*, *TikTok*, *Instagram*, *YouTube*, and *Telegram* have not only changed the ways of communication but have also significantly influenced the development of the English language. Social networks give rise to new words (neologisms), abbreviations, and lexical changes, which quickly spread among users around the world and gradually become part of everyday language. Due to the dynamic development of neologisms, abbreviations, and lexical changes influenced by social networks, they have become part of not only Internet slang but also commonly used English.

Aims and Research Questions

The purpose of the study is to examine abbreviations, neologisms, and lexical changes in the English language under the influence of social networks aimed at their spread among users. This study also analyses their impact on the linguistic competence of students at the FerencRákóczi II Transcarpathian Hungarian University. The research tasks include:

- reviewing scientific literature on the formation of neologisms and abbreviations in social networks
- determining the characteristics, frequency of use, and spread of neologisms and abbreviations among students
- analysing the impact of social networks on the enrichment of English vocabulary.

Literature Review

Algeo (1991) was probably the first to systematise the classification of neologisms by method of formation, identifying types including blending, clipping, acronyms, and semantic shift. Later, Kovalova (2024) distinguished four classificatory dimensions of social media neologisms –by linguistic unit type, degree of novelty, type of reality denoted, and method of formation. Karimbaeva (2025), analysing 120,000 words from *Twitter*, *TikTok*, *Reddit*, and

Instagram, identified 83 newly coined lexemes, with blending (31%) and affixation (22%) as the most productive mechanisms. Váradi and Lehocki-Samardžić (2025) demonstrated that social media accelerates the public acceptance of non-standard vocabulary well beyond its original community of users.

Methods

The research methodology includes descriptive, analytical and synthetic methods, as well as quantitative, and qualitative data analysis. The methods used in this study include questionnaire survey and sociolinguistic analysis. The research material consists of linguistic dictionaries, dictionaries of neologisms, online slang dictionaries (Urban Dictionary, NetLingo), scientific and methodological literature on sociolinguistics and lexicology, publications on social networks, and data collected through a students' survey.

Results and Discussion

The survey was conducted among 69 respondents, the vast majority of whom were university students (89.9%). *YouTube* was the most widely used platform (92.8%), followed by *Instagram* (89.9%) and *Facebook* (79.7%). *TikTok* was used by 68.1% of respondents, which is notable given its central role in spreading new slang and abbreviations. Over 40% of respondents employ English abbreviations regularly or always, and only 5.8% said they never use such abbreviations, which strongly indicates that social media vocabulary has penetrated the daily communication habits of most respondents.

Recognition rates vary considerably depending on how well-established a term is. *LOL* was the most recognised (87%), followed by *POV* (75.4%) and *DM* (62.3%). By contrast, more specialised or newer abbreviations such as *TL;DR* and *FOBO* were known to only 7.2% of respondents. Informal, multimodal contexts such as memes, short-form video, and music proved more effective for incidental vocabulary acquisition than traditional lexicographic tools. The most popular learning strategy was interest in neologisms and abbreviations encountered in memes (58%), followed by interest in new words found in song lyrics (47.8%).

An overwhelming majority of respondents (91.3%) viewed the influence of social media on the English language positively. However, awareness of academic linguistic resources (e.g., NOW Corpus, NetLingo) remained critically low – the NOW Corpus was known to only 10.1% of respondents. All three research hypotheses were confirmed by the survey data.

Conclusions

The study confirmed that social networks such as *Facebook*, *TikTok*, *Instagram*, *YouTube*, and *Telegram* have a positive impact on the development of communication skills, creativity, media literacy and the enrichment of English vocabulary with modern and relevant lexical

items. The findings support integrating authentic digital materials and corpus-based tools into university English curricula to bridge the gap between informal digital language acquisition and formal linguistic competence. It is important to take into account current lexical trends and integrate knowledge of neologisms, abbreviations, and lexical changes into the educational process with an appropriate balance, taking into account both the positive aspects and potential challenges.

References

- Algeo, J. (Ed.). (1991). *Fifty years among the new words: A dictionary of neologisms, 1941–1991*. Cambridge University Press. Retrieved from: https://assets.cambridge.org/97805214/49717/excerpt/9780521449717_excerpt.pdf (date of application: 06.01.2025).
- Dziubina, O. I. (2016). *Struktura, semantyka ta pragmatyka slenhovykh neolohizmiv sotsial'nykh merezh Twitter ta Facebook (na materialakh anhliis'koi movy)* [Doctoral dissertation, Ivan Franko National University of Lviv]. [Дзюбіна О. І. Структура, семантика та прагматика сленгових неологізмів соціальних мереж *Twitter* та *Facebook* (на матеріалі англійської мови) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2016. 206 с.]. [in Ukrainian] Retrieved from: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/05/dis_dzyubina.pdf (date of application: 18.10.2025).
- Karimbaeva, A. Sh. (2025). *Lexical innovation in digital discourse: A corpus-based study of neologisms on social media platforms*. Retrieved from: <http://modernscience.uz/media/article/336-340.pdf>
- Khyzhun, Ya., & Dyshleva, S. (2023). *Neolohizmy suchasnoi anhliis'koi movy: Movoznavchyi status ta parametry klasyfikatsii*. Retrieved from: <http://philol-zbirnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/philol/article/view/286>
- Kovalova, O. (2024). *Classification of neologisms in social networks and methods of their translation*. Retrieved from: <https://stud.knutd.edu.ua/bitstream/-123456789/-27045/-1/22.pdf>
- Kramar, N. (2022). *Slovyk anhliiomovnykh neolohizmiv XXI stolittia. TVO “NVP “Interservis”*. [in Ukrainian] Retrieved from: https://langcenter.kiev.ua-/Kramar_dictionary_2022.pdf
- Le Foll, E. (n.d.). *Creating corpus-informed materials for the English as a foreign language classroom*. Retrieved from: <https://pressbooks.pub/elenlefol/>

- Sperling, N., & Winkelmann, S. (2021). Teaching neologisms using corpus tools. In E. Le Foll (Ed.), *Creating corpus-informed materials for the EFL classroom*. Retrieved from: https://pressbooks.pub/elenlefol/chapter/sperling_winkelmann/
- Tirpak, J. (2025). Computer neologisms in academic and technical texts as a translation problem [Master's thesis, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education]. Retrieved from: https://dspace.kmf.uz.ua/-jspui/bitstream/123456789/-5906/1/Tirpak_Julia_Computer_neologisms_in_academic_2025.pdf (date of application: 03.03.2026).
- Váradi, K., & Lehocki-Samardžić, A. (2025). The word of the week – A dissemination project of pluricentric Hungarian. *Acta Academiae Beregsasiensis. Philologica*, 2025(1), 9–25. <https://doi.org/10.58423/2786-6726/2025-1-9-25>

MULTILINGUALISM IN SCHOOLS: COMPARATIVE ANALYSIS OF STUDENT ATTITUDES AND TEACHER APPROACHES

Student's name: Henrietta Bilak

Program: Philology (language and literature in English), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Part-time

Supervisor's name: Iona Huszti, PhD, Associate professor

Introduction

In the context of globalization, increasing migration, and intensified intercultural communication, multilingualism has become a defining feature of modern education. Schools now function as spaces of interaction between multiple languages and cultures, which calls for a reconsideration of traditional teaching approaches.

Research views multilingualism not simply as knowledge of several languages, but as a dynamic system of linguistic practices embedded in cognitive and social activity. Scholars such as Cummins (2001), Baker (2011), and García (2017) emphasize its cognitive, sociocultural, and pedagogical significance, particularly in shaping academic achievement and learner identity. However, despite this recognition, many educational systems still rely on monolingual models that fail to reflect learners' real linguistic experiences, creating a gap between theory and classroom practice.

The research problem of this study lies in identifying how students' attitudes toward multilingualism are shaped and how these attitudes are influenced by teachers' pedagogical approaches. Understanding this relationship is essential for improving the effectiveness of multilingual education.

Aims and research questions

The main aim of this study is to conduct a comparative analysis of students' attitudes toward multilingualism and teachers' pedagogical approaches in multilingual educational settings.

To achieve this aim, the study addresses the following research questions:

1. How do students perceive multilingualism in the school environment?
2. What pedagogical approaches are most commonly used in multilingual classrooms?
3. How do student attitudes toward multilingualism differ across linguistic or cultural backgrounds?
4. How do teacher beliefs about multilingualism influence their classroom practices?

5. What challenges and advantages do teachers and students identify in multilingual classrooms?

Methods

The study employs a combination of theoretical and analytical methods, including a literature review of key works on multilingualism, a comparative analysis of monolingual and multilingual pedagogical approaches, and theoretical synthesis to identify patterns in students' attitudes. The research is grounded in the sociocultural approach, the concept of communicative competence, and the theory of translanguaging (García et al., 2017). The material consists of contemporary scholarly sources in applied linguistics, bilingual education, and educational psychology.

Expected results and discussion

The study is expected to demonstrate that students' attitudes toward multilingualism are shaped by a complex interaction of cognitive, emotional, and pedagogical factors. Multilingualism is likely to be confirmed as a dynamic and integrated linguistic system rather than a set of separate language competences.

From a sociocultural perspective, language functions as a mediating tool of cognition; therefore, multilingual learners benefit from enhanced cognitive flexibility and metalinguistic awareness. Previous research suggests that multilingual individuals demonstrate stronger problem-solving skills and adaptability, which supports the educational value of multilingualism.

A key expected finding concerns the strong relationship between pedagogical approaches and students' attitudes. Inclusive and communicative teaching practices - particularly those incorporating translanguaging strategies - are likely to foster positive emotional experiences, reduce language anxiety, and increase motivation (García et al., 2017). Such approaches allow learners to use their full linguistic repertoire, making the learning process more meaningful and cognitively engaging.

In contrast, traditional monolingual approaches may limit students' participation and suppress their linguistic identity. As noted by Cenoz (2019), excluding students' native languages from the learning process can negatively impact both motivation and academic achievement.

The discussion is also expected to highlight that translanguaging is not only a pedagogical technique but a broader theoretical framework that reflects real multilingual practices. Its implementation can contribute to more inclusive and effective learning environments by bridging the gap between students' linguistic experiences and educational practices.

Overall, the study is anticipated to demonstrate that multilingualism has significant linguistic, cognitive, and educational value. It contributes to the development of intercultural competence (Byram, 2020), supports learner identity, and enhances the overall quality of education.

References

- Baker, C. (2011). *Foundations of bilingual education and bilingualism* (5th ed.). Multilingual Matters.
- Byram, M. (2020). Teaching and assessing intercultural communicative competence. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/BYRAM0244>
- Cenoz, J. (2019). *Multilingual education: Between language learning and translanguaging*.
- Cummins, J. (2001). Language, power, and pedagogy: Bilingual children in the crossfire. *Bilingual Research Journal*, 25(3), 405–412.
- García, O., Johnson, S. I., & Seltzer, K. (2017). *The translanguaging classroom: Leveraging student bilingualism for learning*. Caslon Publishing.

POSTCOLONIAL IDENTITY AND CULTURAL HYBRIDITY IN CONTEMPORARY BRITISH FICTION

Student's name: Bela Norbert Fancsiki

Program: Philology (language and literature in English), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Full-time

Supervisor's name: László Szilágyi PhD, Associate professor

Introduction

In the context of ongoing globalization, migration, and transnational cultural exchange, questions of identity and belonging have become central concerns in contemporary British fiction. Postcolonial identity and cultural hybridity are key concepts that reflect the complex realities of individuals and communities shaped by colonial histories and their aftermath. British literature, particularly since the late 20th century, increasingly engages with voices from formerly colonized regions, diasporic communities, and multicultural urban environments, thereby challenging traditional notions of national identity and cultural homogeneity.

Postcolonial identity often emerges as fragmented, negotiated, and dynamic, reflecting tensions between heritage and assimilation, tradition and modernity. Cultural hybridity, as a theoretical concept, highlights the blending and interaction of diverse cultural influences, resulting in new, hybrid forms of expression and self-definition. Contemporary British fiction frequently explores these themes through characters who navigate multiple cultural affiliations, linguistic codes, and social expectations.

The relevance of this topic is reinforced by the growing diversity of British society and the increasing prominence of multicultural narratives in literature. The research background is grounded in postcolonial theory and cultural studies, which emphasize the role of literature in representing and shaping identity. The motivation for this study lies in understanding how contemporary authors depict hybrid identities and how these representations contribute to broader discussions of cultural integration, marginalization, and transformation. The central research problem concerns how postcolonial identity and hybridity are constructed and represented in contemporary British fiction, and what literary strategies are used to convey these complex experiences.

Aims and research questions

The primary aim of the thesis is to analyse the representation of postcolonial identity and cultural hybridity in contemporary British fiction and to evaluate how these concepts are articulated through narrative techniques, character development, and thematic structures.

Research questions:

1. What are the key features of postcolonial identity as depicted in contemporary British fiction?
2. How is cultural hybridity represented in terms of language, narrative voice, and character construction?
3. What literary strategies do authors use to portray the tensions between cultural heritage and assimilation?

Methods

The study will employ qualitative literary analysis combined with elements of comparative and theoretical research. The primary method will involve close reading of selected contemporary British novels that engage with postcolonial themes and multicultural identities.

The corpus will consist of works by prominent contemporary authors representing diverse cultural backgrounds. These texts will be analysed in relation to key theoretical frameworks from postcolonial studies and cultural theory, including concepts such as hybridity, identity formation, diaspora, and otherness.

The analysis will focus on narrative structure, characterization, language use, and thematic development. Special attention will be given to how authors employ stylistic devices, multiple perspectives, and linguistic variation to reflect hybrid identities.

A review of relevant scholarly literature will support the interpretation of findings and situate the analysis within existing academic discourse. The study will rely exclusively on published literary texts and academic sources.

Expected results and discussion

The study is expected to demonstrate that contemporary British fiction presents postcolonial identity as fluid, multifaceted, and often marked by internal conflict. Cultural hybridity is likely to be portrayed as both a source of creative expression and a site of tension, where individuals negotiate between competing cultural influences.

Preliminary observations suggest that authors use a variety of narrative strategies—such as code-switching, fragmented storytelling, and multiple narrative voices—to reflect the complexity of hybrid identities. These techniques not only enhance literary expression but also serve to challenge dominant cultural narratives and fixed notions of identity.

The findings will contribute to a deeper understanding of how literature reflects and shapes contemporary discussions of identity, belonging, and cultural diversity. The study will also highlight the importance of literary representation in addressing issues of marginalization and cultural integration.

From a philological perspective, the research will provide insights into the interaction between language, culture, and identity, while also contributing to the broader field of literary and cultural studies.

References

- Ashcroft, B., Griffiths, G., & Tiffin, H. (2002). *The Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-Colonial Literatures*. Routledge. <https://www.routledge.com/The-Empire-Writes-Back-Theory-and-Practice-in-Post-Colonial-Literatures/Ashcroft-Griffiths-Tiffin/p/book/9780415280204>
- Bhabha, H. K. (1994). *The Location of Culture*. Routledge. <https://www.routledge.com/The-Location-of-Culture/Bhabha/p/book/9780415336390>
- Hall, S. (1990). Cultural identity and diaspora. In J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, Culture, Difference*. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9781478021223-016/html>
- McLeod, J. (2010). *Beginning Postcolonialism*. Manchester University Press. <https://manchesteruniversitypress.co.uk/9780719069857/>
- Rushdie, S. (1991). *Imaginary Homelands: Essays and Criticism 1981–1991*. Granta Books. <https://www.penguinrandomhouse.com/books/168702/imaginary-homelands-by-salman-rushdie/>
- Brah, A. (1996). *Cartographies of Diaspora: Contesting Identities*. Routledge. <https://www.routledge.com/Cartographies-of-Diaspora-Contesting-Identities/Brah/p/book/9780415121286>

CAUSES OF TRANSLATION ERRORS AND WAYS TO OVERCOME THEM BASED ON SELECTED EXAMPLES

Student's name: Ruben Fazekas

Program: Philology (language and literature in English), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Full-time

Supervisor's name: Tamás Vrabely, PhD

Introduction

In today's globalized world, translation quality is critical in business, law, medicine, and technology. Translation errors can lead to misunderstandings, financial losses, or even serious legal consequences. The timeliness of this topic comes from the fact that while machine translation is developing extremely fast, human translators are still essential for accurate transfer of fine cultural nuances, creative texts, and specialized languages. Hybrid models also show that human oversight and post-editing are necessary, which requires knowing what errors can occur and how to correct them. As the literature suggests, one of the most important components of translator competence is the ability to identify errors and make professional corrections (Williams & Chesterman, 2014; Gile, 2009).

The research problem is that the most common errors are not random but follow recognizable patterns. Behind them may be first language interference (also analyzed by Klaudy, 2007), misunderstanding of the source text's pragmatic intention, cultural adaptation problems (Nida & Taber, 2003), or simple inattention. My motivation for choosing this topic came from observing student translations and noticing that specific mistakes appeared repeatedly. My thesis does not simply list errors but tries to understand their causes and offer practical solutions. I also aim to connect Hungarian translation theory (Klaudy, 2007) with Ukrainian translation research traditions (Корунець, 2003; Ребрій, 2016), which gives the research a broader international perspective.

Aims and research questions

The main goal of my thesis is to develop a practical framework that helps identify the causes of translation errors and match them with targeted correction strategies. The research follows these specific questions:

1. Which types of translation errors are most frequent in the selected corpus? (For example, lexical, grammatical, pragmatic, or cultural errors.)

2. What are the real causes behind these errors? (For example, mother tongue interference, misunderstanding of the source text, lack of cultural knowledge, fatigue, or wrong translation strategies.)
3. Can specific error types be linked to specific correction strategies? If yes, what methods can be used most effectively (such as structured revision protocols, parallel text consultation, or terminological research)?

Methods

The research uses a qualitative, corpus-based comparative analysis. The theoretical framework draws on functional translation theories (e.g., Skopos theory) and Nida and Taber's (2003) dynamic equivalence model, which emphasize the purpose of the translation and the expectations of the target audience. I find Pym's (1992) error categorization system especially useful because it distinguishes between binary (right/wrong) and non-binary (context-dependent) errors. For error identification, I combine this with the interference phenomena described by Klaudy (2007).

The material for analysis is a bilingual corpus I will compile myself. It will consist of approximately 10 to 15 pages of English-Ukrainian (or English-Hungarian) translations, including both source and target texts. The corpus will contain student translations as well as professional published materials.

The analysis process is guided by Ukrainian translation studies classics as well. Корунець (2003) provides analysis of lexical and grammatical aspects, Ребій (2016) discusses cognitive aspects, and Капабан (2018) offers practical observations on scientific and technical translation.

Expected results and discussion

I expect the research to confirm that most translation errors come from first language interference (language transfer) and misunderstanding of the pragmatic intent behind the source text. This latter point is also emphasized in the Ukrainian context by Ребій (2016).

The most important expected result is a matrix that links each error type to concrete correction strategies. This matrix can serve as a practical tool for translation students, teachers, and beginning translators. Its value is that it does not only describe errors but offers action-oriented solutions, which fits well with the research methodology recommendations of Williams and Chesterman (2014). The linguistic significance of the thesis lies in connecting theory to daily translation practice and in providing an evidence-based toolkit for revision and self-editing.

References

- Карабан, В. І. (2018). *Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми* (вид. 5-те, випр.). Нова Книга.
- Корунець, І. В. (2003). *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)*. Нова Книга.
- Ребрій, О. В. (2016). *Вступ до перекладознавства: конспект лекцій*. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
- Gile, D. (2009). *Basic concepts and models for interpreter and translator training* (Rev. ed.). John Benjamins.
- Klaudy, K. (2007). *Languages in translation: Lectures on the theory, teaching and practice of translation (With illustrations in English, French, German, Russian and Hungarian)*. Scholastica.
- Nida, E. A., & Taber, C. R. (2003). *The theory and practice of translation*. Brill. (Original work published 1969)
- Pym, A. (1992). Translation error analysis and the interface with language teaching. In C. Dollerup & A. Loddegaard (Eds.), *Teaching translation and interpreting: Training, talent and experience* (pp. 279-288). John Benjamins.
- Toury, G. (2012). *Descriptive translation studies – and beyond* (Rev. ed.). John Benjamins.
- Williams, J., & Chesterman, A. (2014). *The map: A beginner's guide to doing research in translation studies*. Routledge.

DIGITAL MULTILINGUALISM: THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN STUDENTS' LANGUAGE USE

Student's name: Beatrix Iona Hadady

Program: Philology (Language and Literature in English), B11 Philology, MA 1/2

Study mode: Full-time

Supervisor's name: Iona Lechner PhD, Associate professor

Introduction

In the linguistically diverse landscape of Transcarpathia, Ukraine, university students navigate a unique environment where Hungarian and Ukrainian coexist as primary languages of education and daily life. However, the intensification of global digital exchange has established English not merely as a foreign language learned in formal settings, but as a dominant "digital lingua franca." In this context, social media platforms act as informal learning environments that facilitate constant exposure to authentic English input. This research addresses the transition from passive digital consumption to active linguistic production, examining how social media habits reshape the spoken English of bilingual students. The timeliness of this topic is heightened by the shift toward informal second language learning (ISLL) and the role of digital algorithms in shaping the linguistic repertoire of young adults in border regions.

The theoretical foundation of this thesis draws from the Uses and Gratifications Theory (UGT), which posits that language learners are not passive recipients but active seekers of media that fulfill specific socio-psychological needs (Katz et al., 1974).

The motivation for this research stems from the observable shift in student speech patterns, where English "digitalisms" are increasingly integrated into daily oral communication, necessitating a rigorous analysis of how these media habits dictate linguistic output. (Arndt et al., 2026)

Aims and research questions

The central objective of this thesis is to investigate the underlying socio-psychological drivers and functional imperatives that motivate university students in Transcarpathia to engage with English-language digital media. Furthermore, the study seeks to assess the subsequent linguistic transformations in their oral proficiency, employing a comparative framework to determine how these digital habits reshape spoken English within a multilingual environment.

Research questions:

1. What are the primary functional (educational/professional) and hedonic (entertainment/prestige) motives that drive students in Transcarpathia to prioritize English-language content over native-language media?
2. How does the consumption of specific digital genres (e.g., TikTok, YouTube, Instagram) correlate with the emergence of English-based pragmatic markers and informal lexis in students' spoken English?
3. To what extent do students perceive their "digital English" as a separate persona, and how does this affect their linguistic confidence compared to formal academic environments?

Methods

The study will employ a mixed-methods approach to ensure both statistical breadth and linguistic depth. The quantitative phase involves an online survey distributed to students at local institutions, such as Uzhhorod National University and II. Rákóczi Ferenc Transcarpathian Hungarian University, to gather data on consumption habits and language attitudes. The qualitative phase will consist of semi-structured interviews and oral elicitation tasks (including retelling tasks of digital content). Theoretical frameworks will include the Uses and Gratifications Theory for motive analysis and principles of Applied Linguistics to categorize lexical and phonological shifts. The research will analyze a corpus of spoken data from approximately 20–30 participants to identify patterns of mimicry and borrowing.

Expected results and discussion

The study is expected to demonstrate that intensive social media exposure lowers the "affective filter," facilitating the acquisition of idiomatic and informal registers often absent in formal curricula. Analysis will likely show students internalizing pragmatic features from digital influencers to form a specific "digital persona."

Linguistically, this research contributes to the study of English as a Lingua Franca (ELF) within Transcarpathia's multilingual framework. It will identify the disparity between institutional English and the contemporary "digital register" used by university students. Ultimately, the discussion will suggest pedagogical shifts to align regional EFL instruction with the authentic digital realities of the modern student population.

References

Asharaf, Z. (2025). The impact of digital media on language change: A study of English lexical innovation. *Digital Linguistics Review*. (Forthcoming).

- Black, B. (2008). Investigating non-standard English in GCSE level students in England. Edinburgh, United Kingdom.
- García, O., & Li, W. (2014). Translanguaging: Language, bilingualism and education. Palgrave Macmillan.
- Gershon, K. L., Collins, K. A., & Akrobotu, M. (2023). Language and communication in the digital age: The study of how new technologies and digital media are affecting language use, communication patterns, and sociolinguistic dynamics. *Journal of Literature and Linguistic Studies*. Bluemark Publishers.
- Katz, E., Blumler, J. G., & Gurevitch, M. (1974). Utilization of mass communication by the individual. In J. G. Blumler & E. Katz (Eds.), *The uses of mass communications: Current perspectives on gratifications research* (pp. 19–32).
- Arndt, H. L., & Kusyk, M. (2026). Informal second language learning. *Language Teaching*, 1–19.
- Marcos, L. (2024). The language development in the digital age: A review. *Digital Linguistics Review*
- Michael, C. J. (2025). Social media and language standardization: Analyzing the effects on online communication on grammar and syntax. *IRE Journals*
- Reed, J. (2014). How social media is changing language. *Oxford Dictionaries Blog*. <https://blog.oup.com/2014/06/social-media-changing-language/>
- Telaumbanua, Y. A., et al. (2024). The use of emojis in language social media platforms. *Journal of English Language and Education*,

THE ROLE OF CONTEXT IN ENGLISH LANGUAGE LEARNERS' WORD INTERPRETATION

Student's name: Marianna Husi

Program: Philology (language and literature in English), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Day-time

Supervisor's name: Katalin Fodor, PhD

Introduction

Vocabulary acquisition is one of the central components of second language (L2) development, as lexical knowledge directly influences reading comprehension, communicative competence, and overall language proficiency. In English language learning contexts, learners frequently rely on contextual information to infer the meanings of unfamiliar words rather than depending solely on dictionaries or explicit instruction. This strategy has been widely discussed in applied linguistics research, particularly in relation to incidental vocabulary learning and the role of task design in lexical development.

The relevance of this topic lies in the increasing emphasis on learner autonomy and meaning-focused input in contemporary language teaching. Understanding how context contributes to word interpretation can help refine pedagogical approaches that support more effective vocabulary acquisition.

This study is motivated by the need to better understand the cognitive and contextual mechanisms that shape English language learners' ability to interpret unknown vocabulary in authentic reading environments.

Aims and research questions

The main aim of this study is to examine the role of contextual information in English language learners' interpretation of unfamiliar lexical items.

The research addresses the following questions:

How do English language learners use contextual cues to infer the meaning of unknown words in reading texts?

What types of contextual information (linguistic, syntactic, or discourse-level) are most helpful in supporting accurate word interpretation?

How does task-induced involvement influence incidental vocabulary learning?

What role does prior lexical knowledge play in the effectiveness of context-based inference?

Methods

This study adopts a qualitative and literature-based analytical approach, supplemented by a theoretical synthesis of key frameworks in vocabulary acquisition research. The primary method involves a critical review of empirical and theoretical studies focusing on context-based word interpretation in second language learning.

The analysis draws on the Involvement Load Hypothesis, which posits that the effectiveness of vocabulary learning depends on the level of cognitive involvement in learning tasks (Hulstijn & Laufer, 2001; Laufer & Hulstijn, 2001). Additionally, the Lexical Quality Hypothesis (Perfetti & Hart, 2002) is used to explain how the precision and richness of lexical representations affect comprehension and inference processes.

Supporting frameworks include Nation's (2001) model of vocabulary knowledge, Schmitt's (2000) taxonomy of vocabulary learning strategies, and research on inferencing strategies in reading (Huckin & Bloch, 1993). The study also considers the role of the first language in second language processing, particularly in relation to collaborative and interactive learning contexts (Storch & Wigglesworth, 2003).

The corpus for analysis consists of previously published empirical studies, focusing on experimental and classroom-based research involving English language learners at different proficiency levels.

Expected results and discussion

It is expected that contextual inference plays a significant role in incidental vocabulary acquisition, particularly when learners are engaged in meaning-focused tasks that require deeper cognitive processing. Based on the Involvement Load Hypothesis, tasks that require greater attention to form and meaning are likely to result in more durable lexical retention.

However, the effectiveness of context is expected to vary depending on learner proficiency, prior vocabulary knowledge, and the richness of contextual cues.

The study is expected to contribute to a deeper understanding of how contextual learning strategies can be optimized in English language teaching, with implications for task design, reading instruction, and vocabulary development practices.

References

- Huckin, T., & Bloch, J. (1993). Strategies for inferring word meanings from context. In T. Huckin, M. Haynes, & J. Coady (Eds.), *Second Language Reading and Vocabulary Learning*. Ablex Publishing.

- Hulstijn, J. H., & Laufer, B. (2001). Some empirical evidence for the involvement load hypothesis in vocabulary acquisition. *Language Learning*, 51(3), 539–558. <https://doi.org/10.1111/0023-8333.00164>
- Laufer, B., & Hulstijn, J. H. (2001). Incidental vocabulary acquisition in a second language: The construct of task-induced involvement. *Applied Linguistics*, 22(1), 1–26. <https://doi.org/10.1093/applin/22.1.1>
- Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge University Press.
- Perfetti, C. A., & Hart, L. (2002). The lexical quality hypothesis. In L. Verhoeven, C. Elbro, & P. Reitsma (Eds.), *Precursors of Functional Literacy* (pp. 189–213). John Benjamins.
- Schmitt, N. (2000). *Vocabulary in language teaching*. Cambridge University Press.
- Storch, N., & Wigglesworth, G. (2003). Is there a role for the use of the L1 in an L2 setting? *TESOL Quarterly*, 37(4), 760–770. <https://doi.org/10.2307/3588224>

CHALLENGES OF POST-EDITING OF AI TRANSLATION BASED ON SELECTED EXAMPLES

Student's name: Patrick Kochov

Program: Philology (language and literature in English), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Day-time

Supervisor's name: Iona Huszti, PhD, Associate professor

Introduction

The development of artificial intelligence and neural machine translation has fundamentally changed the field of translation and language learning. Machine translation tools such as Google Translate or DeepL are now widely used by students in higher education, offering fast and accessible translations. However, these systems are not fully reliable, which makes post-editing an essential part of the translation process.

Post-editing refers to the correction and improvement of machine-generated translations in order to achieve an acceptable level of quality. It has become a key competence for modern translators, as machine translation cannot yet ensure full accuracy without human intervention (Ihnatenko, 2025) . At the same time, the increasing use of machine translation by students introduces new pedagogical and linguistic challenges.

The relevance of this topic lies in the growing integration of machine translation into higher education. While it improves accessibility and efficiency, it also raises concerns about overreliance, reduced cognitive effort, and ethical issues. Research shows that machine translation can support learning but also negatively affect independent language production if used uncritically (Huszti et al., 2026) .

The main problem addressed in this study is the complexity of post-editing AI-generated translations and its impact on language learning, particularly in academic contexts.

Aims and research questions

The aim of this study is to analyze the challenges of post-editing AI-generated translations based on selected examples and to examine its role in higher education.

The research is guided by the following questions:

What are the main difficulties encountered during post-editing of machine translation?

How do errors in machine translation influence the post-editing process?

What are the advantages and disadvantages of student use of machine translation?

How can post-editing contribute to language learning and translation competence?

Methods

This study applies a qualitative and comparative approach. Selected examples of machine-translated texts are analyzed and compared with post-edited versions in order to identify typical errors and editing strategies.

The research is also based on a literature review of recent studies in translation studies and language pedagogy. Special attention is given to post-editing as a professional activity and as a learning tool. According to Ihnatenko (2025), post-editing is influenced by both objective factors such as text type and language pair, and subjective factors such as the translator's experience and skills .

In addition, the study incorporates findings on student use of machine translation in higher education. These studies highlight both the benefits, such as increased accessibility and efficiency, and the risks, such as dependency and reduced cognitive engagement (Huszti et al., 2026)

Expected results and discussion

The analysis is expected to show that post-editing is a demanding process that requires both linguistic competence and critical thinking. Machine translation often produces errors related to grammar, vocabulary, and context, which must be corrected by the user. These issues confirm that fully automatic high-quality translation is still not achievable without human involvement (Koponen, 2016) .

At the same time, machine translation offers several advantages in educational contexts. It improves access to information, supports comprehension of complex texts, and increases student confidence by providing immediate assistance (Huszti et al., 2026) . It can also serve as a useful tool for vocabulary acquisition and exposure to authentic language.

However, significant disadvantages must also be considered. Students may rely too heavily on machine translation, which reduces their engagement in the learning process and weakens their ability to produce language independently (Zhang et al., 2022) . Furthermore, machine translation often fails to accurately translate idiomatic expressions and specialized terminology, leading to misunderstandings.

Post-editing can help address these issues by encouraging students to critically evaluate and correct machine-generated texts. Research suggests that post-editing activities improve error recognition skills and deepen understanding of linguistic structures (Niño, 2009; Zhang & Torres-Hostench, 2022).

Overall, the study highlights that post-editing is not only a technical skill but also an important pedagogical tool. Its integration into language learning can enhance both translation competence and digital literacy, provided that students are properly trained and guided.

References

- Huszti, I., Fodor, K., & Hnatyk, K. (2026). Advantages and disadvantages of student use of machine translation in language learning in higher education. *Perspectives and Innovations of Science*.
- Ihnatenko, V. (2025). Post-editing as an important aspect of training future translators. *Studia Methodologica*.
- Koponen, M. (2016). Is machine translation post-editing worth the effort? *The Journal of Specialised Translation*.
- Niño, A. (2009). Machine translation in foreign language learning: Language learners' and tutors' perceptions of its advantages and disadvantages.
- Zhang, H., & Torres-Hostench, O. (2022). Training in machine translation post-editing for foreign language students. *Language Learning & Technology*, 26(1), 1–17.

SPEECH ACTS IN ENGLISH AND HUNGARIAN: A COMPARATIVE ANALYSIS OF SPEECH

Student's name: Kamilla Kukri

Program: B11 Philology (English language and literature)

Study mode: Correspondence

Supervisor's name: Katalin Hnatik, PhD, Associate professor

Introduction

An exploratory examination of speech acts in English and Hungarian will reveal how speakers accomplish the performance of communicative actions (requests, apologies, thank-you messages, refusals, directives) during socially situated interaction from a cross-comparative pragmatic standpoint. The reason for performing this type of research is that speech acts are not universally represented through the same linguistic pattern or structure across all cultures; therefore, although speakers in two different language/cultures may share an overall communicative intention, the linguistic form, level of directness or indirectness, politeness strategy, and contextual expectations through which that speaker's intent (speech act) is executed may differ significantly.

The theoretical framework for this investigation into the social action of utterances is Austin's classification of the performative speech act into locutionary, illocutionary, and perlocutionary acts and Searle's later and refined classification of illocutionary acts. Moreover, research in pragmatics and cross-cultural studies has illustrated that speech acts are equally a result of sociocultural norms, interactional expectations, and politeness conventions in addition to syntax.

The focal point of my research inquiry is that English and Hungarian encode interpersonal meaning in distinct ways, and, therefore, even though the forms of certain utterances may appear similar, they do not always carry the same pragmatic meaning. This fact creates a need for comparative analyses of both languages not just in the field of theoretical linguistics but also in the area of translation, intercultural communication, and learning foreign languages. Numerous studies in the field of Hungarian pragmatics have examined issues such as apologies, indirect requests, and pragmatic markers, while research into the broader area of cross-cultural pragmatics has provided established methodologies for analysing differences between how various cultures perform speech acts. Analysis of these

findings will enable us to identify similarities and differences between English and Hungarian in terms of how speakers of both languages perform daily interpersonal speech acts.

Aims and research questions

This thesis aims to examine the realization of selected speech acts in English and Hungarian using a corpus-based pragmatic approach. The study is based on a comparative analysis of authentic language data drawn from two major corpus resources: the National Corpus for Hungarian and an English corpus resource for English. The research applies a mixed corpus methodology, combining qualitative pragmatic interpretation with quantitative frequency-based observations.

The main goal is to identify similarities and differences in how speech acts such as apologies and requests are structured and expressed in the two languages. Special attention is given to formulaic patterns, pragmatic strategies, politeness devices, and degrees of directness and indirectness. The thesis also investigates whether expressions that appear equivalent in translation are genuinely pragmatically equivalent when examined in real usage contexts.

The following research questions guide the thesis:

How are selected speech acts (especially apologies and requests) realized in authentic Hungarian and English corpus data?

What similarities and differences can be observed in their linguistic forms, formulaic expressions, and politeness strategies?

To what extent do English and Hungarian differ in directness, mitigation, intensification, and pragmatic convention?

What corpus-based evidence supports or challenges the idea of pragmatic equivalence between the two languages?

Methods

This thesis uses a qualitative approach to speech act theory, politeness theory, and cross-cultural pragmatics. The theoretical framework is based primarily on work by Austin (1962), Searle (1969;1976), Brown and Levinson (1987), Blum-Kulka and Olshtain (1984), and other recent studies of cross-cultural pragmatics by House and Kádár (2021). Methods used in the analysis may include literature review, comparative text analyses, and possibly examples from a corpus or discourse completion data that would be appropriate for the research question of the study. This approach is appropriate due to the nature of speech acts which need to be viewed as not only a type of sentence but also as an action being performed within a given context.

The empirical data for the study is drawn from two major corpus resources: the Magyar Nemzeti Szövegtár (Hungarian National Corpus) for Hungarian and the Oxford dictionary resource (Oxford-based corpus material) for English. literature, subtitles, across texts, across genres, and questionnaires. Focus will be on requests/apologies due to the consistency of their documentation via cross-cultural pragmatics and Hungarian linguistics. Categories of analysis will include the type of speech act being performed, how a head act is realized, what subsequent moves (supportive or otherwise) follow the head act, the degree of directness with which a head act is expressed, how a head act is modified internally and externally, and the overall level of politeness associated with each head act. Examples of studies done on Hungarian apology or request realizations will provide good comparison points for English.

Expected results and discussion

The expected findings suggest that the two languages, English and Hungarian, will have some similarities in function as well as particular pragmatic preferences. Both English and Hungarian will likely rely upon indirectness and mitigation in the performance of face-sensitive speech acts, but their use of these devices may vary with respect to the degree to which they are conventionalized and what forms are considered natural, polite or contextually appropriate. Prior research indicates that requests and apologies have been shown to be particularly influenced by the cultural context in which they are made; therefore, it is expected that there will be significant differences between the two languages' approaches to sequencing, formula choice and interpersonal stance.

The results of the thesis are expected to provide insight into the nature of comparative pragmatics, specifically by illustrating that equivalence of speech acts cannot be reduced to lexical and grammatical equivalence. The primary contribution of this research will be the demonstration that the pragmatic meaning of an utterance arises from the interaction of form, context, social and cultural convention. As such, the results of the research will be beneficial not only to the field of linguistics, but also in areas such as translation, teaching English as a foreign language and cross-cultural communication involving speakers of Hungarian and English.

References

- Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. Harvard University Press.
- Blum-Kulka, S. (1989). Playing it safe: The role of conventionality in indirectness. In S. Blum-Kulka, J. House, & G. Kasper (Eds.), *Cross-cultural pragmatics: Requests and apologies* (pp. 37–70). Ablex.

- Blum-Kulka, S., & Olshtain, E. (1984). Requests and apologies: A cross-cultural study of speech act realization patterns (CCSARP). *Applied Linguistics*, 196–213.
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge University Press.
- House, J., & Kádár, D. Z. (2021). *Cross-cultural pragmatics*. Cambridge University Press.
- Leech, G. N. (1983). *Principles of pragmatics*. Longman/Routledge.
- Nagy C., K. (2022). “Aki tud megköszönném”: Magyar közvetett kérések vizsgálata korpuszpragmatikai megközelítésben. *Jelentés és Nyelvhasználat*, 15–42.
- Searle, J. R. (1969). *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. Cambridge University Press.
- Searle, J. R. (1976). A classification of illocutionary acts. *Language in Society*, 1–23.
- Suszczyńska, M. (1999). Apologizing in English, Polish and Hungarian: Different languages, different strategies. *Journal of Pragmatics*, 1053–1065.
- Suszczyńska, M. (2005). Apology routine formulae in Hungarian. *Acta Linguistica Hungarica*, 77–116.

SPEECH ACT THEORY AND CHARACTERIZATION: A PRAGMATIC STUDY OF DIALOGUE IN CONTEMPORARY YOUNG ADULT NOVELS

Student's name: Andrea Lőrincz

Program: B11 Philology (English language and literature)

Study mode: Full-time

Supervisor's name: Enikő Kolozsvári-Nagy, PhD, docent

Introduction.

The study of characterization in literary fiction has historically relied on psychological and thematic interpretation. However, more recent approaches emphasize that characters are constructed through language, particularly through their patterns of speech (Toolan, 1990). This thesis investigates the timeliness and relevance of Speech Act Theory as a systematic methodology for analysing characterization in contemporary Young Adult (YA) literature, a genre where identity formation is inherently tied to the protagonist's narrative voice and social interaction. As adolescent characters navigate complex social environments, their dialogue serves as the primary medium through which they negotiate relationships, express emotions and establish their position within the narrative world (Culpeper, 2001).

The research is grounded in *Pragmatic Narratology*, which bridges the gap between formal linguistics and literary criticism by viewing fictional dialogue as a series of performative actions rather than mere representation. Within this framework, particular attention is paid to the concept of the pragmatic profile, understood as a character's typical pattern of language use, including their preferred speech acts, degree of directness, and politeness strategies. Together, these elements signal the character's communicative style and social positioning. For example, a character who frequently uses indirect requests and apologies may appear less socially dominant than one who relies on direct commands and firm commitments (Baig, 2024).

The motivation for this study arises from the increasing reliance on dialogue-driven narratives in modern YA fiction, where power dynamics and emotional maturity are encoded in linguistic interaction. While previous research has applied Speech Act Theory to literary texts, there remains a lack of focused analysis on how speech act patterns and politeness strategies contribute to the construction of character voice and interpersonal dynamics. Addressing this gap forms the central research problem of the thesis.

Aims and Research Questions.

The main objective of this thesis is to analyse how speech act patterns and politeness strategies contribute to the construction of character voice and interpersonal relationships in selected YA novels. The thesis seeks to answer the following research questions:

How do different types of speech acts (Searle, 1976) contribute to the construction of character voice in YA fiction?

What pragmatic profiles can be identified for selected characters based on their use of speech acts, directness, and politeness strategies (Baig, 2024)?

How do politeness strategies and face-threatening acts (Brown & Levinson, 1987) reflect interpersonal dynamics and social positioning between characters?

Methods.

The study employs a qualitative pragmatic-stylistic methodology that combines linguistic analysis with literary interpretation. The theoretical framework is grounded in Austin's (1962) distinction between locution, illocution, and perlocution, and Searle's (1969, 1976) taxonomy of speech acts, which classifies utterances into assertives (committing the speaker to the truth), directives (attempts to get the hearer to do something), commissives (committing the speaker to future action), expressives (expressing psychological states), and declarations (changing reality through speech). Brown and Levinson's (1987) Politeness Theory, particularly the analysis of face-threatening acts as indicators of interpersonal tension and power relations, complement this framework.

The analysis focuses on a small, carefully selected corpus of contemporary YA novels characterized by rich dialogue and a focus on interpersonal relationships. The method consists of two main stages. First, speech acts are identified in selected excerpts based on speaker intention, contextual cues, and expected responses, rather than grammatical form alone. This allows for the identification of both direct and indirect speech acts. Second, the data is analysed qualitatively to establish the pragmatic profiles of key characters, taking into account their dominant speech act types, levels of directness, and use of politeness strategies.

Expected results and discussion.

The study expects to demonstrate that characterization in contemporary YA fiction is fundamentally shaped by pragmatic factors, particularly through the use of speech acts and politeness strategies. It is anticipated that distinct pragmatic profiles will emerge for different characters, reflecting variations in social status, emotional expression, and communicative competence (Baig, 2024). The analysis is also expected to show that directive and commissive speech acts play a key role in expressing control, intention, and relational positioning, while

expressive acts contribute to the representation of emotional states (Dahlan et al., 2024). Overall, the thesis contributes to pragmatic narratology by providing a systematic and manageable framework for analysing character voice, subtext, and interpersonal dynamics through speech act patterns in contemporary YA fiction.

References:

- Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. Oxford University Press.
- Baig, F. Z. (2024). Exploring themes, narrative progression and character development in Hoover's *It Ends With Us*: A pragmatic analysis. *Migration Letters*, 21(s11).
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge University Press.
- Culpeper, J. (2001). *Language and characterisation: People in plays and other texts*. Longman.
- Dahlan, N., Maca, S., & Wahyuni, R. A. (2024). Directive Speech Act used by Isabel Conklin in *The Summer I Turned Pretty* Novel. *Humaniora: Journal of Linguistics, Literature, and Education*, 4(1).
- Searle, J. R. (1969). *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. Cambridge University Press.
- Searle, J. R. (1976). A classification of illocutionary acts. *Language in Society*, 5(1), 1–23.
- Toolan, M. (1990). *The stylistics of fiction: A literary-linguistic approach*. Routledge.

CHALLENGES IN TRANSLATING CULTURALLY SPECIFIC IDIOMS AND HUMOR: A CASE STUDY OF ENGLISH UKRAINIAN/HUNGARIAN TRANSLATIONS

Student's name: Cintia Marton

Program: Philology (language and literature in English), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Part-time

Supervisor's name: László Szilágyi PhD, Associate professor

Introduction

In an era of intensified global cultural exchange, audiovisual translation, and literary dissemination, the translation of culturally specific idioms and humour has become increasingly relevant. These elements are deeply embedded in source-language worldviews and often resist direct transfer due to divergent cultural, historical, and linguistic frameworks. English, as a global lingua franca, frequently employs idioms and humor rooted in Anglo-American experiences (e.g., animal metaphors, sports references, or wordplay), which often lack straightforward equivalents in Ukrainian or Hungarian due to differing historical experiences, worldviews, and linguistic structures. Hungarian, as a Finno-Ugric language with an agglutinative morphology and a strong tradition of folk idioms and proverbs, presents unique challenges: its idiomatic system is deeply tied to rural life, history under various empires, and pragmatic indirectness, making direct transfers from English particularly prone to loss of flavour or humorous effect. Ukrainian, influenced by Slavic patterns and recent socio-political developments, faces analogous but distinct issues.

The timeliness of the topic is heightened by increased cultural exchange between English-speaking countries and Central/Eastern Europe. The research background draws on translation studies highlighting untranslatability risks when figurative language carries culture-bound connotations, leading to loss of pragmatic effect, humor, or emotional resonance. The motivation for this thesis stems from the translator's practical need to bridge these gaps without sacrificing authenticity or readability. The central research problem is the challenge of preserving the intended humorous or idiomatic impact while adapting to Ukrainian and Hungarian cultural realities, where direct equivalence is rare and creative strategies are required.

Aims and research questions

The primary aim of the thesis is to identify and analyse the challenges involved in translating culturally specific idioms and humor from English into Ukrainian and Hungarian, and to evaluate the effectiveness of applied strategies through a comparative case study.

Research questions:

1. What linguistic (e.g., morphological, pragmatic) and extra-linguistic (cultural, pragmatic) factors create the primary obstacles in rendering English idioms and humor into Ukrainian and Hungarian?
2. Which translation strategies (e.g., equivalence, adaptation, substitution, or explication) are most frequently employed in existing published translations, and how do they differ between the two target languages?
3. To what extent do these strategies succeed in maintaining the original humorous or idiomatic effect, and what implications arise for cross-cultural communication?

Methods

The study will combine qualitative comparative text analysis with elements of descriptive translation studies. The core method is parallel corpus analysis of English source texts rich in culturally specific idioms and humor (e.g., excerpts from contemporary humorous literature, sitcom scripts, stand-up comedy or journalistic texts) alongside their official Ukrainian and Hungarian translations. The material will be drawn exclusively from publicly available published translations.

Theoretical frameworks will include idiom-translation strategies (functional equivalence, calque, descriptive translation) and humor-translation models that account for culture-specific references and pragmatic effect. Approaches such as domestication vs. foreignization and dynamic equivalence will guide the evaluation of translational shifts. The corpus will consist of approximately 50–70 instances of idioms and humorous passages drawn from accessible published materials, ensuring representativeness across genres. Supplementary literature review will contextualize findings within existing scholarship on English–Ukrainian and English–Hungarian translation pairs. No empirical surveys are planned at this stage; the focus remains on textual evidence and strategy classification.

Expected results and discussion

The thesis is expected to demonstrate that culturally specific idioms and humor pose distinct challenges, such as loss of imagery, pragmatic mismatch, or complete untranslatability, particularly when English source elements rely on culture-bound metaphors absent in Ukrainian or Hungarian. Preliminary analysis suggests that Ukrainian translations may favor explication or contextual substitution due to post-Soviet linguistic influences, while Hungarian versions might lean toward functional equivalence given closer historical-cultural overlaps in certain domains.

The linguistic and philological significance lies in advancing the understanding of how humor and idiomaticity function as carriers of cultural identity, contributing to Translation Studies by offering comparative insights into two under-researched language pairs. The study will highlight best practices for translators and propose a practical framework for handling similar challenges, thereby enriching both theoretical models and pedagogical applications in translator training programs.

References

- Bánhegyi, M. (2012). Translation shifts and the analysis of literary texts: Alice Munro's "Boys and Girls" and its Hungarian translation. *Digilib*. https://digilib.phil.muni.cz/_flysystem/fedora/pdf/125687.pdf
- Bondarenko, K. (2021). Translating English slang into Ukrainian: A study of Pulp Fiction and Once Upon a Time in Hollywood. *SHS Web of Conferences*. https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/pdf/2021/16/shsconf_tita2020_04001.pdf
- Buriak, D. (2025). Challenges of translating English idioms into Ukrainian. *Eprints of KNAME*. http://eprints.kname.edu.ua/73865/1/%D0%A4_2025.doc-289-290.pdf
- Falko, N. V. (2024). Specifics of the Ukrainian translation of «21 lessons for the 21st century» by Yuval Noah Harari. *Kyiv National Linguistic University Repository*. <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/6169/%D0%A4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%BE%20%D0%9D.%20%D0%92.%D0%9F%D0%B0%2017-20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kovács, G. (2020). Translating humour – A didactic perspective. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*, 12(2), 68–85. https://www.researchgate.net/publication/345998902_Translating_Humour_-_A_Didactic_Perspective
- Lukács, B. (2023). Hungarian influence in English idiom production. *Argumentum*. <https://argumentum.unideb.hu/2022-anyagok/lukacsb.pdf>
- Opyr, M. (2022). Handling difficulties of translating idioms and metaphors. *ZFS Journal*, 25(Part 2). https://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/25/part_2/18.pdf
- Shkoliar, N., & Melnychuk, A. (2025). Translating English idioms into Ukrainian: Challenges and strategies. *Khmelnitsky National University Conference Proceedings*. <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/05/121.pdf>
- Zolczer, P. (2016). Translating humour in audiovisual media. *European Journal of Humour Research*. <https://europeanjournalofhumour.org/ejhr/article/view/134>

THE ROLE OF FIGURATIVE LANGUAGE IN CHILDREN'S LITERATURE: A COGNITIVE LINGUISTIC APPROACH TO CONCEPTUAL METAPHORS

Student's name: Medvetska Emilia

Program: B11 Philology: English language and literature MA/MSc 1 year

Study mode: Day-time

Supervisor's name: Nagy-Kolozhvari Enike

Introduction

Figurative language plays a crucial role in shaping how children understand abstract concepts, emotions, and moral structures. In children's literature, metaphor is not merely a stylistic ornament but a central mechanism through which complex experiences are rendered accessible to young readers. Within the framework of Conceptual Metaphor Theory, developed by George Lakoff and Mark Johnson, metaphor is understood as a fundamental structure of human cognition, grounded in embodied experience rather than rhetorical decoration.

Although figurative language in children's prose has received scholarly attention, fewer studies have examined it systematically from a cognitive linguistic perspective, particularly in relation to readers aged 9–12. This study seeks to address this gap by exploring how conceptual metaphors structure meaning in selected works of children's literature and how these metaphorical patterns support cognitive and emotional development.

Aims and research questions

The primary objective of this thesis is to examine conceptual metaphors in selected children's literature using a cognitive linguistic framework, assessing their role in fostering metaphorical competence among young readers.

The primary aim of this study is to examine the role of conceptual metaphors in structuring abstract meaning in selected works of children's literature addressed to upper primary readers (9–12 years). Drawing on a qualitative cognitive linguistic framework, the study seeks to identify dominant metaphorical patterns and explore how embodied image schemas contribute to narrative meaning-making and reader comprehension.

The analysis focuses on Winnie-the-Pooh, Alice's Adventures in Wonderland, Harry Potter and the Philosopher's Stone, and The Little Prince, which provide a diverse yet cohesive corpus for examining figurative language across narrative traditions.

The study addresses the following research questions:

1. What dominant conceptual metaphors structure abstract domains in the selected narratives?
2. How are embodied image schemas (e.g., PATH, CONTAINER, UP–DOWN, LIGHT–DARK) linguistically realized in these texts?
3. How do these metaphorical structures support cognitive and emotional development in readers aged 9–12?

Methods

This study employs a qualitative textual analysis within the framework of Conceptual Metaphor Theory. The theoretical foundation is grounded in cognitive linguistics, particularly the work of George Lakoff and Mark Johnson, which conceptualizes metaphor as a cognitive mechanism structuring abstract thought through embodied experience.

The research corpus consists of four canonical works of children’s literature: Winnie-the-Pooh, Alice’s Adventures in Wonderland, Harry Potter and the Philosopher’s Stone, and The Little Prince, selected for their rich use of figurative language and relevance to readers aged 9–12.

The analytical procedure involves close reading to identify metaphorical expressions, followed by the reconstruction of their underlying conceptual mappings. Particular attention is given to embodied image schemas such as PATH, CONTAINER, UP–DOWN orientation, and LIGHT–DARK polarity. The analysis focuses on how these structures organize abstract domains including identity, growth, morality, fear, and responsibility.

The study adopts an interpretative approach, emphasizing depth of analysis rather than quantitative frequency, in order to uncover the cognitive and developmental functions of figurative language in narrative contexts.

Expected results and discussion

The analysis is expected to reveal that conceptual metaphors systematically structure abstract domains in children’s narratives through embodied and spatially grounded schemas. It is anticipated that dominant metaphorical patterns such as LIFE IS A JOURNEY, MORALITY IS LIGHT, and EMOTIONS ARE FORCES will recur across the selected texts, organizing themes of identity, growth, fear, and ethical evaluation.

The findings are likely to demonstrate that embodied image schemas—particularly PATH, CONTAINER, UP–DOWN orientation, and LIGHT–DARK polarity—serve as cognitive frameworks that make complex psychological and moral concepts accessible to readers aged 9–12. These metaphorical structures are expected to function as scaffolding mechanisms, supporting abstraction, empathy, and narrative comprehension.

Furthermore, the study may show that figurative language in children's literature is not simplified but experientially grounded, relying on bodily and spatial experience to facilitate meaning-making. By integrating literary analysis with cognitive linguistic theory, the research highlights the developmental significance of conceptual metaphor and underscores its role in shaping emotional engagement and moral reasoning.

References

- Carroll, L. (1865/2001). *Alice's adventures in Wonderland*. Penguin Classics.
- Gibbs, R. W. (2006). *Embodiment and cognitive science*. Cambridge University Press.
- Johnson, M. (1987). *The body in the mind: The bodily basis of meaning, imagination, and reason*. University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1987). *Women, fire, and dangerous things: What categories reveal about the mind*. University of Chicago Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Milne, A. A. (1926/2009). *Winnie-the-Pooh*. Egmont.
- Nikolajeva, M. (2014). *Reading for learning: Cognitive approaches to children's literature*. John Benjamins.
- Rowling, J. K. (1997/2014). *Harry Potter and the philosopher's stone*. Bloomsbury.
- Saint-Exupéry, A. de. (1943/2000). *The little prince*. Wordsworth Editions.
- Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A practical introduction* (2nd ed.). Oxford University Press.

THE CONCEPTUALIZATION OF FRANZ KAFKA'S METAMORPHOSIS

Student's name: Emese Orban

Program: Philology (language and literature in English), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Correspondent

Supervisor's name: Katalin Hnatik, PhD

Introduction

Franz Kafka's *The Metamorphosis* is one of the most influential works of twentieth – century literature, frequently interpreted as a powerful depiction of alienation in modern society. The novella tells the story of Gregor Samsa, a man whose life is defined by monotonous labor and self-sacrifice for his family, devoid of personal fulfillment or joy. The phenomenon this study examines is the symbolic nature of Gregor's metamorphosis and how it reflects broader themes such as alienation, absurdity, shifting family roles, and psychological withdrawal. Although the transformation appears to be a literal, grotesque event, the novella strongly suggests that it functions as a metaphor for Gregor's inner collapse and his marginal position within both his family and modern industrial society. The research question guiding this study is therefore: How can Gregor Samsa's transformation in *The Metamorphosis* be interpreted as a symbolic representation of alienation and psychological escape within modern society? This topic is important because Kafka's novella continues to resonate with readers living in societies characterized by economic pressure, emotional detachment, and performance-based human value. The story raises fundamental questions about what it means to be useful, valued, and human in a world dominated by material productivity.

Aims and research questions

The aim of the thesis is to identify the main concepts of Franz Kafka's *Metamorphosis* and to make a comprehensive analysis of the most significant elements of this psychological novel. Likewise, this study aims to synthesize literary, social, and psychological approaches to provide a nuanced understanding of Kafka's conceptualization of transformation. In doing so, it seeks to demonstrate that Gregor's metamorphosis is not merely an absurd narrative device, but a profound symbolic expression of alienation, identity loss, and one's need for recognition and compassion. **The questions that the thesis seeks to find answers to, are the following:**

1. What were the main aspects which could have caused Gregor's *Metamorphosis*?
2. Could work be interpreted as enslavement in the novel?
3. Could family be interpreted as an economic system in the novel?

Methodology

The method chosen for this study was textual analysis, as it best fits the research question focusing on the symbolic meaning of Gregor Samsa's transformation. The primary data source is Franz Kafka's novella, supported by relevant secondary literature, including psychological, sociological, and Marxist interpretations by scholars such as Straus, Uddin, Yasmin, and Fromm. The procedure consisted of several steps. First, the novella was read closely with special attention to key scenes related to Gregor's transformation, family interactions, and inner thoughts. Second, recurring motifs and themes—such as alienation, absurdity, and psychological withdrawal—were identified and grouped. Third, based on these textual elements, the main research questions will be answered through the identification of the main conceptual metaphors: “human vs vermin”, “work as enslavement” and “family as economic trade”.

This study will demonstrate that *The Metamorphosis* conceptualizes modern human existence as alienated, economically exploited and dependent on unstable family structures. Gregor's metaphor functions as a metaphor for social dehumanization. This thesis has a great literary significance, as it contributes to a deeper understanding of the main themes and symbols presented in the novel.

References

- Atikah, N., Manalu, H. F., & Anggraeni, D. (2021). [Psychological analysis of the main character in Franz Kafka's *Metamorphosis* t]. *Media Komunikasi Geografi*, 1(2), 150–166. <https://doi.org/10.32923/medio.v1i2.1914>
- Monika. (2021). Interpreting Kafka's “*The Metamorphosis*” through the prism of Marxist theory. *Research Inspiration*, 7(I), 11–14. <https://doi.org/10.53724/>
- Yasmin, F., & Bashar, M. A. (2023). Marxisim in “*Metamorphosis*” by Franz Kafka: A Marxist metaphor. *Global Mainstream Journal of Arts, Literature, History and Education*, 2(3).
- Straus, N. P. (1989). Transforming Franz Kafka's “*Metamorphosis*.” *Journal of Women in Culture and Society*, 14*(3), 651-667.
- Uddin, M. J. (2023). Exploring the depths of modern life reflected in Franz Kafka's *Metamorphosis*. *IUBAT Review—A Multidisciplinary Academic Journal*, 6(2), 131–157. <https://doi.org/10.3329/iubatr.v6i2.71313>
- Wardani, D. P., Pratiwi, D. A., Basuki, I., Cahyawati, E., & Murti, G. H. (2022). Effect of alienation in Franz Kafka's *The Metamorphosis*. *Scholars International Journal of Linguistics and Literature*, 5(11), 1–7. <https://doi.org/10.36348/sijll.2022.v05i11.003>

HISTORICAL MEMORY AND NATIONAL IDENTITY IN JAMES JONES' NOVEL "FROM HERE TO ETERNITY"

Student's name: Boglarka Toth

Program: Philology (language and literature in English), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Part-time

Supervisor's name: Barany Bela

Introduction

The problem of historical memory and national identity remains one of the central intellectual challenges of the twentieth and twenty-first centuries, as societies continue to grapple with the consequences of war, political upheaval and collective trauma. Literature, being not only an artistic but also a cultural and ideological medium, plays a crucial role in shaping the ways in which nations remember their past and understand themselves. Among the many writers who addressed the traumatic legacy of World War II, James Jones occupies a special place. His novel *From Here to Eternity* (1951) has become one of the most significant American works portraying the pre-war period, the internal contradictions of the military system, and the moral dilemmas faced by individuals in the face of national crisis. Though often perceived primarily as a war novel, *From Here to Eternity* reaches far beyond the boundaries of military narrative: it examines the mechanisms of institutional violence, the formation of collective identity, and the creation of historical memory through personal experience.

To effectively analyze the interplay between memory and national identity in the novel, this research is grounded in key scholarly works that facilitate a deeper exploration of the intersections between literary text and social reality. Specifically, it draws on Maurice Halbwachs's theory of collective memory to analyze how Jones's narrative reflects the construction of the past as a social product. Halbwachs argues that memory is not merely an individual repository but a social construct shaped by present-day frameworks and ideological needs. In the aftermath of World War II, American collective memory was retrospectively constructed to emphasize a unified struggle for democracy. Additionally, Benedict Anderson's notion of 'imagined communities' serves as an interpretive lens to examine the clash between national identity and institutional demands. Within this framework, Jones's novel can be seen as disrupting these dominant narratives by offering a counter-memory that exposes class divisions, institutional violence, and systemic contradictions within American society

This extended abstract outlines a proposed analysis of the novel, focusing on how Jones deconstructs established historical narratives to present a fractured vision of American national identity, one caught between the fiercely guarded autonomy of the individual and the crushing conformity demanded by the institutional state.

Aims and research questions

The aim of this research is to provide a comprehensive analysis of how James Jones, drawing on his own wartime experience, represents the mechanisms through which historical memory is shaped and how national identity is formed and contested within the narrative.

To achieve this goal, the research seeks to answer the following questions:

1. How does the novel challenge traditional representations of American national identity?
2. In what ways does personal experience contribute to the construction of historical memory in the narrative?
3. How are institutional power and individual identity represented and problematized in the text?

To address these questions, the following tasks are set:

1. To examine James Jones's biography and determine how his personal experience influenced the thematic and ideological components of the novel;
2. To analyze the plot, character system, and key themes of the literary text;
3. To identify the dominant symbols and narrative features that contribute to the formation of historical memory and national identity;
4. To explore the novel's depiction of institutional power, trauma, and the interplay between individual and collective memory;
5. To evaluate the cultural and historical significance of *From Here to Eternity* in the context of American literature and social consciousness.

Methods

The methods employed in the research combine elements of literary analysis, cultural studies, hermeneutics, narratology, and memory studies. Contextual and historical approaches are used to interpret the novel within the socio-political environment of the 1940s–1950s. Symbolic and thematic analysis helps reveal deeper layers of meaning, while elements of comparative literary studies allow situating the work within the broader tradition of American war literature.

Expected results and discussion

The research is expected to demonstrate that *From Here to Eternity* by James Jones offers a critical re-evaluation of American national identity and historical memory in the pre-war period. The novel is anticipated to challenge traditional heroic and unified representations by

presenting identity as fragmented, unstable, and shaped by institutional forces as well as individual experience.

From a literary and philological perspective, the study is likely to reveal how narrative strategies, symbolic structures, and character construction contribute to the formation of historical memory within the text. Particular attention will be given to the language of the novel, including its realism, dialogic intensity, and representation of psychological states, which together reinforce the subjective and constructed nature of memory.

The discussion is expected to highlight the tension between individual autonomy and institutional control, showing how the military system functions as both a producer and suppressor of identity. This tension will be interpreted as central to the novel's broader critique of social and ideological structures. The potential contribution of the thesis lies in its interdisciplinary approach, combining literary analysis with memory studies and cultural theory. It aims to deepen the understanding of how American war literature engages with questions of identity, trauma, and collective memory, and to position Jones's work as a significant text in the ongoing scholarly discourse on the relationship between literature and historical consciousness.

References

1. Jones, J. *From Here to Eternity* : novel / J. Jones. – New York : Charles Scribner's Sons, 1951. – 861 p.
2. James Jones | Biography, Books, & Facts // *Encyclopaedia Britannica*. – 02.11.2025. <https://www.britannica.com/biography/James-Jones?utm>
3. Analysis of James Jones's Novels // *Literary Theory and Criticism*. – 2018. – 24 Dec. <https://literariness.org/2018/12/24/analysis-of-james-joness-novels/?utm>
4. ANALYSIS *From Here to Eternity* (1951) James Jones (1921–1977) // *American Literature* : analysis by four critics. <https://www.amerlit.com/novels/-ANALYSIS%20Jones%2C%20James%20From%20Here%20to%20Eternity%20%281951%29%20analysis%20by%204%20critics.pdf?utm>
5. Halbwachs, M. (1992). 'On collective memory'. University of Chicago Press.
6. Anderson, B. (2006). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism* (Revised ed.). Verso.
7. Hunt, N. C. *Memory, War and Trauma* / Nigel C. Hunt. – Cambridge : Cambridge University Press, 2010. – 246 p.
8. Assmann, J. (2011). *Cultural memory and early civilization: Writing, remembrance, and political imagination*. Cambridge: Cambridge University Press.

THE ONLINE TRACES OF MULTILINGUALISM: THE DIGITAL LINGUISTIC LANDSCAPE OF LOCAL GOVERNMENTS IN THE BEREHOVE DISTRICT

Student's name: Adrienn Vig

Program: Philology (language and literature in English), B11 Philology, MA I/2

Study mode: Full-time

Supervisor's name: Katalin Lizák

Introduction

In recent decades, research on the linguistic landscape has attracted growing attention in the study of multilingual social spaces. With the rapid expansion of digital communication, this field has acquired a new dimension, as language use is increasingly becoming visible in the online sphere. Consequently, institutional and official communication is progressively shifting to digital platforms, making the investigation of the online linguistic landscape particularly relevant.

Within this context, Transcarpathia represents a compelling research setting where multilingualism manifests across multiple levels of everyday communication. In the Berehove district, a substantial Hungarian minority population resides, raising important questions about the extent to which official communication reflects this linguistic diversity, particularly in online environments.

Against this background, the present study examines the extent to which municipal online communication provides access to information in the mother tongue for the Hungarian minority. The significance of this topic lies in the fact that language use functions not only as means of communication but also as an indicator of the realization of language rights and social equality. Therefore, analyzing linguistic patterns in the online sphere can contribute to a deeper understanding of the practical functioning of multilingualism.

Aims and research questions

The aim of this study is to explore how multilingualism and minority language use are manifested in the online communication of municipalities in the Berehove district and to assess the extent to which such communication provides accessible information for the Hungarian minority population in the region. The analysis focuses on whether language use on digital platforms reflects the linguistic composition of the area and how relationships between languages, including the role of minority language use, are structured within official communication.

The central research question addresses how multilingualism and minority language use are represented in municipal online communication and, more specifically, to what extent access to information in the mother tongue is ensured for Hungarian speakers. In this regard, the study also investigates the role of the Hungarian language on online platforms, examining whether it primarily serves an informational function or rather fulfills a symbolic role.

It is hypothesized that Ukrainian dominates municipal online communication, while Hungarian minority language use remains limited and does not consistently ensure comprehensive access to information in the mother tongue for the local Hungarian population.

Methods

The study adopts a methodological triangulation approach in order to examine different dimensions of online language use from multiple perspectives. First, document analysis is employed to explore the legal and institutional background, focusing on the regulatory framework in Ukraine that defines the conditions of official language use and public information provision.

The empirical component of the study focuses on the official online platforms of municipalities in the Berehove district, primarily municipal websites and social media pages (Facebook). Data are collected using a predefined analytical framework, which ensures a systematic and comparable examination of the selected platforms. The criteria cover various aspects of language use, including the languages present, their relative proportions, language hierarchy, and specific manifestations of multilingualism.

In the quantitative phase, the collected data are coded and processed in a structured database using SPSS, allowing for the statistical analysis of language use patterns and the identification of relationships between variables. This makes it possible to outline broader tendencies that characterize linguistic practices of municipal communication in the digital sphere.

The combined use of document analysis and quantitative and qualitative approaches enables the study to capture the phenomenon at multiple levels. While the analysis of the legal framework provides contextual grounding for interpreting language use, the quantitative approach reveals general patterns, and the qualitative perspective allows for a deeper interpretation of the functions and meanings associated with specific linguistic phenomena.

Expected results and discussion

The study is expected to show that Ukrainian is the dominant language in municipal online communication, whereas Hungarian minority language use is limited and does not consistently provide comprehensive access to information in the mother tongue. It is further anticipated that Hungarian does not primarily function as the main medium of information

provision but rather appears in a complementary or symbolic role within the broader framework of minority language use.

At the same time, the findings must be interpreted within a regulatory environment that is subject to imminent change. According to legislation entering into force in 2026 concerning the use of the English language, official online platforms of municipalities will be required to provide content not only in the state language but also in English. This development introduces new dimensions to the study of multilingualism, as it is likely to reshape existing language hierarchies in the online space and raise further questions regarding the role of minority languages, particularly Hungarian.

The findings are expected to contribute to a better understanding of how multilingualism and minority language use are manifested in official online communication and to highlight potential discrepancies between the legal framework and actual language practices. Furthermore, the study may provide a foundation for future research, particularly in exploring the relationship between the online linguistic landscape and language accessibility in minority contexts.

References

- Biró, E. (2018). More than a Facebook share: Exploring virtual linguistic landscape. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*, 10(2), 181–192. <https://doi.org/10.2478/ausp-2018-0022>
- Csernicskó, I. (2016). A változás megragadása a nyelvi tájképben: Kárpátalja példája. *Magyar Nyelv*, 112(1), 50–62.
- Gorter, D. (2013). Linguistic landscapes in a multilingual world. *Annual Review of Applied Linguistics*, 33(1), 190–212.
- Ivković, D., & Lotherington, H. (2009). Multilingualism in cyberspace: Conceptualizing the virtual linguistic landscape. *International Journal of Multilingualism*, 6(1), 17–36.
- Karmacsi, Z., & Mészár, K. (2024). *Kárpátalja egyházi fenntartású iskoláinak virtuális nyelvi tájképe*. *Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica*, 2024(2), 90–108. <https://shorturl.at/PBmCN>
- Landry, R., & Bourhis, R. Y. (1997). Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: An empirical study. *Journal of Language and Social Psychology*, 16(1), 23–49.
- Shohamy, E. (2006). *Language policy: Hidden agendas and new approaches*. Routledge.

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR NYELVHASZNÁLAT KUTATÁSÁNAK KUTATÁSMÓDSZERTANI LEHETŐSÉGEI (VIZSGÁLATOK ALAPJÁN)

A hallgató neve: Balázs Laura

Szak: B11 Filológia Magyar nyelv és irodalom

Tagozat: Levelező

Témavezető neve: Beregszászi Anikó

Bevezetés

A mesterdolgozat a kárpátaljai magyar közösség nyelvhasználatának kutatómódszertani megközelítéseit vizsgálja, különös tekintettel a korábbi empirikus és leíró jellegű kutatásokra. A téma aktualitását az adja, hogy a kisebbségi nyelvhasználat dinamikusan változó jelenség, amelyet a társadalmi és politikai környezet egyaránt befolyásol. Kárpátalján a magyar nyelv helyzete különösen érzékeny, ezért fontos feltárni, hogy a különböző korszakokban milyen módszerekkel vizsgálták a nyelvhasználatot és ezek milyen eredményekhez vezettek.

A kutatás háttérét azok a meghatározó vizsgálatok adják, amelyek a kárpátaljai magyar nyelvhasználatot különböző szempontokból elemezték. A dolgozat célja annak feltárása, hogy ezek a kutatások milyen módszertani keretek között zajlottak, hogyan alakították ki mintáikat, valamint milyen módon járultak hozzá a nyelvhasználat megértéséhez.

Célkitűzések és kutatási kérdések

A dolgozat fő célja a kárpátaljai magyar nyelvhasználatot vizsgáló kutatások módszertani elemzése és összehasonlítása. Ennek érdekében az alábbi kérdésekre keresi a választ:

Milyen kutatómódszertani megközelítéseket alkalmaztak a jelentős nyelvhasználati vizsgálatokban?

Hogyan épültek fel ezeknek a kutatásoknak a mintái (teljes körű vagy szintetizált mintavétel)?

Milyen adatgyűjtési eszközöket használtak (pl. interjú, kérdőív, megfigyelés)?

Milyen különbségek figyelhetők meg a korábbi és a modernebb kutatások módszerei között?

Milyen eredmények születtek és ezek hogyan járulnak hozzá a kárpátaljai magyar nyelvhasználat megértéséhez?

Módszertan

A dolgozat alapvetően irodalomelemzésre és összehasonlító módszerre épül. A vizsgálat középpontjában több meghatározó kutatás áll, többek között Csernicskó István monográfiája

„A magyar nyelv Ukrajnában, Kárpátalján”, Cserniczkó István szerkesztésében a “A mi szavunk járása” című kötet, Beregszászi Anikó, Dudics-Lakatos Katalin “Huszonkettő” című kötete és az „Iskola 2000” kérdőíves változó vizsgálat .

Az elemzés során külön figyelem irányul arra, hogy az egyes kutatások milyen adatgyűjtési technikákat alkalmaztak. A korábbi vizsgálatok esetében jellemző volt a terepmunka, például interjúk készítése és személyes adatfelvétel, míg az újabb kutatásokban egyre inkább megjelennek az online kérdőívek és digitális adatgyűjtési módszerek.

A dolgozat részletesen bemutat két kiválasztott kutatást is: ezek esetében elemzi a kutatási kérdéseket, a mintavétel módját, az adatgyűjtési eszközöket, valamint az eredményeket. Az összehasonlítás lehetővé teszi a módszertani fejlődés és változás irányainak feltárását.

Várható eredmények és következtetések

A kutatás várhatóan rámutat arra, hogy a kárpátaljai magyar nyelvhasználat vizsgálata során alkalmazott módszerek jelentős változáson mentek keresztül. Míg a korábbi kutatások inkább kvalitatív jellegűek voltak és kisebb mintákon alapultak, addig a modernebb vizsgálatok kvantitatív eszközöket és nagyobb, gyakran online mintákat alkalmaznak.

A dolgozat hozzájárulhat a kisebbségi nyelvhasználat kutatásának módszertani tudatosításához, valamint segíthet abban, hogy a jövőbeli vizsgálatok hatékonyabban ötvözzék a hagyományos és modern kutatási eszközöket. Emellett rávilágíthat arra is, hogy a módszertani választások milyen módon befolyásolják a kapott eredményeket.

Irodalom

Beregszászi Anikó, Dudics Lakatos Katalin 2023 – Huszonkettő, Termini Egyesület, Törökbálint

Cserniczkó István 1998. A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján). Budapest: Osiris Kiadó – MTA Kisebbségkutató Műhely.

Cserniczkó István szerk. 2003. A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola.

<https://kme.org.ua/?dl=736058>.

AZ ÉLETKOR MINT NYELVHASZNÁLATOT ÉS NYELVI MENTALITÁST BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐ A KASZONYI KISTÉRSÉG LAKÓINAK KÖRÉBEN

A hallgató neve: Bene Alexandra

Szak: B11 Filológia Magyar nyelv és irodalom (MA)

Tagozat: levelező

Témavezető neve: Dudics Katalin

Bevezetés

A magiszteri munka címe: *Az életkor, mint nyelvhasználatot és nyelvi mentalitást befolyásoló tényező a Kaszonyi kistérség lakóinak körében.* A dolgozat a Kárpátalján élő magyar közösség nyelvhasználatát vizsgálja, azon belül is azt, hogy az életkor milyen hatással van a beszédre és a nyelvhez való viszonyra. A téma a szociolingvisztika területéhez kapcsolódik, amely a nyelv és a társadalmi tényezők közötti összefüggéseket vizsgálja, különös tekintettel az olyan változókra, mint az életkor, az iskolázottság vagy a társadalmi háttér.

A téma aktualitását az adja, hogy napjainkban a nyelv folyamatos és gyors változásban van, amelyet többek között a média, az oktatás és a digitális kommunikáció is befolyásol. Ezek a hatások nem egyformán érintik a különböző generációkat, így a fiatalabb és idősebb korosztályok nyelvhasználatát és nyelvi attitűdjei között jelentős különbségek alakulhatnak ki. Kisebb, részben hagyományörző közösségekben - mint amilyen a Kaszonyi kistérség - ezek a különbségek különösen jól megfigyelhetők.

Célkitűzések és kutatási kérdések

A kutatás célja, hogy feltárjam, hogyan befolyásolja az életkor a nyelvhasználati szokásokat és a nyelvi attitűdöket a vizsgált kistérségben, és milyen különbségek figyelhetők meg a helyi lakosok beszédében és nyelvi gondolkodásában. A téma személyesen is fontos számomra, mivel szeretném jobban megismerni és bemutatni a kárpátaljai magyar közösség nyelvi sajátosságait, valamint hozzájárulni ezek dokumentálásához.

A kutatás központi kérdése tehát az, hogy milyen generációs eltérések jelennek meg a nyelvhasználatban, és ezek milyen társadalmi és kulturális tényezőkkel magyarázhatók. Emellett fontos szempont annak vizsgálata is, hogy az egyes korcsoportok hogyan viszonyulnak a nyelvi változásokhoz, illetve mennyire őrzik meg a helyi nyelvi sajátosságokat.

A dolgozat fő célja annak feltárása, hogy az életkor milyen szerepet játszik a Kaszonyi kistérség magyar lakosságának nyelvhasználatában és nyelvi mentalitásában. A vizsgálat

abból indul ki, hogy a nyelvhasználat nem egységes, hanem különböző társadalmi tényezők – köztük az életkor – jelentősen befolyásolják. A kutatás célja tehát nemcsak a nyelvi különbségek leírása, hanem azok lehetséges okainak és hátterének a megértése is.

Ennek megfelelően a kutatás során az alábbi kérdésekre keresem a választ: – Milyen nyelvi formák és beszédzokások jellemzőek az egyes korosztályokra a vizsgált kistérségben?

- Milyen mértékben van jelen a fiatalabb generációk nyelvhasználatában a szleng, valamint az idegen eredetű szavak és kifejezések használata?
- Hogyan értelmezik és hogyan viszonyulnak a különböző generációk a nyelvi változásokhoz: inkább elfogadóan vagy inkább elutasítóan?
- Milyen szerepet játszik a nyelvhasználat alakulásában az iskola, a média és az internet, illetve ezek hatása hogyan különbözik korcsoportonként?

Módszertan

A gyűjtés megkezdése előtt feltérképezem, hogy a Kaszonyi kistérség egyes településein milyen módon és milyen csatornákon keresztül érem el a különböző korosztályokat. Fontosnak tartom, hogy a minta minél változatosabb legyen, ezért már a szervezés szakaszában törekszem arra, hogy minden főbb életkori csoport megfelelően képviselve legyen. A helyi iskoláktól engedélyt kérek a kérdőívek kiosztására és az interjúk lebonyolítására, valamint elkészítem a szükséges beleegyező nyilatkozatokat. A kérdőív online változatát előzetesen kipróbálom egy kisebb csoporton, hogy ellenőrizsem a kérdések érthetőségét és egyértelműségét.

Ezt követően a szakirodalom áttekintésére kerül sor, amelyben a szociolingvisztika alapműveire, valamint az életkor és nyelvhasználat kapcsolatát vizsgáló kutatásokra támaszkodom. Külön figyelmet fordítok a generációs nyelvi különbségekre és a nyelvi attitűdök vizsgálatára. Az így összegyűjtött elméleti háttér alapján alakítom ki a kutatás keretét, amely segít értelmezni a későbbi empirikus eredményeket.

Az adatgyűjtés során egy három részből álló kérdőívet alkalmazok, amely demográfiai adatokat, nyelvhasználati szokásokat és nyelvi attitűdöket vizsgál. Emellett félig strukturált interjúkat is készítek, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy a résztvevők saját szavaikkal is kifejtsek véleményüket a nyelvhasználatról és a nyelvi változásokról. A mintavétel során törekszem arra, hogy a különböző korcsoportok egyaránt bekerüljenek a vizsgálatba: iskolákban diákokat, online felületeken fiatal felnőtteket, munkahelyi környezetben középkorúakat, míg személyes megkereséssel idősebb válaszadókat érek el. Összesen körülbelül 120 fő kérdőíves részvételével számolok, valamint 8–10 interjú elkészítését tervezem.

Az adatfeldolgozás során a kérdőívek eredményeit statisztikai szempontból elemzem, különös tekintettel az egyes korcsoportok közötti különbségekre. Vizsgálom például a szleng és az idegen eredetű szavak használatának gyakoriságát, valamint a nyelvi változásokhoz való viszonyulást. Az eredményeket diagramokkal és táblázatokkal szemléltetem, hogy az összefüggések könnyebben értelmezhetők legyenek. Az interjúkat lejegyzem, majd tematikus egységekbe rendezem, így lehetőség nyílik a válaszok mélyebb tartalmi elemzésére is.

Az adatok értékelése során az eredményeket összevetem a kiinduló feltételezésemmel. Azt vizsgálom, hogy a kérdőívek és az interjúk alapján mennyiben igazolódnak azok a várakozásaim, amelyeket a kutatás elején megfogalmaztam. Különösen arra figyelek, hogy az egyes korcsoportok között milyen különbségek jelennek meg a nyelvhasználatban és a nyelvi attitűdökben.

Várható eredmények és következtetések

Előzetesen arra számítok, hogy a fiatalabbak körében gyakoribb lesz a szleng használata, illetve az internetes és digitális kommunikációból átvett kifejezések megjelenése. Ezzel szemben az idősebb korosztály inkább a hagyományosabb nyelvi formákat használja, és kevésbé jellemző rájuk az új nyelvi elemek átvétele.

A nyelvi attitűdök terén is különbségekre számítok: a fiatalabbak inkább elfogadóbbak a nyelvi változásokkal kapcsolatban, míg az idősebbek inkább kritikusabban viszonyulnak ezekhez. Az interjúk ebben nagy segítséget nyújtanak, mert ezekből jobban ki tudom olvasni a mögöttes véleményeket és indokokat is.

Összességében szeretném, ha a kutatás hozzájárulna a kárpátaljai magyar közösség nyelvi helyzetének pontosabb megértéséhez, különösen abból a szempontból, hogy az életkor hogyan formálja a nyelvhasználatot és a nyelvi gondolkodást. Célom, hogy az eredmények rámutassanak arra is, hogy milyen irányokban változik a közösség nyelvhasználatja, ami a nyelvmegőrzés és a tudatos nyelvi tervezés szempontjából is hasznos lehet.

Irodalom

- Beregszászi Anikó, Cserniczkó István, Hires Kornélia, Márku Anita (2003). In: Cserniczkó István (szerk.), *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba* (233–242. o.). Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola.
- Cserniczkó István, Márku Anita (2007). *Hiába repülsz te akárhová... Segédkönyv a kárpátaljai magyar nyelvjárások tanulmányozásához*. Beregszász.
- Kiss Jenő (2001). *Magyar dialektológia*. Budapest: Osiris Kiadó.

- Kiss Jenő (2002). *Társadalom és nyelvhasználat. Szociolingvisztikai alapfogalmak*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Csernicskó István (2005). Kárpátaljai magyar beszélt nyelvi vizsgálatok: előzetes adatok a Kárpátaljai Magyar Hanganyagtár adatbázisából. In: Beregszászi Anikó, Papp Richárd (szerk.), *Tanulmányok a kárpátaljai magyar nyelvhasználatról*. Budapest–Beregszász: MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
- Dudics Lakatos Katalin (2025). A nyelvjárásokhoz való viszonyulás alakulása Kárpátalján. In: Nagy Dóra (szerk.), *Nyelvjárás, nyelvtörténet, irodalom*. Budapest: Magyarságkutató Intézet, L'Harmattan Kiadó.

EGY ISMÉTELT KERESZTMETSZETI VIZSGÁLAT: A MAGYAR NYELV HELYZETE KÁRPÁTALJÁN A 21. SZÁZAD ELSŐ HARMADÁBAN

A hallgató neve: Beregszászi Fábián Boglárka

Szak: B11 Filológia Magyar nyelv és irodalom (MA)

Tagozat: Nappali

Témavezető neve: Prof. Dr. Cserniczkó István

Bevezetés

A mesterdolgozat tervezett témája a magyar nyelv helyzetének és használatának vizsgálata Kárpátalján a 21. század első harmadában, ismételt keresztmetszeti kutatási elrendezésben. A kutatás közvetlen előzménye A magyar nyelv a Kárpát-medencében a XX. század végén című, 1995-ben indult összehangolt kutatási program kárpátaljai része, amely a kisebbségi magyar nyelvhasználatot történeti szociolingvisztikai és kérdőíves empirikus keretben vizsgálta. A jelen munka ennek a kárpátaljai vizsgálatnak a részleges megismétlésére vállalkozik: ugyanazt az alapvető kutatási problémát teszi fel mai társadalmi, politikai és nyelvpolitikai környezetben, vagyis azt, hogyan alakult a magyar nyelv használata, státusa, megítélése és kontaktusváltozati jellemzőinek előfordulása Kárpátalján az 1990-es évek közepe óta.

A téma aktualitását több tényező indokolja. Egyrészt az 1996-os kárpátaljai terepkutatás óta több mint két évtized telt el, amely alatt Ukrajnában jelentős nyelvpolitikai, társadalmi és demográfiai változások zajlottak le. Másrészt Kárpátalja magyar közösségének nyelvhasználatát a migráció, az oktatási rendszer átalakulása, az ukrán államnyelvi politika erősödése, valamint a 2014 óta tartó háborús és biztonságpolitikai kontextus is befolyásolja. Harmadrészt a korábbi kutatás eredményei ma már viszonyítási pontként használhatók: lehetővé teszik annak vizsgálatát, hogy mely jelenségek maradtak stabilak, és melyek változtak a kárpátaljai magyar nyelvhasználatban.

A kutatási probléma tehát nem egyszerűen az, hogy milyen a kárpátaljai magyarok mai nyelvhasználat, hanem az is, hogy az eredmények milyen mértékben vethetők össze a 20. század végi adatokkal. A dolgozat ennek megfelelően a nyelvhasználati színterek, a magyar és az ukrán nyelv funkcionális megoszlása, a nyelvi attitűdök, valamint néhány kiválasztott nyelvi változó alapján kíván képet adni a kárpátaljai magyar nyelv mai helyzetéről.

Célkitűzések és kutatási kérdések

A kutatás fő célja annak feltárása, hogy a kárpátaljai magyar közösség nyelvhasználati gyakorlatai és a magyar nyelv kontaktusváltozati sajátosságai hogyan alakultak az 1996-os vizsgálat óta. A

munka nem teljes körű új Kárpátalja-monográfia elkészítésére vállalkozik, hanem egy MA-szinten megvalósítható, empirikusan ellenőrizhető részvizsgálatra: a korábbi kutatás kérdőíves komponensének kárpátaljai megismétlésére, illetve az eredmények óvatos összevetésére.

A dolgozat a következő kutatási kérdésekre keres választ: (1) Milyen színtereken használják ma a kárpátaljai magyar adatközlők a magyar, illetve az ukrán nyelvet? (2) Megfigyelhető-e elmozdulás a magyar nyelv használati köreiből az 1996-os eredményekhez képest? (3) A kiválasztott egyetemes magyar változók és kontaktusváltozók esetében fennmaradtak-e a korábban leírt mintázatok? (4) Milyen összefüggés mutatható ki a nyelvhasználati válaszok és az adatközlők társadalmi háttérváltozói – életkor, nem, iskolai végzettség, településtípus, az iskolai tanulmányok nyelve – között? (5) A mai kárpátaljai magyar beszélők nyelvi önértékelése és attitűdjei mennyiben tükrözik a kétnyelvűségi helyzet stabilitását vagy sérülékenységét?

A kutatás hipotézise, hogy a magánéleti és közösségi színtereken továbbra is erős marad a magyar nyelv jelenléte, míg az államilag erősebben kontrollált, hivatalosabb színtereken az ukrán nyelv szerepe növekszik. További hipotézis, hogy a kontaktusváltozók esetében a többségi nyelvi párhuzammal rendelkező változatok előfordulása ma is kimutatható, de gyakoriságukat az iskolázottság, a településtípus és az iskolai nyelvi háttér erősebben befolyásolja, mint a társadalmi nem.

Módszertan

A kutatás módszertana ismételt keresztmetszeti, kvantitatív és összehasonlító szociolingvisztikai vizsgálat. Az alapszámú kérdőíves adatfelvétel, amely a korábbi kárpátaljai kutatás kérdőívének kiválasztott, MA-szinten kezelhető részeit használja fel. A kérdőív három fő blokkot tartalmaz: (1) szociológiai és nyelvi háttérváltozók; (2) nyelvhasználati színterekre és nyelvválasztási szokásokra vonatkozó kérdések; (3) nyelvi változókat vizsgáló feladatok, köztük választásos, megítéléses és kiegészítéses feladatok.

A mintavétel a korábbi vizsgálat logikáját követve kvótamintára épül. Az adatközlőket nem, életkor, iskolai végzettség és településtípus szerint célszerű csoportosítani. A tervezett minta ideális esetben 120-150 kárpátaljai magyar adatközlőből áll, ami közelíti az 1996-os kárpátaljai al minta nagyságrendjét, ugyanakkor MA-dolgozati keretek között is kezelhető. A településtípus esetében külön figyelmet kell fordítani a magyar többségű és magyar kisebbségű településekre, valamint a városi és falusi adatközlők arányára. A kutatásba csak olyan adatközlők kerülnek be, akik Kárpátalján élnek vagy onnan származnak, és magyar nyelvű közösségi háttérrel rendelkeznek.

Az elemzés első lépése a leíró statisztikai feldolgozás: gyakoriságok, százalékos megoszlások, keresztábrák. Ezt követi az 1996-os adatokkal való összevetés azoknál a kérdéseknél és

változóknál, ahol az összehasonlítás módszertanilag indokolható. A dolgozat külön kezeli az egyetemes magyar változókat és az egyetemes kontaktusváltozókat. Előbbiek esetében azt vizsgálja, hogy a kárpátaljai válaszok mennyiben illeszkednek a magyar nyelvterület általános változási mintázataihoz; utóbbiaknál azt, hogy a többségi ukrán nyelvi környezet milyen módon járulhat hozzá egyes változatok gyakoribb előfordulásához. Ahol a minta nagysága ezt lehetővé teszi, khi-négyzet-próba vagy más egyszerű statisztikai próba alkalmazható az összefüggések ellenőrzésére.

Az elméleti keretet a kontaktusnyelvészet, a kétnyelvűség-kutatás és a kisebbségi nyelvhasználat szociolingvisztikai megközelítése adja. A dolgozat deskriptív, nem preskriptív szemléletű: nem azt vizsgálja, hogy a kárpátaljai magyar beszélők nyelvhasználata „helyes-e”, hanem azt, hogy milyen társadalmi, nyelvi és kontaktusnyelvészeti tényezők magyarázzák a megfigyelhető változatosságot.

Várható eredmények és következtetések

A kutatás várhatóan azt mutatja majd, hogy a magyar nyelv Kárpátalján továbbra is erős családi, közösségi, egyházi és lokális identitásképző funkcióval rendelkezik, ugyanakkor a hivatalos, intézményi és állami kontroll alatt álló színtereken az ukrán nyelv szerepe meghatározóbbá vált. A korábbi vizsgálathoz képest különösen fontos lehet annak kimutatása, hogy az oktatás, a közigazgatás, a munkaerőpiac és a nyilvános kommunikáció területén milyen nyelvhasználati elmozdulások figyelhetők meg.

A nyelvi változók elemzése várhatóan megerősíti, hogy a kárpátaljai magyar nyelv nem „romlott” vagy „hibás” változata a magyar nyelvnek, hanem kétnyelvű környezetben működő kontaktusváltozat, amelyben a magyar nyelv általános változási folyamatai és az ukrán nyelvi kontaktus hatásai egyszerre vannak jelen. A dolgozat hozzájárulhat annak pontosabb megértéséhez, hogy a kisebbségi magyar nyelvhasználatban mely jelenségek tekinthetők általános magyar változóknak, és melyek kapcsolódnak szorosabban a nyelvi kontaktushoz.

A mesterdolgozat filológiai és szociolingvisztikai jelentősége abban áll, hogy egy klasszikus kárpát-medencei kutatási program kárpátaljai részét mai adatokkal aktualizálja. Az eredmények hasznosak lehetnek a kárpátaljai magyar nyelv állapotának leírásában, a kisebbségi nyelvhasználat változásainak értelmezésében, valamint a magyar nyelv többközpontúságáról és kontaktusváltozatairól szóló szakmai diskurzusban.

Irodalom

Csernicskó István 1998. *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest, Osiris Kiadó–MTA Kisebbségkutató Műhely.

- Csernicskó István 2025. A magyar nyelv a Kárpát-medencében a 20. század végén. In: Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Az élő Akadémia kétszáz éve: A nyelvtudomány és az MTA*. Budapest: MTA–HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont. 663–700.
- Fancsaly Éva – Gúti Erika – Kontra Miklós – Molnár Ljubic Mónika – Oszkó Beatrix – Siklósi Beáta – Žagar Szentesi Orsolya 2016. *A magyar nyelv Horvátországban*. Budapest–Eszék, Gondolat Kiadó–Media Hungarica Művelődési és Tájékoztatási Intézet.
- Fenyvesi Anna (ed.) 2005. *Hungarian Language Contact Outside Hungary: Studies on Hungarian as a minority language*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Goebel, Hans – Nelde, Peter H. – Starý, Zdeněk – Wölck, Wolfgang (eds.) 1996. *Kontaktlinguistik / Contact linguistics / Linguistique de contact*. Vol. 1. Berlin–New York: Walter de Gruyter.
- Goebel, Hans – Nelde, Peter H. – Starý, Zdeněk – Wölck, Wolfgang (eds.) 1997. *Kontaktlinguistik / Contact linguistics / Linguistique de contact*. Vol. 2. Berlin–New York: Walter de Gruyter.
- Göncz Lajos 1999. *A magyar nyelv Jugoszláviában (Vajdaságban)*. Budapest–Újvidék, Osiris Kiadó–Forum Könyvkiadó–MTA Kisebbségkutató Műhely.
- Kontra Miklós – Saly Noémi (szerk.) 1998. *Nyelvmentés vagy nyelvárulás? Vita a határon túli magyar nyelvhasználatról*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Kontra Miklós 2006. A határon túli magyar nyelvváltozatok. In Kiefer Ferenc (szerk.): *Magyar nyelv*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 549–576.
- Lanstyák István 1995. A magyar nyelv központjai. *Magyar Tudomány* 10: 1170–1185.
- Lanstyák István 2000. *A magyar nyelv Szlovákiában*. Budapest–Pozsony, Osiris Kiadó–Kalligram Könyvkiadó–MTA Kisebbségkutató Műhely.
- Péntek János – Benő Attila 2020. *A magyar nyelv Romániában (Erdélyben)*. Kolozsvár–Budapest, Erdélyi Múzeum-Egyesület–Gondolat Kiadó.
- Péntek János 2018. A külső régiók. In Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *A magyar nyelv jelene és jövője*. Budapest: Gondolat. 179–198.
- Szépfalusi István – Vörös Ottó – Beregszászi Anikó – Kontra Miklós 2012. *A magyar nyelv Ausztriában és Szlovéniában*. Budapest–Alsóőr–Lendva, Gondolat Kiadó–Imre Samu Nyelvi Intézet–Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2018. Az anyaország és a külső régiók, a határtalanítás. In Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *A magyar nyelv jelene és jövője*. Budapest: Gondolat. 150–163.
- Vančo, Ildikó – Muhr, Rudolf – Kozmács, István – Huber, Máté (eds.) 2020. *Hungarian as a Pluricentric Language in Language and Literature*. Berlin: Peter Lang.

A MILLENNIUM MEGÜNNEPLÉSÉNEK RETORIKÁJA A GÖRÖGKATOLIKUS FELEKEZETI ISKOLÁKBAN SZÖVEGKÖNYVEK ÉS JEGYZŐKÖNYVEK ALAPJÁN

A hallgató neve: Csubirka Réka

Szak: B11 Filológia Magyar nyelv és irodalom

Tagozat: Levelező

Témavezető neve: Gazdag Vilmos

Bevezetés

A magiszteri munka címe: *A millennium megünneplésének retorikája a görögkatolikus felekezeti iskolákban szövegek és jegyzőkönyvek alapján.* Dolgozatomban a magyar millennium (1896) megünneplésének retorikai sajátosságait vizsgálom a görögkatolikus felekezeti iskolák fennmaradt szövegek és jegyzőkönyvei alapján. A kutatás középpontjában az áll, hogy az iskolai ünnepek során milyen nyelvi és retorikai eszközökkel jelenítették meg a nemzeti identitást, a történelmi emlékezetet és a vallási közösséghez tartozást.

A millennium a dualizmus korának egyik legjelentősebb állami ünnepe volt, amely a kárpátaljai (történelmi munkácsi egyházmegyei) oktatási intézményekben is meghatározó szerepet kapott. A görögkatolikus felekezeti iskolák sajátos helyzetben voltak: egyszerre kellett megfelelniük az állami elvárásoknak és a felekezeti-közösségi hagyományoknak. Ez a kettősség különleges retorikai megoldásokat eredményezett, amelyek elemzése hozzájárulhat a korabeli iskolai ünnepkultúra és a kisebbségi identitásformálás jobb megértéséhez. A téma aktualitását az adja, hogy a nemzeti ünnepek iskolai reprezentációja kiemelt kutatási terület, a görögkatolikus gyakorlat pedig ezen belül eddig kevésbé feltárt területnek számít.

Célkitűzések és kutatási kérdések

A kutatás célja annak feltárása, hogy a görögkatolikus felekezeti iskolákban hogyan valósult meg a millennium megünneplése, és milyen retorikai stratégiák jellemezték az iskolai forrásokat.

Ennek megfelelően a kutatás során az alábbi kérdésekre keresem a választ:

Milyen retorikai eszközökkel és toposzokkal építették fel a millenniumi ünnepek szövegeit?

Hogyan jelenítették meg a nemzeti identitást és a történelmi emlékezetet ezekben a dokumentumokban?

Milyen szerepet kapott a vallási dimenzió az ünnepek retorikájában?

Kimutathatók-e sajátos jegyek a görögkatolikus iskolák szövegeiben más felekezeti vagy állami iskolákhoz képest?

Hogyan tükrözik a szövegek a korabeli oktatáspolitikai elvárásokat és a helyi közösségi hagyományokat?

Módszertan

A kutatás empirikus alapját levéltári forrásfeltárás képezi. A vizsgálat során a görögkatolikus felekezeti iskolák fennmaradt millenniumi szövegekönyveit, ünnepi beszédeit és jegyzőkönyveit gyűjtöm össze és elemzem, elsősorban a Beregszászi Állami Levéltár és egyházi gyűjtemények anyagaira támaszkodva.

Az elemzés módszere a kvalitatív retorikai szövegelemzés, amely kiterjed a szövegek műfaji sajátosságaira, a bennük megjelenő toposzokra, az érvelési technikákra és a stilisztikai eszközökre. Külön figyelmet fordítok a nemzeti és vallási szimbólumok használatára, valamint a célközönség (tanulók, szülők, helyi közösség) megszólításának módjára. A források értelmezéséhez a korabeli oktatáspolitikai kontextust, a felekezeti iskolák szociolingvisztikai helyzetét és a millenniumi ünnepek általános jellemzőit is figyelembe veszem.

Várható eredmények és következtetések

A kutatás várhatóan rámutat arra, hogy a görögkatolikus felekezeti iskolák millenniumi szövegei sajátos retorikai mintázatokat mutatnak, amelyekben a nemzeti és a vallási identitás összefonódik. Feltételezhető, hogy a szövegek egyszerre szolgálták az állami elvárások teljesítését és a felekezeti közösség identitásának megerősítését.

Várhatóan kimutathatók lesznek olyan retorikai toposzok, amelyek a honfoglalás és az államalapítás motívumait összekapcsolják a görögkatolikus egyház küldetésével. A téma filológiai és nyelvészeti jelentősége abban rejlik, hogy feltárja a kárpátaljai magyar nyelvhasználat egy speciális, történeti szeletét. A kutatás hozzájárulhat a dualizmus kori iskolai ünnepkultúra és a felekezeti oktatás retorikai hagyományainak pontosabb megismeréséhez.

Irodalom

Cserniczkó István (1998). *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest: Osiris Kiadó.

Pirigy István (1990). *A magyarországi görögkatolikusok története I–II*. Nyíregyháza: Görögkatolikus Hittudományi Főiskola.

Kósa László (szerk.) (2001). *Magyar művelődéstörténet*. Budapest: Osiris Kiadó.

- Beregszászi Anikó – Gazdag Vilmos (2020). *Előadásvázlatok a Retorika alapjai c. tantárgyból filológus hallgatók számára*. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola.
- Kiss Jenő (2002). *Társadalom és nyelvhasználat. Szociolingvisztikai alapfogalmak*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Borovszky Samu (szerk.) (1896–1914). *Magyarország vármegyéi és városai. Bereg vármegye*. Budapest: Országos Monografia Társaság.

TERMÉSZETFELETTI LÉNYEK ÉS A HOZZÁJUK KAPCSOLÓDÓ HIEDELEMMONDÁK VIZSGÁLATA KÁRPÁTALJÁN

A hallgató neve: Gerzsenyi Cecília

Szak: B11 Filológia Magyar nyelv és irodalom

Tagozat: Nappali

Témavezető neve: Kész Margit

Bevezetés

A néprajztudomány egyik legarchaikusabb és legizgalmasabb területét a hiedelemrendszerek vizsgálata jelenti. Kárpátalja, mint interetnikus és kulturálisan sokszínű régió, különösen gazdag terepet kínál a természetfeletti lényekkel kapcsolatos narratívumok kutatásához. A választott téma aktualitását az adja, hogy a 21. század globális kulturális hatásai mellett a lokális hiedelemvilág jelentős átalakuláson megy keresztül: egyes alakok kikopnak a köztudatból, míg mások új funkciót nyernek. A kutatás motivációja a még fellelhető szóbeli hagyomány dokumentálása és a hiedelemmondák társadalmi szerepének megértése a mai kárpátaljai közösségekben. A kutatási probléma középpontjában az áll, hogy a racionális világkép mellett hogyan élnek tovább a természetfeletti lények (példányul a boszorkányok, tudós pásztorok, vagy a hazajárók) alakjai a mindennapi diskurzusokban.

Célkitűzések és kutatási kérdések

A dolgozat fő célkitűzése a kárpátaljai magyar közösségekben jelenleg is élő természetfeletti lények körének és a hozzájuk kapcsolódó mondatípusoknak a rendszerezése.

Kutatási kérdések: Melyek azok a hiedelemalakok, amelyek a legmeghatározóbbak a mai kárpátaljai hiedelemvilágban? Hogyan módosultak a hiedelemmondák funkciói a hagyományos paraszti közösségek felbomlása után? Megfigyelhető-e a környező (szláv) népek hiedelemvilágának hatása a helyi magyar hiedelemlények külső jegyeiben és tulajdonságaiban? Milyen morális vagy közösségszabályozó szerepet töltenek be ezek a történetek napjainkban?

Módszertan

A kutatás multidiszciplináris megközelítést alkalmaz, elsősorban a néprajzi és folklórisztikai szövegelemzésre támaszkodva. Az elméleti keretet a hiedelem- és mondatakutató klasszikus és modern irányzatai adják.

Alkalmazott módszerek:

- Szakirodalmi elemzés: A korábbi kárpátaljai gyűjtések (pl. kutatói elődök munkái) feldolgozása a történeti összehasonlítás érdekében.

- Terepmunka és interjúk: Kvalitatív kutatási módszerrel, félig strukturált interjúk készítése adatközlőkkel.
- Szövegelemzés: A gyűjtött narratívumok tartalmi és strukturális vizsgálata, a motívumok azonosítása.

Az elemzéshez felhasznált korpuszt a saját gyűjtésű anyag mellett archív néprajzi források alkotják, lehetőséget adva a diakrón vizsgálatra.

Várható eredmények és következtetések

A kutatástól azt várjuk, hogy bebizonyosodik: a hiedelemmondák nem tűntek el, csupán transzformálódtak. Várhatóan azonosítani tudjuk a kárpátaljai hiedelemvilág specifikus vonásait, amelyek megkülönböztetik azt az anyaországi vagy más határon túli régiókéétől. Filológiai és néprajztudományi szempontból a dolgozat jelentősége abban áll, hogy friss adatokkal járul hozzá a magyar nyelvterület népi démonológiájának ismeretéhez, és dokumentálja a szójhagyományozás aktuális állapotát. A munka eredményei rávilágíthatnak arra is, hogy a természetfeletti lényekbe vetett hit hogyan válik a lokális identitás részévé egy multikulturális környezetben.

Irodalom

- Bihari Anna (1980): Magyar hiedelemmonda katalógus. MTA Néprajzi Kutatócsoport, Budapest.
- Csernicskó István (1998): A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján). Osiris Kiadó – MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest.
- Dégh Linda (1960): Az emlékezetműfajok helye a népköltészet rendszerezésében.
- Jung Károly (1988): Hiedelemmondák és hiedelemalakok. Fórum Könyvkiadó, Újvidék.
- Kész Margit (2014): A hiedelemvilág mint a lokális identitás meghatározója.
- Kótyuk István (1993): Népi gyógyítás és hiedelem a kárpátaljai magyaroknál. Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó, Budapest – Ungvár.
- Malinowski, Bronisław (1972): Mágia, tudomány és vallás. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Nagy Ilona (1987): A monda és a legenda. In: Magyar Néprajz V. Népköltészet. Akadémiai Kiadó.
- Pócs Éva (1990): Néphit. In: Magyar Néprajz VII. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Pócs Éva (1990): Néphit. In: Magyar Néprajz VII. Szerk. Dömötör Tekla. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Pócs Éva (1997): Élők és holtak, látók és boszorkányok. Osiris Kiadó, Budapest.

KÖZÖSSÉG ÉS GYERMEKIRODALOM: A LOKÁLIS KÖTŐDÉS NARRATÍVÁI KÁRPÁTALJA MAGYAR NYELVŰ MESÉIBEN

A hallgató neve: Komári Éva

Szak: B11 Magyar nyelv és irodalom

Tagozat: Levelező

Témavezető neve: Dr. Mádi Gabriella

Bevezetés

A szakdolgozatom a kárpátaljai magyar gyermekirodalommal foglalkozik. Azért választottam ezt a témát, mert a mesék nemcsak szórakoztatják a gyerekeket, hanem segítenek nekik megismerni, hová tartoznak. Kárpátalján magyarnak lenni különleges helyzet, és kíváncsi voltam, hogyan jelenik meg a szülőföld szeretete és a helyi közösség ereje a mesékben.

A téma azért nagyon aktuális, mert a mai világban, főként a háborús és politikai nehézségek közepette, a kárpátaljai magyar családoknak minden eddiginél fontosabb az összefogás és a gyökereik megőrzése. A kutatásomban azt vizsgálom, hogyan tanítják meg ezek a mesék a gyerekeknek azt, hogy miért jó kárpátaljai magyarnak lenni, és hogyan kötődnek a történetek a mi falvainkhoz, városainkhoz és tájainkhoz.

A vizsgálat alapját a kárpátaljai magyar szerzők tevékenysége képezi. A kutatási kérdés lényege: miként tudja a mese műfaja a területi és társadalmi elköteleződést (lokalitást) jelképes jelentéssel felruházni, és hogyan épül fel a „haza” és az „otthon” fogalma a gyerekeknek szóló írások szövegeiben.

Célkitűzések és kutatási kérdések

A dolgozatom fő célja, hogy bemutassam, milyen módszerekkel erősítik a kárpátaljai mesék a gyerekekben az otthon érzését. Szeretném rájönni, mik azok a jellegzetes pontok a történetekben, amiktől egy mese „igazán kárpátaljai” lesz.

Kutatási kérdések:

1. Milyen a helyi beszélőkre jellemző nyelvhasználati sajátosságok jelennek meg a mesékben?
2. Milyen szerepet tölt be a „hazatérés” motívuma a történetekben? Segít-e a mese lezárása megerősíteni a szülőföldhöz való kötődést?
3. Milyen erkölcsi tanulságokat hordoznak a mesék, amelyek kifejezetten a kárpátaljai létformához kapcsolódnak?

Hipotézis: Az író ösztönösen abból a nyelvi és tapasztalati bázisból építkezik, amelyet ismer: a saját anyanyelvi változata és a megélt valósága természetes módon, szinte észrevétlenül tükröződik a munkáiban, hitelesítve a mese világát

Módszertan

A kutatás során kvalitatív módszerekre támaszkodom, mivel a céloom a szövegekben rejlő mélyebb összefüggések és jelentések feltárása. A kutatás három fő pillére a következő:

Irodalomelemzés: Első lépésként elolvasom, amit más kutatók már leírtak a kárpátaljai irodalomról és a gyerekek neveléséről. Ez segít nekem megérteni, miért fontos a mesemondás egy kisebbségben élő közösség számára, és milyen alapvető értékeket közvetítenek ezek az írások.

Szövegelemzés: Ez a munka legfontosabb része. Itt „nagyító alá veszem” a kiválasztott meséket. Sorról sorra figyelem, hogy milyen szavakat használnak: megemlítenek-e kárpátaljai helyszíneket, vannak-e benne népi ételek, helyi kifejezések, vagy olyan szokások, amik csak ránk jellemzőek. Azt keresem a szövegekben, hogyan mutatják be az otthont és a szeretetet a saját szülőföldünk iránt.

A vizsgált anyag: Olyan mesekönyveket és gyűjteményeket válogatok össze, amelyeket itt, Kárpátalján írtak vagy rólunk szólnak. Ezeket keresztül mutatom be, hogyan marad meg a magyar szó és a közösségi érzés a mesék világában. Például Shrek Tímea Ördögszeg c. műve alapján.

Várható eredmények és következtetések

A kutatásomtól azt várom, hogy sikerül pontosan kimutatni azokat a pontokat, ahol a kárpátaljai mesék összekapcsolódnak a helyi közösség életével. Az elemzések során várhatóan beigazolódnak, hogy a vizsgált művek nemcsak történeteket mesélnek el, hanem egyfajta „láthatatlan térképet” is adnak a gyermekek kezébe, amely segít nekik eligazodni saját kultúrájukban és megerősíti bennük az otthon szeretetét.

A dolgozat irodalomtudományi szempontból azért jelentős, mert ráirányítja a figyelmet egy olyan régió gyermekirodalmára, amely a kisebbségi lét miatt sajátos helyzetben van. A kutatás rávilágít arra, hogy a helyi szerzők hogyan mentik át a népi hagyományokat a modern korba, és hogyan válik az irodalom a közösség megmaradásának egyik eszközévé.

Úgy gondolom, hogy kutatásommal hozzájárulhatok a kárpátaljai magyar irodalom mélyebb megismeréséhez. Az eredmények hasznosak lehetnek a pedagógusok számára is, hiszen segítséget nyújthatnak abban, hogy mely műveket érdemes bevonni az oktatásba a helyi identitás erősítése céljából. Emellett a dolgozat alapul szolgálhat későbbi kutatásokhoz is, amelyek a gyermekirodalom és a nemzeti öntudat kapcsolatát vizsgálják határmenti régiókban.

Irodalom:

Elbe Hajnalka (2021) : Kárpátaljai magyar gyermekirodalom Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó. (Kárpátaljai Magyar Könyvek, 301.)

Shrek Tímea (2024) : Ördögszeg. Kárpátaljai mesék. Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó.

Weinrauch Katalin (1997): Tündérlesen. TerraPrint Kft., Budapest.

Hungarológiai Közlemények (2013). Az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Kara Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének tudományos folyóirata. Újvidék

Komáromi Gabriella (1999): Gyermekirodalom. Budapest: Helikon kiadó.

Bruno Bettelheim (1975): A mese Bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek. Budapest: Corvina.

Bárdos József, Galuska L. Pál (2013): Fejezetek a gyerekirodalomból. Budapest: Nemzedék Tudása Tankönyvkiadó Zrt.

A MÁLENYKIJ ROBOT REPREZENTÁCIÓJA A KÁRPÁTALJAI MAGYAR IRODALOMBAN

A hallgató neve: Kornicki Nikoletta

Szak: B11 Magyar nyelv és irodalom

Tagozat: Levelező

Témavezető neve: Csordás László

Bevezetés

A diplomamunka témája a málenyikij robot reprezentációjának vizsgálata a kárpátaljai magyar irodalomban, különös tekintettel arra, hogy ez a történelmi trauma miként jelenik meg az irodalmi emlékezetben, és milyen narratív eszközökkel válik átörökíthetővé a kollektív tapasztalat. A téma aktualitását és relevanciáját az adja, hogy a XX. századi történelem egyik leginkább meghatározó, ugyanakkor sokáig elhallgatott eseménye napjainkban egyre nagyobb figyelmet kap a tudomány részéről. Azonban az emlékezetkutatás előtérbe kerülésével párhuzamosan felértékelődnek, háttérbe szorulnak az irodalmi alkotások, amelyek a személyes és a közösségi traumák feldolgozásának hordozóiként szolgálnak.

A kutatás háttérét az a felismerés szolgáltatta, hogy a kárpátaljai magyar irodalom sajátos helyet foglal el a magyar irodalomban, mivel ebben a térségben közvetlenül volt érzékelhető ez a trauma, hiszen a szovjet megszállásból és annak következményeiből vidékünk se maradt ki. A témaválasztás motivációja abból fakad, hogy feltárjuk, miként válik ez a kollektív trauma irodalmi témává, és hogyan alakulnak ki azok a narratív mintázatok, amelyek révén az egyéni sorsok és a közösségi emlékezet összekapcsolódnak. A dolgozat kutatási problémája annak vizsgálata, hogy a malenykij robot milyen formában és milyen jelentéstartalmakkal jelenik meg a kárpátaljai magyar irodalomban.

A munka három fejezetből tevődik össze. Az első fejezetben eddigi történelem tanulmányaimat alapul véve egy történelmi kitekintést nyújtottunk a malenykij robot történelmi háttéréről. A második fejezetben a témához kapcsolódó visszaemlékezéseket elemeztünk, elsősorban, amiket Dupka György állított össze. A harmadik fejezetben a malenykij robotnak a szépirodalomban való megjelenését vizsgáltuk, mint például: Kovács Vilmos: Holnap is élünk, és Nagy Zoltán Mihály: A sátán fattya című művekben. Az utolsó fejezetben pedig a kárpátaljai emlékezhelyeket mutattuk be.

Célkitűzések és kutatási kérdések

A munka fő célja, hogy megvizsgáljuk és bemutassuk, hogyan jelenik meg a malenykij robot a kárpátaljai magyar irodalomban, és hogyan dolgozzák fel ezt a traumát az írók, emlékirók, mint például Kovács Vilmos: Holnap is élünk című regényében, Nagy Zoltán Mihály: A sátán fattya című művében, valamint a Dr. Dupka György által összeállított: Kárpátaljai magyar nők a Gulágon, és Kárpátaljai férfiak a szovjet légerekben című könyvekben. A kutatás során a következő kutatási kérdéseket fogalmaztuk meg:

1. Hogyan ábrázolják a kárpátaljai írók műveikben a malenykij robot tapasztalatát?
2. Milyen hasonlóságok és különbségek figyelhetők meg a téma bemutatásában?
3. Milyen hatással volt a malenykij robot a szereplők életére a történetekben?

Módszertan

A kutatás során elsősorban irodalomelemzést és szövegelemzést alkalmazunk, amelyet egy összehasonlító elemzéssel egészítünk ki, továbbá a szoros olvasás módszerére és befogadástörténeti szemléletre is támaszkodunk. A vizsgálat fókuszában a kiválasztott művek részletes elemzése áll, külön figyelmet fordítva arra, hogy miként jelenik meg bennük a malenykij robot témája, illetve milyen hasonlóságok és különbségek figyelhetők meg a szövegekben.

Várható eredmények és következtetések

A kutatás várható eredménye, hogy átfogó képet nyújt arról, hogyan jelenik meg a malenykij robot tematikája a kárpátaljai magyar irodalomban. Az elemzés során kirajzolódhatnak visszatérő motívumok, témák, elbeszélésmódok, valamint láthatóvá válhat, hogy a művek miben mutatnak hasonlóságot, és miben eltérést. A téma irodalomtudományi jelentősége abban áll, hogy a sokáig háttérbe szorított tragikus történelmi tapasztalat irodalmi megjelentését tárja fel. A kutatás hozzájárulhat ahhoz, hogy jobban megértsük a kárpátaljai magyar irodalom sajátosságait, valamint azt, hogy hogyan jelenik meg benne a közösségi trauma

Irodalom

1. Penckófer János, Kárpátaljaiság és műfaj, *Agria*, 2011/4, 30-59.
2. Bognár Zalán: 960 ezer vagy több mint 1 millió (hadi)fogoly-? In: Bognár Zalán – Muskovics Andrea Anna: A Gulág és a Gupvi. Kairosz kiadó, Budapest, 2017.
3. Molnár D. Erzsébet: Violations of rights committed by the communist regime in Transcarpathia (1944–1953). In: Andrea Bocskor et al (eds.): Struggle for survival the transcarpathian hungarians. Méry Ratio Publishing, Budapest, 2022.

4. Molnár D. Erzsébet A „malenkij robot” következményei a kárpátaljai magyar családokra.
In: Kárpátsorsúzte nép. Intermix Kiadó, Budapest – Ungvár, 2021.
5. Oficinszkij Roman: Etnikai tisztogatások. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.):
Kárpátalja 1919–2009. Argumentum – MTA Etnikai – nemzeti Kisebbségkutató
Intézete, 2010.
6. Dupka György: A kárpátaljai magyar férfiak a szovjet légerekben (történetek,
visszaemlékezések, emlékiratok). Intermix Kiadó, Budapest – Ungvár, 2017.
7. Csordás László: Emlékirás és regényszerűség. (Mandrik Erzsébet szövegeinek
olvasásmódja). *Együtt*, 2016/2, 61-68.
8. Csordás László: Elrabolt évek. A kényszermunkatáborok világa női nézőpontból, két
kárpátaljai emlékirat alapján. *Együtt*, 2016/6, 74-79.
9. Csordás László: A malenykij robot és hatásának megjelenítése Nagy Zoltán Mihály: a sátán
fattyá című kisregényében. *Együtt*, 2013/3, 65-68.

AZ INTERAKCIÓS VISZONY TÍPUSAI ÉS A BESZÉLŐI STRATÉGIÁK A SZEMÉLYKÖZI KOMMUNIKÁCIÓBAN KÁRPÁTALJÁN

A hallgató neve: Lőrinc Orsolya

Szak: B11 Magyar nyelv és irodalom

Tagozat: Levelező

Témavezető neve: Gazdag Vilmos

Bevezetés

Dolgozatomban a kárpátaljai magyar közösség személyközi kommunikációjának sajátosságait vizsgálom, különös tekintettel az interakciós viszonyok és a beszélői stratégiák összefüggéseire. A kutatás középpontjában az áll, hogy a beszélők különböző kommunikációs helyzetekben milyen nyelvi megoldásokat alkalmaznak, és ezek hogyan függenek össze a társadalmi környezettel, valamint az aktuális politikai folyamatokkal.

Az interakciós viszony fogalmán a kommunikációs partnerek közötti szimmetrikus vagy aszimmetrikus, formális vagy informális, intézményes vagy magánjellegű kapcsolódási mintázatokat értem, amelyek meghatározzák a beszédhelyzet kereteit. A beszélői stratégiák ennek megfelelően azokat a tudatos vagy automatikus nyelvi döntéseket jelölik, amelyekkel a beszélők alkalmazkodnak ezekhez a viszonyokhoz: a nyelvválasztást, a kódváltást, a nyelvi akkomodációt, valamint az elkerülő és kompenzációs eljárásokat egyaránt.

A téma aktualitását a többnyelvűség, a kisebbségi lét sajátosságai, az ukrán nyelvpolitika, valamint a háborús helyzet nyelvhasználatra gyakorolt hatása indokolja. Kárpátalja olyan többnyelvű közeg, ahol a magyar és az ukrán nyelv folyamatos érintkezésben áll, ami sajátos nyelvhasználati mintázatok és kommunikációs stratégiák kialakulásához vezet.

A kutatás célja annak feltárása, hogy az interakciós viszonyok, a kommunikációs szinterek és a társadalmi tényezők miként befolyásolják a nyelvválasztást és a beszélői stratégiák alkalmazását.

Célkitűzések és kutatási kérdések

A kutatás célja annak bemutatása, hogy a kárpátaljai magyar beszélők különböző kommunikációs helyzetekben milyen nyelvválasztási és beszélői stratégiákat alkalmaznak, valamint hogy ezek milyen tényezőkkel állnak összefüggésben. A vizsgálat az alábbi kérdésekre irányul:

- *Milyen tényezők befolyásolják a nyelvválasztást különböző kommunikációs szintereken?*

- *Milyen különbségek figyelhetők meg a formális és informális helyzetek nyelvhasználatában?*
- *Milyen szerepet játszik a kódváltás, és milyen okok motiválják annak alkalmazását?*
- *Hogyan jelennek meg a nyelvi attitűdök és a nyelvhasználati biztonságérzet a beszélők kommunikációs stratégiáiban?*
- *Kimutathatók-e különbségek az egyes társadalmi csoportok között?*
- *Milyen szubjektív tapasztalatok és diszkomfort-érzések kapcsolódnak a magyar nyelv nyilvános használatához?*
- *Milyen helyzetekben tapasztalják a beszélők, hogy akaratuk ellenére kell ukránra váltaniuk, és milyen tényezők motiválják ezeket a nyelvi kényszerhelyzeteket?*
- *Hogyan értékeli a kárpátaljai magyar beszélők az ukrán államnyelv ismeretének szükségességét, és milyen tapasztalataik vannak a nyelvtudás hiányából eredő hátrányok területén?*
- *Milyen jövőképet fogalmaznak meg a beszélők a kárpátaljai magyar közösség nyelvhasználatát illetően, és hogyan befolyásolja ezt a háborús helyzet?*
- *Mutathatók-e ki területi (kistérségenkénti) eltérések a nyelvválasztási és kommunikációs gyakorlatokban?*

Módszertan

A kutatás empirikus alapját online kérdőíves adatfelvétel képezi, amelyet digitális felületen tervezek terjeszteni annak érdekében, hogy minél szélesebb körben elérjem a Kárpátalján élő magyar beszélőket. A kérdőív kitöltésébe a 18 éves kortól a 60 év feletti korosztályig tervezem bevonni a résztvevőket. A kérdőívben szereplő háttérváltozók: életkor, nem, iskolai végzettség és lakóhely. Ez utóbbit kistérségi bontásban (Bátyúi, Beregszászi, Nagyberegi, Nagybégányi, Nagydobronyi, Kaszonyi és Munkácsi kistérség) rögzítem, ami lehetővé teszi a tömbmagyar és a szórványterületek nyelvhasználati mintázatainak összehasonlítását.

Az adatfelvétel a mindennapi kommunikációs gyakorlat vizsgálatára irányul. A kérdések kiterjednek a nyelvválasztásra különböző színtereken (család, barátok, munkahely, hivatalok, szolgáltatások), a formális és informális helyzetek közötti különbségekre, a kódváltás gyakoriságára és okaira, az ukrán nyelv kötelező használatával kapcsolatos beszélői tapasztalatokra, a magyar nyelv használhatóságának mértékére, valamint a nyelvi attitűdökre és a nyelvhasználati biztonságérzetre.

Az elemzés során a kérdőíves adatok összehasonlító és értelmező feldolgozására kerül sor, különös tekintettel a különböző társadalmi csoportok közötti eltérésekre.

Várható eredmények és következtetések

A kutatás várhatóan rámutat arra, hogy a nyelvválasztás a kárpátaljai magyar közösségekben szoros összefüggésben áll az interakciós viszonyokkal és a kommunikációs szituációk jellegével. Feltételezhető, hogy formális színtereken gyakoribb az ukrán nyelv használata, míg informális helyzetekben a magyar nyelv dominál.

A kódváltás várhatóan gyakori jelenséggé jelenik meg, amely funkcionális szerepet tölt be a kommunikáció során. Feltételezhető továbbá, hogy a háborús helyzet hatással van a nyelvi attitűdökre és a nyelvhasználati gyakorlatokra.

Feltételezhető, hogy az ukrán államnyelv ismeretének szükségességét a válaszadók döntő többsége elismeri, ám a nyelvtudás hiányából eredő hátrányok megítélése társadalmi csoportonként eltérő képet mutat. A területi dimenzió mentén várhatóan különbségek figyelhetők meg a többségi magyar (pl. Beregszászi, Nagydobronyi) és a vegyesebb lakosságú (pl. Munkácsi) kistérségek nyelvhasználati gyakorlatai között. A közösség nyelvi jövőképét illetően valószínűsíthető a kétnyelvűség erősödésére vonatkozó vélekedések túlsúlya, ám a magyar nyelv háttérbe szorulásától való aggodalom is jelentős mértékben jelen lehet a válaszokban.

A kutatás hozzájárulhat a kisebbségi kétnyelvűség működésének pontosabb megértéséhez, valamint a kárpátaljai magyar közösség aktuális nyelvhasználati sajátosságainak feltárásához.

Irodalom

- Bartha, Cs. (1999). *A kétnyelvűség alapkérdései: Beszélők és közösségek*. Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Csernicskó, I. (2022). *Az ukrán többségi nyelvűség színe és fonákja*. Kisebbségekért - Pro Minoritate Alapítvány, Méry Ratio Kiadó.
- Doszpoly, R. (2021). Változásfolyamatok a magyarok és ukránok által lakott kárpátaljai Izsnyéte közösségében. *Metszetek Társadalomtudományi Folyóirat*, 10(1), 62–85.
- Dudics Lakatos, K., & Gazdag, V. (2023). A kárpátaljai felsőoktatási intézmények hallgatóinak nyelvhasználati sajátosságai és nyelvi attitűdjei két felmérés részeredményei alapján.
- Ferenc, V., & Kovály, K. (Eds.). (2020). *Kárpátalja mozgásban: Társadalmi változások és interetnikus viszonyok az Euromajdan után*. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.
- Gazdag, V. (2018). *Segédkönyv a szláv–magyar nyelvi kapcsolatok tanulmányozásához*. RIK-U Kiadó.
- Gazdag, V. (2019). A kárpátaljai magyar nyelvjárások különfejlődéséről az államnyelvi kölcsönszavak fényében. *Magyar Nyelvjárások*, 57, 101–121.

- Karmacsi, Z. (2020). „*Róka y lici žuve.*” *Stratégiák az etnikailag heterogén családokban nevelkedő gyermekek nyelvi szocializációjában Kárpátalján.* Termini Egyesület, Törökbálint
- Márku, A. (2013). „*Po zákárpátszki.*” *Kétnyelvűség, kétnyelvűségi hatások és kétnyelvű kommunikációs stratégiák a kárpátaljai magyar közösségben.* „Líra” Poligráfcentrum, Ungvár.
- Márku, A. (2024). Előzménytörténet az orosz–ukrán (nyelv)politikai konfliktus megértéséhez. Csernicskó István: Az ukrainai többnyelvűség színe és fonákja. *Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae. Sectio Litterarum*, 119–128.

CIVIL SZOCIOLINGVISZTIKA: KÁRPÁTALJAI MAGYAROK NYELVHASZNÁLATRA VONATKOZÓ HOZZÁSZÓLÁSAI A KÖZÖSSÉGI MÉDIÁBAN

A hallgató neve: Medveczky Emilia

Szak: B11 Filológia: Magyar nyelv és irodalom MA/MSc 1 évfolyam

Tagozat: Nappali

Témavezető neve: Dudics Katalin

Bevezetés

A digitális kommunikáció térnyerésével a nyelvhasználatra vonatkozó vélemények és értékítéletek egyre nagyobb nyilvánosságot kapnak. A közösségi média felületein megjelenő hozzászólások nem csupán spontán reakciók, hanem a beszélők nyelvi attitűdjeinek, ideológiáinak és normakövető vagy normakritikus viszonyulásainak lenyomatai. A civil szociolingvisztika keretében ezek a metanyelvi reflexiók kiemelt jelentőséggel bírnak, hiszen lehetőséget adnak arra, hogy a nem szakértő nyelvhasználók nyelvről alkotott nézeteit vizsgáljuk.

A nyelvi attitűdök – amelyek kognitív, affektív és viselkedési komponensekből állnak – meghatározó szerepet játszanak abban, hogyan értékeljük a különböző nyelvi jelenségeket, legyen szó helyesírásról, kölcsönszavakról vagy tájnyelvi sajátosságokról. A közösségi média sajátos kommunikációs közege tovább erősíti ezeket a folyamatokat, hiszen a nyilvános kommentelés során a nyelvi normák ellenőrzése, a megszegyenítés vagy éppen a közösségi megerősítés is gyakran megjelenik.

A kutatás a kárpátaljai magyar közösség nyelvhasználatra vonatkozó attitűdjeit vizsgálja a közösségi médiában megjelenő hozzászólások elemzésén keresztül. A téma aktualitását egyrészt a digitális térben zajló nyelvi diskurzusok erősödése, másrészt a többnyelvű környezetben élő kárpátaljai magyarok sajátos nyelvi helyzete adja, amely különösen érzékenyvé teszi a közösséget a nyelvi normák és identitás kérdéseire.

Célkitűzések és kutatási kérdések

A kutatás elsődleges célja annak feltárása, hogy a kárpátaljai magyar nyelvhasználók milyen attitűdöket fogalmazznak meg a nyelvhasználatra vonatkozóan a közösségi médiában megjelenő hozzászólásaikban. A vizsgálat arra irányul, hogy feltérképezze, milyen nyelvi jelenségek váltanak ki pozitív vagy negatív értékeléseket, valamint milyen nyelvi ideológiák és normák tükröződnek ezekben a megnyilvánulásokban.

A kutatás az alábbi kérdésekre keresi a választ:

- Milyen típusú nyelvi attitűdök jelennek meg a kárpátaljai magyarok közösségimédia-kommentjeiben?
- Mely nyelvi jelenségek (helyesírás, kölcsönszavak, tájnyelvi formák, stilisztikai sajátosságok) váltják ki a legerősebb reakciókat?
- Milyen módon jelenik meg a nyelvi normákhoz való viszony (pl. normakövetés, normakritika, megszegyenítés)?
- Kimutatható-e kapcsolat a nyelvi értékelések és az identitás kérdései között?
- Milyen szerepet játszik a közösségi média a nyelvi attitűdök formálódásában?

Módszertan

A kutatás kvalitatív megközelítést alkalmaz, és a civil szociolingvisztika elméleti keretében vizsgálja a nyelvi attitűdök megjelenését. Az elemzés alapját a közösségi médiában – elsősorban Facebookon – közzétett, nyelvhasználatra reflektáló hozzászólások képezik. Az adatgyűjtés során a vizsgált időszakban megjelenő releváns kommentek kerülnek kiválasztásra, amelyek képernyőfotók formájában kerülnek rögzítésre, majd anonimizálás után kerülnek feldolgozásra .

Az adatok feldolgozása tematikus kategorizálás alapján történik. A kommentek csoportosítása négy fő szempont mentén valósul meg: helyesírásra vonatkozó attitűdök (pl. javítás, normakövetés, megszegyenítés), kölcsönszavak – különösen szláv átvételek – megítélése és a hozzájuk kapcsolódó purista vagy identitásalapú viszonyulások, tájnyelvi jelenségek értékelése (stigmatizáció vagy lokális identitás kifejezése), valamint stilisztikai minősítések, beleértve a nyelvi agresszió és morális értékelés megnyilvánulásait .

Az elemzés célja annak feltárása, hogy a vizsgált diskurzusokban milyen nyelvi ideológiák, normák és attitűdök jelennek meg, valamint hogy ezek miként járulnak hozzá a közösségi média által közvetített nyelvi normakontroll és attitűdformálás folyamataihoz.

Várható eredmények és következtetések

A kutatás várhatóan rámutat arra, hogy a kárpátaljai magyar közösség közösségimédia-diskurzusaiban a nyelvi attitűdök erőteljesen normatív jellegűek. Feltételezhető, hogy a helyesírási hibák, a kölcsönszavak használata és a tájnyelvi jelenségek gyakran váltanak ki kritikai, esetenként stigmatizáló reakciókat, amelyek a nyelvi normákhoz való erős ragaszkodást tükrözik. Ugyanakkor várhatóan megjelennek olyan megnyilvánulások is, amelyek a lokális nyelvi sajátosságokat pozitív identitásképző tényezőként értelmezik.

Az elemzés várhatóan azt is feltárja, hogy a közösségi média nem csupán a nyelvi attitűdök kifejezésének terepe, hanem aktív szerepet játszik azok formálásában is, különösen a

nyilvános értékelés, a normakontroll és a nyelvi agresszió jelenségein keresztül. A kutatás hozzájárulhat a civil szociolingvisztikai vizsgálatokhoz azáltal, hogy betekintést nyújt egy kisebbségi közösség digitális nyelvi diskurzusaiba, valamint árnyalja a nyelvi attitűdök és ideológiák működéséről alkotott képet.

Irodalom

- Androutsopoulos, J. (2014). Mediatization and sociolinguistic change. In J. Coupland (Ed.), *Sociolinguistics: Theoretical debates* (pp. 226–248). Cambridge University Press.
- Coupland, N. (2010). *The handbook of language and globalization*. Wiley-Blackwell.
- Czetter, I., Hajba, R., & Tóth, P. (Eds.). (2024). *VII. Dialektológiai szimpozion: Szombathely, 2023. augusztus 22–23*. Savaria University Press.
- Garrett, P. (2010). *Attitudes to language*. Cambridge University Press.
- Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont. (2023). *Tanulmánykötet*. https://hodinkaintezet.uz.ua/wp-content/uploads/2023/03/21_EK_kotet_2023_03_15-1.pdf
- Kristiansen, T. (2016). Language attitudes. In O. García, N. Flores & M. Spotti (Eds.), *The Oxford handbook of language and society*. Oxford University Press.
- Lanstyák, I. (2017). Nyelvi ideológiák és nyelvhasználat. In: *Magyar szociolingvisztikai tanulmányok*. (pontos kötet még megadható később)
- Niedzielski, N., & Preston, D. (2000). *Folk linguistics*. Mouton de Gruyter.
- Petykó, M. (2012). Nyelvi attitűdök vizsgálata a digitális kommunikációban. (pontosítás opcionális)

A DISZTÓPIA MŰFAJÁNAK MEGÚJÍTÁSA HUGH HOWEY A SILÓ C. REGÉNYÉBEN ÉS A SOROZATVÁLTOZATBAN

A hallgató neve: Oroszi Dominika

Szak: B11 Magyar nyelv és irodalom

Tagozat: Levelezői

Témavezető neve: Dr. Csordás László

Bevezetés

A disztópia a 20–21. századi irodalom egyik legmeghatározóbb műfajává vált, mivel érzékenyen reagál a társadalmi, politikai és technológiai változásokra. A klasszikus disztópiák elsősorban a totalitárius rendszerek, az állami kontroll és az egyéni szabadság elvesztésének problémáját állították középpontba, míg a kortárs művek egyre összetettebb világokat és pszichológiailag árnyaltabb karaktereket jelenítenek meg. Ebbe a tendenciába illeszkedik Hugh Howey A siló című regénye, valamint annak televíziós adaptációja is.

A dolgozat célja annak vizsgálata, hogy a regény és a sorozat miként újítja meg a disztópia hagyományos műfaji elemeit. A kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogyan jelenik meg a zárt társadalom, az információkontroll, a megfigyelés és a kollektív félelem motívuma a műben, illetve hogyan módosulnak ezek jelentései az adaptáció során. A vizsgálat fontos részét képezi annak elemzése is, hogy a médiumváltás milyen hatással van a befogadói élményre és a történet értelmezési lehetőségeire.

Kutatási fókusz

A dolgozat középpontjában Hugh Howey A siló című regénye és az abból készült sorozatadaptáció összehasonlító elemzése áll. A kutatás három fő szempont köré szerveződik. Az első a disztópikus társadalom működésének vizsgálata. A siló világa egy hermetikusan elzárt közösséget mutat be, amelyben az információhoz való hozzáférés korlátozott, a társadalmi hierarchia szigorúan szabályozott, és a múlt ismerete veszélyforrásnak számít. A dolgozat elemzi, hogyan működik a hatalomgyakorlás rendszere, valamint milyen szerepet játszik a félelem és a tudás kontrollja a társadalom fenntartásában.

A második vizsgálati terület a narratív szerkezet és a világépítés kérdése. A regény egyik legfontosabb sajátossága, hogy fokozatosan tárja fel a siló valódi működését, ezáltal a szereplőkkel együtt az olvasó is a bizonytalanság és a felismerés folyamatán megy keresztül. A dolgozat kitér arra, milyen narrációs technikák segítik a feszültség fenntartását, és hogyan válik maga a tér a történet egyik meghatározó elemévé.

A harmadik fókuszpont az adaptáció vizsgálata. A kutatás összeveti a regény és a sorozat narratív, vizuális és dramaturgiai megoldásait. Külön figyelmet kap, hogy az audiovizuális médium milyen új jelentésrétegeket hoz létre, illetve hogyan változtatja meg a történet hangulatát és értelmezését.

Módszertan

A dolgozat elsődleges módszere a kvalitatív szövegelemzés és az összehasonlító műelemzés. A kutatás során a regény narratív és tematikus sajátosságainak elemzése mellett hangsúlyt kap a sorozat vizuális világának és dramaturgiai megoldásainak vizsgálata is.

Az elemzés elméleti hátterét a disztópieelmélet, valamint az adaptációkutatás adja. A dolgozat a klasszikus disztópiák – például Orwell, Huxley vagy Bradbury művei – felől közelíti meg *A siló világát*, ugyanakkor figyelembe veszi a kortárs populáris kultúra sajátosságait is.

A kutatás során fontos szempont a térábrázolás, a társadalmi kontroll mechanizmusainak elemzése, valamint annak vizsgálata, hogyan jelenik meg az igazság keresése és az identitás kérdése a szereplők történetében.

Várható eredmények és következtetések

A dolgozat várhatóan rámutat arra, hogy *A siló* a klasszikus disztópikus hagyományokra építve egy modernebb, összetettebb narratív modellt hoz létre. A mű nem kizárólag politikai vagy társadalmi kritikaként működik, hanem erőteljes pszichológiai és egzisztenciális kérdéseket is felvet.

Az elemzés várhatóan azt is igazolja, hogy a sorozatadaptáció nem csupán illusztrálja a regényt, hanem új hangsúlyokat teremt. A vizuális megjelenítés, a zárt tér atmoszférája, valamint a karakterek közötti kapcsolatok részletesebb kibontása más típusú befogadói élményt eredményez, mint az eredeti szöveg.

A kutatás hozzájárulhat a kortárs disztópia műfajának és a modern adaptációs folyamatoknak az értelmezéséhez, különös tekintettel arra, hogyan változik a disztópikus világok reprezentációja a streamingplatformok korszakában.

Felhasznált irodalom

Atwood, Margaret: *A szolgálólány meséje*. Ford. Mohácsi Enikő. Budapest, Jelenkor Kiadó, 2019.

Ballard, J. G.: *Toronyház*. Ford. Tamás Dénes. Budapest, Metropolis Media, 2021.

Booker, M. Keith: *The Dystopian Impulse in Modern Literature: Fiction as Social Criticism*. Westport, Greenwood Press, 1994.

- Bradbury, Ray: *Fahrenheit 451*. Ford. Loránd Imre. Budapest, Agave Könyvek, 2022.
- Brunner, John: *Zanzibár*. Ford. F. Nagy Piroska. Budapest, Galaktika, 2008.
- Burgess, Anthony: *Gépnarancs*. Ford. Gy. Horváth László. Budapest, Helikon Kiadó, 2012.
- Claeys, Gregory: *Dystopia: A Natural History*. Oxford, Oxford University Press, 2017.
- Czigányik Zsolt – Balázs Zoltán (szerk.): *Utópia, disztópia, antiutópia*. Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2015.
- Gombos Péter: *Az utópia és disztópia irodalmi hagyománya*. Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem, Pécs, 2014.
- Howey, Hugh: *A siló*. Budapest, Fumax Kiadó, 2023.
- Hutcheon, Linda: *A Theory of Adaptation*. New York, Routledge, 2013.
- Huxley, Aldous: *Szép új világ*. Ford. Totth Benedek. Budapest, Cartaphilus Könyvkiadó, 2019.
- King, Stephen: *A hosszú menetelés*. Ford. Bihari György. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2016.
- Moylan, Tom: *Scraps of the Untainted Sky: Science Fiction, Utopia, Dystopia*. Boulder, Westview Press, 2000.
- Nolan, William F. – Johnson, George Clayton: *Logan futása*. Ford. Damokos Katalin. Budapest, Metropolis Media, 2010.
- Orwell, George: *1984*. Ford. Szíjgyártó László. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2021.
- Takami Kósun: *Battle Royale*. Ford. Mayer Ingrid. Budapest, Fumax Kiadó, 2015.
- Tóth J. Zoltán: „Disztópia és társadalomkritika”. In: *disztópieleméleti tanulmányok*. Budapest, 2018.

ÍRÁS ÉS ÍROTT HAGYATÉK (PL. NAPLÓK, EMLÉKIRATOK, SZAKRÁLIS KÉZIRATOK) KUTATÁSA ÉS ELEMZÉSE AZ EGYÉN SZEMPONTJÁBÓL

A hallgató neve: Tóth Emília

Szak: B11 Magyar nyelv és irodalom

Tagozat: Nappali

Témavezető neve: Gál Adél

Bevezetés

A dolgozat a népi írásbeliség és a privátiratok világába nyújt betekintést Kárpátalja egyik kisfalujá, Forgolány példáján keresztül. A kutatás alapvetése, hogy a közösségi és egyéni emlékezet nemcsak a történelemkönyvek lapjain, hanem a paraszti háztartásokban rejtőző, sokszor marginálisnak tekintett dokumentumokban is testet ölt. A vizsgálat célja ezen „láthatatlan” források tudományos igényű feltárása és elemzése, bemutatva, miként vált az írott szó a folytonosság és a megmaradás eszközévé.

Forrásbázis és kutatási fókusz

A kutatás gerincét egy speciális, családi és közösségi irategyüttes alkotja, amely a hétköznapi élet különböző rétegeit dokumentálja:

- Szakrális és családi emlékezet: A vizsgálat középpontjában egy 1805-ös pesti kiadású Károli Biblia (Reichard Á. és Társai) áll, amelynek bejegyzései generációkon átívelő családi krónikaként funkcionáltak. Ezt egészíti ki a dédanyai imádságos könyv, amely a személyes hit megélésének és az írásos áhítatnak a lenyomata.
- A mindennapok lenyomatai: A nagymama receptkönyve és a különböző képeslapok a háztartásvezetés, a női szerepek és a kapcsolattartás mikrotörténeti forrásai. Ezek a dokumentumok a falu hétköznapi kultúrájáról és a társadalmi érintkezés formáiról tanúskodnak.
- Községi identitás: A templom építésével és életével kapcsolatos iratok (jegyzőkönyvek, feljegyzések) rávilágítanak a falu vallási közösségének önszerveződésére és a közös áldozatvállalás dokumentáltságára.

A dolgozat egyik legfontosabb fejezete a dédanyai imádságos füzet köré épül. A dokumentum elemzését egy személyes mélyinterjú teszi teljessé, amelyet a nagymamámmal készítettem. Ez az interjú segít rekonstruálni a szöveg használati kontextusát: rávilágít arra, milyen gyakorisággal és milyen élethelyzetekben kerültek elő ezek az imák, milyen szerepet játszott a füzet a nagymamám egyéni hitéletében, és melyek voltak azok a típusimák, amelyekhez a legválságosabb vagy éppen a

legünnepebb pillanatokban fordult. Az interjú révén a statikus kézirat megelevenedik, és láthatóvá válik a népi áhítat gyakorlati, mindennapi működése.

Módszertan

A kutatás elsődleges módszere a kvalitatív szövegelemzés és a mikrotörténeti megközelítés. Az elméleti keretet a néprajzi írásbeliség-kutatás és a mentális reprezentációk elmélete adja. A vizsgált korpusz:

1. Egy 94 éves adatközlő 20. század második felében vezetett imádságos naplója.
2. Egy 1970–2000 között keletkezett, heterogén szerkezetű (fecnikre írt) receptkönyv.
3. Simon János forgolányi tanító 1864-es kéziratosszövege a templomtorony újjáépítéséről. A kutatás során összehasonlító elemzést végzek a hivatalos településtörténeti adatok és a privát feljegyzések szubjektív tapasztalatai között.

Várható eredmények és következtetések

A dolgozat várhatóan bizonyítja, hogy az írás mint cselekvés Kárpátalján nem csupán információrögzítés volt, hanem a lélektani túlélés eszköze. A receptkönyv elemzése rávilágíthat a korszak anyagi kultúrájára és a női szolidaritási hálókra. A 19. századi ének és a 20. századi napló folytonossága igazolhatja, hogy a szakrális írásbeliség központi szerepet játszott a forgolányi közösség megmaradásában. A kutatás hozzájárul Kárpátalja néprajzi és mentalitástörténeti feltérképezéséhez, kiemelve a „láthatatlan” női írásbeliség jelentőségét.

Irodalom

Fényes Elek (1851): Magyarország geographiai szótára. Pest.

Gál Adél (2025): „Elmúlik, Istenünk...”: A temetkezés és az énekdiktálás szokása és kéziratosszövegei az ugocsai református közösségekben. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. Forrás: https://kme.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/-adalekok_karpatalja_folklorjanak_tanulmanyozasahoz.pdf

Horváth Sándor (2018): A népi vallásosság kutatása Vas megyében. Vasi Szemle.

Keszeg Vilmos (2008): Alfabetizáció, írásszokások, populáris írásbeliség. Erdélyi Múzeum-Egyesület.

Keszeg Vilmos (2014): Aranyos-vidék: Honismereti könyv. Kriza János Néprajzi Társaság – Erdélyi Múzeum-Egyesület.

Lackovits Emőke (1988): Népi vallásosság a Dunántúlon I–II. Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság. Forrás: https://library.hungaricana.hu/hu/-view/-MEGY_VESZ_Nepivall_10/

Ujváry Zoltán (1982): Néprajzi gyűjtés, néprajzi kutatás. Honismeret, 10 (6), 3–5. Forrás: https://epa.oszk.hu/03000/03018/00047/pdf/honismeret_1982_06_003-005.pdf

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗЛАМ ТА ДЕКОНСТРУКЦІЯ ІЛЮЗІЙ У РОМАНІ ІРЕН РОЗДОБУДЬКО «Я ЗНАЮ, ЩО ТИ ЗНАЄШ, ЩО Я ЗНАЮ»

Прізвище та ім'я студента: Безкаравайна Інна

Спеціальність: В11 Філологія – українська мова та література

Форма навчання: заочна

Прізвище та ім'я наукового керівника: Чонка Тетяна

Вступ

Трансформаційні процеси в сучасному соціокультурному просторі зумовлюють необхідність глибокого літературознавчого аналізу досвіду мобільності особистості, що фіксується у новітній прозі. Релевантність дослідження випливає з потреби осмислення художньої рецепції міграційних явищ як складного екзистенційного феномену, пов'язаного з кризою ідентичності та пошуком нових життєвих стратегій. Робота присвячена вивченню драматизму переходу від ідеалізованих очікувань до прагматичних викликів іншого культурного середовища на матеріалі творчості Ірен Роздобудько.

Мотивація наукового пошуку зумовлена значущістю постаті авторки у сучасному літературному процесі та її здатністю до глибокої психологізації соціальних проблем. Контекст дослідження охоплює аналіз еміграції не лише як географічного переміщення, а як процесу деконструкції попередніх ціннісних орієнтирів суб'єкта. Дослідницька проблема полягає у виявленні механізмів літературного моделювання внутрішнього конфлікту особистості, що перебуває у стані ментальної дезорієнтації між двома світами.

Цілі та дослідницькі питання

Провідна мета магістерської роботи полягає у здійсненні цілісного літературознавчого осмислення художнього втілення мрій та реальності українських переселенців у структурі роману «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю». Досягнення мети передбачає встановлення кореляції між жанровою формою твору та способами відтворення еміграційного досвіду персонажів. Дослідження спрямоване на розкриття специфіки авторського бачення ментальних станів суб'єкта в ситуації культурного й особистісного зламу.

Науковий пошук орієнтований на розв'язання питань щодо функціонального призначення просторових опозицій у тексті та їхнього впливу на розвиток сюжету та

дослідження ролі психологічних засобів у відтворенні процесів втрати і відновлення цілісності особистості за кордоном. Гіпотеза дослідження припускає, що дихотомія ілюзорних сподівань та об'єктивної дійсності виступає ключовим конструктивним принципом побудови романної структури.

Методологія.

Методологічна стратегія дослідження базується на поєднанні загальнонаукових методів аналізу з вузькоспеціальними літературознавчими підходами. Застосування структурно-семіотичного аналізу забезпечує виявлення системи мотивів та символів, що репрезентують світоглядний злам героїв. Методи герменевтики та інтерпретації задіюються для розкриття глибинних смислових пластів твору, пов'язаних із екзистенційними виборами. Порівняльно-типологічний підхід дозволяє зіставити авторську модель еміграції з іншими зразками сучасної прози.

Теоретичні рамки дослідження окреслені принципами психологічної поетики та літературної антропології, що сприяє глибокому вивченню внутрішніх монологів персонажів. Об'єктом аналізу виступає текст роману Ірен Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю», який розглядається як багаточасова художня система. Корпус дослідження включає також наукові розвідки, присвячені міграційній проблематиці та питанням національної самосвідомості. Наведений комплексний підхід забезпечує об'єктивну оцінку психологічних трансформацій героїв у межах обраного художнього простору.

Очікувані результати та обговорення.

Результати дослідження полягають у формуванні системної концепції художнього моделювання еміграційного досвіду в романістиці Ірен Роздобудько. Передбачається обґрунтування висновку про те, що авторка використовує складні засоби психологізації для демонстрації згасання ідеалів в умовах іншокультурної адаптації. Аналіз дозволить класифікувати ключові типи реагування персонажів на соціальний злам та виявити специфіку їхньої самоідентифікації. Літературознавче значення теми визначається розширенням наукової дискусії щодо функціонування еміграційної тематики у новітній українській літературі. Робота становить внесок у галузь філології через інтерпретацію образу емігранта як багатовимірного феномену, позбавленого стереотипних нашарувань. Практична цінність результатів полягає у можливості їхнього впровадження в освітній процес під час викладання курсів із сучасної прози та спецкурсів з імагології. Узагальнення дослідження сприятимуть глибшому розумінню механізмів трансформації ідентичності українців у сучасному світі.

Література

1. Бернадська Н. Еміграція як літературний сюжет у новітній українській прозі: художній досвід Тані Малярчук. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2023. С. 5-9.
2. Галушка Н. В. Літературознавча рецепція творчості Ірен Роздобудько. *Література в контексті культури*. 2013. Вип. 23 (1). С. 22-28.
3. Герасименко Н. Особливості творчої манери І. Роздобудько. *Слово і час*. № 11. С. 36–39.
4. Королюк Г. Ф. Тяжка доля іммігрантів з України, як сюжетна канва роману І. Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю». *Наукові записки малої академії наук України*, 2024. С. 50-56.
5. Ханенко-Фрізен Н. Трудова міграція та літературна творчість: до питання визначення феномена заробітчанської літератури. *Українознавчий альманах*. 2014. Вип. 15. С. 230–238.

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОГО СТИЛЮ СОФІЇ АНДРУХОВИЧ

Прізвище та ім'я студента: Джанда Галина

Спеціальність: В 11 Філологія —українська мова та література

Форма навчання: заочна

Прізвище та ім'я наукового керівника: Барань Єлизавета

Вступ

У сучасних наукових дослідженнях мовний стиль письменника розглядається як багаторівнева система, у якій лінгвістичний аналіз поєднується з когнітивним, літературознавчим та соціокультурним аспектами. Теоретичні підходи до аналізу індивідуального мовного стилю ґрунтуються на розумінні тексту як цілісного естетичного об'єкта, де вибір лексичних і граматичних одиниць безпосередньо відбиває ідіостилістику та творчий задум автора.

Обґрунтування необхідності вивчення мовного стилю письменника пов'язане з тим впливом, який письменник здатний здійснити на суспільство, на національну та світову культуру загалом, та на особливості національної мови зокрема. Серед письменників є ті, кого вважають основоположниками національної літератури, і це пов'язано з їхнім видатним внеском у формування особливостей національної самосвідомості. Художня література цією мовою існувала і до них, проте їхня творчість доповнила систему національних естетичних цінностей, внесла новий вимір у систему норм національної літературної мови.

Важливо відзначити, що активне дослідження мовлення письменника, яке започаткували ще В. Гумбольдт та О. О. Потебня, знайшло своє продовження в наукових напрацюваннях В. Волощук (поняття «індивідуального стилю» та ідіолекту), Л. Гікова (лексичні особливості авторського стилю), П. Гриценка (особливості ідіолекту та тексту), В. Кухаренка (особливості індивідуального стилю) та інших, які висвітлюють проблемні питання аналізу індивідуального мовного стилю.

Інші підходи трактують «індивідуальний стиль як сукупність мовно-виражальних засобів, що виконують естетичну функцію та вирізняють мову окремого письменника з поміж інших, як феномен, що належить до царини естетики, та як єдність змістових і формальних лінгвальних характеристик, притаманних творам певного письменника, яка створює унікальний авторський спосіб мовної реалізації».

Цілі та дослідницькі питання

Метою нашого дослідження є вивчення особливостей мовостилю Софії Андрухович, здійснення системного аналізу авторського словника мовлення, що наділений специфічним змістом, який полягає в інтерпретації значення окремих мовних одиниць у тексті самим автором тексту.

Мета зумовила завдання, а саме:

проаналізувати досвід та методологію вивчення ідіостилю письменника українськими та іншомовними науковцями;

дослідити ідіостиль та ідіолект як спосіб вивчення творчої мовної особистості;

визначити історичний контекст та теоретичні засади дослідження ідіостилю Софії Андрухович;

проаналізувати мовлення та стиль письменниці через сприйняття літературознавців та мовознавців;

класифікувати одиниці авторського словника мовлення за формальною структурою та семантикою висловлюваних ними компонентів лексичного значення;

визначити роль авторського словника мовлення у комунікативній системі «автор – текст – читач»;

вивчити типологічні та порівняльні особливості лексики Софії Андрухович у романах «Фелікс Австрія», «Амадока».

Із огляду на завдання нашої роботи обираємо історичний, культурологічний та системний підходи до методології вивчення ролі письменниці в національній літературі.

Безпосереднім об'єктом дослідження послужать лексичні одиниці, семантизовані у творах Софії Андрухович, що знайшли відображення в наукових публікаціях, присвячених проблемам вивчення авторського словника мовлення художніх текстів.

Предмет магістерського дослідження — авторське мовлення та ідіостиль Софії Андрухович.

Методологія

Специфіка досліджуваного матеріалу, мета та завдання роботи обумовлюють вибір методів. Застосування описового методу дозволить зробити системний опис об'єктів дослідження. За допомогою системного підходу можемо розглянути все коло досліджуваних явищ у максимальному обсязі та класифікувати аналогічні явища, виокремлюючи їхні загальні й відмінні риси, підтвердити інтуїтивні спостереження про

наявність системних зв'язків у структурі досліджуваних текстів. Прикладом системного підходу є метод компонентного аналізу, який плануємо використати для структурування й упорядкування особливостей індивідуального стилю. метод класифікації (для виявлення груп лексики, що відносимо до історизмів, архаїзмів і територіальних діалектів), метод контекстуального аналізу (для визначення лексичного значення аналізованих слів у конкретному контексті).

Очікувані результати та обговорення

Теоретична цінність роботи полягатиме в аналізі мовного стилю письменника як унікальної системи мовно-виражальних засобів, підпорядкованих створенню образів та вираженню авторського світобачення, а також у вивченні семантики тексту й семантики окремих лексичних одиниць і використанні аналізу авторського словника.

Практична цінність результатів дослідження полягає в можливості впровадження в освітній процес під час викладання сучасної прози та спецкурсів із вивчення семантики мовних одиниць різного рівня й аналізу художніх творів.

Література

1. Бирик С. Від історіографії мови художньої прози до кодифікації термінів лінгвостилістики. Українська мова. 2018. №4. С. 22–33.
2. Брославська Л. Я., Шевченко І. С. Ідіостиль і концептуальна ідіосфера автора у художньому дискурсі: Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6293/2/Broslavskaya%20L.Y.,%20Shevchenko,%20I.S..pdf>
3. Волощук В. І. Індивідуальний авторський стиль, ідіолект, ідіостиль: питання термінології : Електронний ресурс / Режим доступу : <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/movoznavtvo/2008/92-72-7.pdf>
4. Гоца Н. М. Текст як лінгвостилістична єдність та основні аспекти і методи його аналізу. Режим доступу : <https://mydocx.ru/3-56093.html>
5. Гриценко П. Ідіолект і текст. Лінгвостилістика: об'єкт – стиль, мета – оцінка : зб. наук. праць, присв. 70-річчю від дня народження проф. С.Я. Єрмоленко / відп. ред. : В.Г. Скляренко. Київ, 2007. С. 16–43
9. Коткова Л. І. Ідіостиль, індивідуальний стиль і ідіолект: проблеми розмежування. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Філологічні науки. 2012. Кн. 2. С. 26-29.
Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2012_2_8.

РОЛЬ ДІАЛЕКТНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ПРОЗІ СУЧАСНИХ ЗАКАРПАТСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ (НА ОСНОВІ ВИБРАНИХ ТВОРІВ)

Прізвище та ім'я студента: Егрешій Світлана

Спеціальність: В11.01 «Філологія (Українська мова та література)»

Форма навчання: денна

Прізвище та ім'я наукового керівника: Чонка Тетяна Степанівна

Вступ.

Проблема функціонування діалектних елементів у сучасній закарпатській літературі є актуальною, оскільки дає змогу простежити взаємодію літературної мови, місцевих говірок і художньої системи тексту. У прозі та поезії закарпатських авторів діалектні одиниці виконують стилістичну, експресивну, характерологічну та етнокультурну функції, сприяючи створенню регіонального колориту й автентичності мовлення. Актуальність теми зумовлена потребою комплексного аналізу мовних засобів моделювання локального художнього простору.

У центрі дослідження – творчість Василя Кузана. Матеріалом слугують його твори: збірка «Дьондята», написана діалектом із фонетичним відтворенням говірки; «Все по 14 копійок або Сонетний двір» та «12:12:12» із поодинокими діалектними елементами; «Смерековий камінь», «Верлібідо», роман «Експрес-наречений» та драма «Вибори смерті» зі збірки «Літературне Закарпаття» (2020–2021).

Цілі та дослідницькі питання.

Метою роботи є виявлення та аналіз ролі діалектних елементів у творчості Василя Кузана на основі вибраних поетичних і драматичних текстів. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання:

- виявити діалектні одиниці та елементи діалектного відтворення у вибраних творах;
- з'ясувати їхні семантичні та стилістичні функції;
- простежити нерівномірність уживання діалектної лексики у різних жанрах;

Методологія.

У дослідженні застосовано методи суцільної вибірки, описовий, контекстуальний і лінгвостилістичний аналізи; додатково використано елементи порівняльного підходу для зіставлення поетичних, прозових і драматичних текстів. Важливим джерелом стало інтерв'ю з Василем Кузаном, спрямоване на з'ясування значення, мети використання та

функціональної ролі діалектних одиниць у його творчості. Аналіз засвідчив, що у збірці «Дьондята» реалізовано суцільне діалектне письмо з фонетичним відтворенням говірки; у «Все по 14 копійок або Сонетний двір» функціонують поодинокі діалектні одиниці; у «Смерековому камені» домінує літературна мова, а локальний колорит передається через побутову лексику й топоніміку; збірка «Верлібідо» також домінує літературна мова; у драмі «Вибори смерті» діалектні елементи відсутні.

Додатковий аналіз прозових творів Василя Кузана засвідчує системний і кількісно вагомий характер уживання діалектної лексики. Зокрема, у романі «Експрес-наречений» виявлено понад 300 діалектних одиниць, тоді як у поетичній збірці «12:12:12» зафіксовано лише поодинокі випадки їх уживання (7 одиниць), що свідчить про жанрово зумовлену нерівномірність функціонування діалектизмів. Найчисельнішою у прозі є група іменників (понад 120 одиниць), які виконують передусім номінативну та образотворчу функції, репрезентуючи побутове середовище, соціальні ролі та предметний світ персонажів. Значну частку становлять також дієслова (близько 80 одиниць), через які передаються дії, поведінкові моделі та внутрішні стани героїв, що посилює динаміку оповіді та психологічну переконливість образів. Менш чисельними, проте стилістично важливими, є прикметники, прислівники, займенники та службові частини мови, які забезпечують емоційно-експресивне забарвлення мовлення.

Встановлено, що діалектизми у прозі письменника охоплюють різні тематичні групи, зокрема назви осіб та їх характеристик, побутових предметів, елементів одягу, що сприяє деталізації художнього світу та відтворенню регіональної специфіки. Окрім лексичних одиниць, важливу стилістичну функцію виконують фонетичні діалектні форми, які відтворюють особливості живого усного мовлення та забезпечують мовну індивідуалізацію персонажів.

Очікувані результати та обговорення.

Очікується, що дослідження виявить нерівномірність використання діалектних елементів у творчості Василя Кузана – від суцільного діалектного письма до літературної норми в драматичних текстах. Діалектизми виконують функції стилістичного увиразнення, локалізації художнього простору та етнокультурної характеристики. Інтерв'ю з автором уточнює мотиви використання діалектної лексики та сприяє точнішій інтерпретації мовних явищ. Подальше дослідження передбачає розширення корпусу творів для простеження динаміки функціонування діалектизмів. Практична цінність роботи полягає у можливості використання її результатів у дослідженнях закарпатського письменства, української діалектології та лінгвостилістики.

Література

1. Кузан В. 12:12:12. Вибрані поезії. Мукачево : Карпатська вежа, 2012. 185 с.
2. Кузан В. Верлібідо: Поезії. Передмова П. Скунця. Ужгород: Видавництво «Мистецька лінія», 2002. 104 с.
3. Кузан В. Все по 14 копійок, або Сонетний двір. Худ. оформл. І. Бугі. Ужгород: Карпати, 2013. 216 с.
4. Кузан В. Дьоньдята. Поезія. Василь Кузан. Мукачево: «Карпатська вежа». 124 с.
5. Кузан В. Експрес-наречений. Роман. Київ : Український пріоритет, 2016. 272 с.
6. Кузан В. Смерековий камінь зачарованої долини. В. Кузан; фото А. Світлинець; В. Ньорба. Ужгород: Краєвиди Карпат, 2011. 40 с.
7. Літературне Закарпаття: альманах. Упоряд. Василь Кузан. Ужгород: Видавництво Олександрів Гаркуші, 2021. С. 168-186.

НЕОЛОГІЗМИ ТА МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ МОВНИХ ЗМІН У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Прізвище та ім'я студента: Калинич Крістіна

Спеціальність: В11 Філологія Українська мова та література

Форма навчання: денна

Прізвище та ім'я наукового керівника: Певсе Андрея Андрійвна

Вступ

Тема магістерського дослідження присвячена вивченню неологізмів та молодіжного сленгу як провідних показників динамічних перемін у лексичному складі сучасної української мови. Важливість опрацювання зумовлена стрімкими соціокультурними змінами, викликаними цифровізацією, пануванням соціальних мереж (TikTok, Telegram, Instagram), глобалізацією, а також повномасштабною війною з 2022 року, яка породила нові лексичні формування для позначення воєнних дійсностей, емоційних станів та суспільних явищ. Ці чинники спричиняють активне поповнення лексики мови запозиченнями, жаргонізмами та авторськими новотворами, що демонструє пристосування мови до викликів сьогодення. Значущість теми для української лінгвістики полягає у потребі фіксації цих змін для збереження національної мовної самобутності та створення норм стандартизації. Дослідницьке питання полягає у недостатній систематизації шляхів інтеграції неологізмів і сленгу у літературну норму в умовах надзвичайних соціальних впливів.

Цілі та дослідницькі питання

Головна ціль праці – комплексно проаналізувати неологізми та молодіжний сленг як ознаки мовних інновацій у сучасній українській мові. Основні завдання охоплюють: виявлення джерел походження цих одиниць; класифікацію за тематикою та семантичними колами; оцінку їхньої соціолінгвістичної функції; аналіз пристосування до літературної норми. Дослідницькі питання:

Які головні джерела формування неологізмів і сленгу в українській мові (військовий жаргон, англіцизми із соцмереж)?

Як діє молодіжний сленг у комунікації TikTok та Telegram?

Яка суспільна роль сленгових утворень у вираженні ідентичності під час війни?

Які способи мовної адаптації неологізмів до стандарту?

Методологія

Розвідка спирається на поєднання технік: корпусному аналізі (із залученням корпусів сучасної української мови), контент-аналізі медіатекстів та дописів у соціальних мережах (TikTok, Telegram, Instagram), зіставному аналізі з іншими слов'янськими мовами, соціолінгвістичному опитуванні молоді. Теоретичні засади – соціолінгвістика (вплив суспільства на лексику), лексикологія (словотворчі зразки), прагмалінгвістика (використання в дискурсі). Джерельна основа включає понад 5000 одиниць: дописи із соцмереж (2022–2026 рр.), медіатексти, розмовні записи, лексикони неологізмів; матеріал зібрано методом безперервної вибірки.

Очікувані результати та обговорення

Передбачається, що будуть виявлені головні напрями змін: переважання нових слів, пов'язаних з війною, запозичень з англійської мови зі сфери інформаційних технологій та сленгу, що вживається в інтернеті. Також помітне інтенсивне утворення жіночих відповідників слів (фемінативів) та використання метафор для передачі почуттів; поширення загальних термінів зі сленгу у загальноживаній літературній мові. Результати цієї праці допоможуть усвідомити, як українська мова є гнучкою системою, що спроможна пристосуватися до складних, кризових обставин. Очікується, що робота зробить свій внесок через розробку моделі для передбачення лексичних трансформацій та надання порад лексикографам, що, своєю чергою, покращить дослідження мовлення молоді.

Література

- Вороновська, А. О., & Кауза, І. Б. (2025). Створення часткового словника сленгу в соціальних мережах (на основі Twitter (X) або Reddit). *Закарпатські філологічні студії*, 40(1), 35–40. http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/40/part_1/8.pdf
- Герасименко, О. Ю., & Кобзарь, С. С. (2024). Неологізми російсько-української війни: аналіз та специфіка використання. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, (209), 82–86. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-209-12>
- Гребінкевич Ю. Сучасний молодіжний жаргон як специфічне явище мовної культури. *Лінгвістика*. 2015. Вип. 3. С. 147–152.
- Жайворонок, В. В. (ред.). (2012). *Словник української мови*. ВЦ «Просвіта».
- Степаненко, О., Заєць, В., & Степчук, Ю. (2022). Сучасний молодіжний сленг української молоді. *Current Issues of Linguistics and Translation Studies*, 24, 45–49. <https://doi.org/10.31891/2415-7929-2022-24-9>

- Стишов, О. (2024). Розмовні неологізми в сучасній українській мові. *Українське мовознавство*, 1(54), 23-41. [https://doi.org/10.17721/um/54\(2024\).23-41](https://doi.org/10.17721/um/54(2024).23-41)
- Тараненко, О. О. (2002). Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови. *Мовознавство*, 4-5, 33-39.

ЛІНГВІСТИЧНИЙ ЛАНДШАФТ МІСТА ХУСТ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Прізвище та ім'я студента: Ковтунович Анна

Спеціальність: В11 Філологія Українська мова та література

Форма навчання: денна

Прізвище та ім'я наукового керівника: Барань Єлизавета Балажівна

Вступ

Сучасний мовний простір міст дедалі частіше стає об'єктом наукових досліджень, оскільки він відображає соціокультурні, політичні та історичні процеси, що відбуваються в суспільстві. Особливу увагу привертає лінгвістичний ландшафт як сукупність мовних знаків у публічному просторі — вивісок, рекламних оголошень, інформаційних табличок тощо. Саме через них можна простежити співіснування мов, їхній статус, функції та взаємодію в конкретному регіоні. Актуальність дослідження зумовлена багатомовністю Закарпатської області, де історично співіснують різні мовні спільноти, зокрема українська та угорська.

Контекст дослідження визначається також впливом сучасної мовної політики України, яка спрямована на утвердження української мови як державної, водночас з урахуванням прав національних меншин. Окремої уваги заслуговує мовна ситуація у релігійних громадах, які традиційно відіграють важливу роль у формуванні культурного та мовного простору регіону. Мовне оформлення релігійних об'єктів і пов'язаної з ними інформації може відображати специфіку мовної ідентичності вірян та історичні традиції.

Мотивація вибору теми зумовлена інтересом до проблем багатомовності, мовної взаємодії та ролі мови у формуванні публічного простору. Дослідження лінгвістичного ландшафту міста Хуст дозволяє глибше зрозуміти сучасні мовні процеси в регіоні.

Цілі та дослідницькі питання

Основними цілями магістерської роботи є проаналізувати мовний склад лінгвістичного ландшафту міста Хуст; визначити співвідношення української та угорської мов у публічних написах; дослідити функціональні особливості використання мов у різних типах візуальних текстів (вивіски, реклама, інформаційні таблички); проаналізувати мовні практики релігійних громад та їх відображення у мовному ландшафті.

Дослідницькі питання: яке співвідношення української та угорської мов у лінгвістичному ландшафті міста Хуст?

У яких типах публічних написів (вивіски, реклама, інформаційні матеріали) домінує кожна з мов?

Які функції виконують українська та угорська мови у публічному просторі міста?

Наскільки поширеними є двомовні написи та які моделі їх реалізації? Які мовні особливості характерні для релігійних об'єктів і громад?

Методологія

Методологія дослідження передбачає збір мовного матеріалу шляхом фотографування публічних написів у місті Хуст. До аналізу залучаються вивіски, рекламні оголошення, інформаційні таблички та інші візуальні тексти, що містять мовні елементи. Інша частина дослідження базується на аналізі наукової літератури з лінгвістики та, зокрема, з проблематики лінгвістичного ландшафту. Це дозволяє окреслити основні підходи до вивчення мовного простору, визначити ключові поняття

Очікувані результати та обговорення

У результаті дослідження передбачається здійснити комплексний аналіз лінгвістичного ландшафту міста Хуст Закарпатської області, зокрема виявити мовний склад публічного простору (вивіски, оголошення, рекламу, інформаційні таблички), визначити співвідношення мов та їх функціональні ролі. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання для подальших соціолінгвістичних досліджень. Робота також може слугувати основою для порівняльних досліджень лінгвістичних ландшафтів інших міст регіону.

Література

1. Landry R. Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality: An Empirical Study. R. Landry, R. Bourhis. *Journal of Language and Social Psychology*. 16. №1. 1997.
2. Белей Л. Соціолінгвістичне висвітлення терміна «мовний ландшафт». Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Вип. 23. Ужгород: Говерла, 2010. Вип. 23. С. 36–40.
3. Мацюк Г. Лінгвістичний ландшафт України як взаємодія мови та ідеології: минуле і сьогодення. *Мова і суспільство*. 2017. Випуск 8. С. 71–82.
4. Gorter, D. (2013). *Linguistic Landscapes in a Multilingual World*. *Annual Review of Applied Linguistics*, 33, 190–212. С.3
5. Гіреш-Ласлов К., Матей Р., Товт-Орос Е. Роль досліджень мовного ландшафту в соціальних та гуманітарних студіях Закарпаття. 2022. Випуск 35. С. 11

УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИЙ БІЛІНГВІЗМ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В МОВЛЕННІ НАСЕЛЕННЯ ЗАКАРПАТТЯ

Прізвище та ім'я студента: Комарі Єва

Спеціальність: В11 Філологія Українська мова та література

Форма навчання: заочна

Прізвище та ім'я наукового керівника: Певсе Андрея Андріївна

Вступ

У сучасному глобалізованому світі білінгвізм постає не лише як володіння двома мовами, а як складний соціокультурний феномен, що відображає взаємодію різних мовних і культурних систем. Особливо актуальним є дослідження українсько-угорського білінгвізму на Закарпатті — регіоні, де дві мовні спільноти тривалий час співіснують у межах спільного комунікативного простору. Актуальність теми зумовлена необхідністю осмислення реальних мовних практик у контексті сучасних змін мовної політики та освітніх підходів.

Контекст дослідження визначається специфікою мовного середовища Закарпаття, де українська та угорська мови функціонують паралельно, взаємодіючи між собою. Мотивація дослідження полягає у прагненні зафіксувати сучасні мовні процеси: явища змішування мов, кодового перемикання та мовної інтерференції, що формують особливий регіональний тип мовлення. Дослідницька проблема полягає у співвідношенні літературної норми та реального мовлення білінгвів, де спостерігається активне використання гібридних форм, що, з одного боку, полегшують комунікацію, а з іншого — створюють виклики для збереження мовних норм.

Цілі та дослідницькі питання

Метою магістерської роботи є комплексне дослідження функціонування українсько-угорського білінгвізму в мовленні населення Закарпаття як чинника міжкультурної комунікації.

Для досягнення мети поставлено такі дослідницькі питання:

Які моделі кодового перемикання та змішування мов є найпоширенішими в мовленні білінгвів?

Як соціальні чинники (вік, освіта, мовне середовище) впливають на мовний вибір?

Яким є характер інтерференції між українською та угорською мовами та її вплив на мовлення?

Яку роль відіграє білінгвізм у подоланні комунікативних бар'єрів у багатокультурному середовищі?

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що сучасний українсько-угорський білінгвізм є динамічною моделлю комунікації, де мовний вибір визначається не лише етнічною належністю, а й комунікативною ситуацією та прагматичною метою мовця.

Методологія

Теоретичною основою дослідження є положення соціолінгвістики, теорії мовних контактів та міжкультурної комунікації.

Методологія дослідження передбачає:

- анкетування та інтерв'ювання респондентів;
- порівняльний аналіз мовлення різних соціальних груп;
- аналіз наукової літератури.

Матеріалом дослідження слугують записи усного мовлення жителів Закарпаття, зокрема Берегівського та Ужгородського районів, тексти з локальних онлайн-спільнот, а також результати авторського соціолінгвістичного опитування.

Очікувані результати та обговорення

Очікується, що дослідження дозволить систематизувати основні моделі кодового перемикання та класифікувати мовні запозичення, характерні для сучасного українсько-угорського білінгвального середовища.

Наукове значення роботи полягає у поглибленні знань про взаємодію різноструктурних мов у контактному середовищі. Практичне значення полягає у можливості використання результатів для вдосконалення методики викладання мов у полікультурних регіонах, створення навчальних матеріалів та словників регіоналізмів.

Література

Білодід, І. К. (ред.). (1970–1980). *Словник української мови* (Т. 2). Київ: Наукова думка.

<https://n9.cl/3jfw23>

Масенко, Л. (2019). *Суржик: між мовою і язиком* (2-ге вид., зі змінами і допов.). Київ:

Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». <https://files.znu.edu.ua/-files/-Bibliobooks/Inshi82/0061994.pdf>

Певсе, А. А. (2019). Сучасний стан викладання української мови в школах Закарпаття з мовами національних меншин. У: Balla, E., Bárány, E., Csonka, T., Gazdag, V., & Stefuca, V. (ред.), *Ukrainisztika Magyarországon és a határon túlon* (с. 213–218).

Nyíregyháza–Ungvár: «RIK-U» Kiadó. <https://dspace.kme.org.ua/handle/-123456789/-3233>

- Beregszászi, A., Dudics, K., Hires-László, K., & Pösze, A. (2023). A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola első évfolyamos hallgatóinak körében végzett szövegértési kompetenciavizsgálat eredményeiből. *Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica*, 2(1), 26–43. <https://dspace.kme.org.ua/handle/123456789/3191>
- Csernicskó, I., Hires-László, K., Karmacsi, Z., Márku, A., Molnár, D. I., Máté, R., & Tóth-Orosz, E. (2023). *Hungarians and the Hungarian language in Transcarpathia*. Törökbálint: Termini Association. https://real.mtak.hu/162720/1/Hungarians-and-the-Hungarian-Language_2023.pdf
- Fábián, M., Huszti, I., & Bárány, B. (2025). The impact of the Ukrainian language on the Transcarpathian Hungarian pedagogical terminology. *Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica*, 4(2), 63–77. <https://aab-philologica.kmf.uz.ua/aabp/article/view/104/102>

ІДЕЙНО-ХУДОЖНЯ ОРИГІНАЛЬНІСТЬ ЗБІРКИ «ТІЛЬКИ НЕ ПИШИ МЕНІ ПРО ВІЙНУ» ПАВЛА ВИШЕБАБИ

Прізвище та ім'я студента: Немеш Ірина

Спеціальність: В11 Філологія Українська мова та література

Форма навчання: денна

Прізвище та ім'я наукового керівника: Кордонець Олександр Анатолійович

Вступ

Сучасна українська література тяжіє до переосмислення концептуальних орієнтирів та художніх форм на фоні останніх подій. Це зумовлено глибокими соціокультурними трансформаціями через жахливий досвід воєнних подій. Тема «Людини і війни» набуває все більшої актуальності і разом з тим, більшої читабельності. О. Пухонська зазначає: *«Твір сучасної літератури про війну для читача є вагомим джерелом поряд з офіційною інформацією, журналістськими матеріалами, оскільки, попри ідею твору, там справжні емоції, враження, почуття, передається чийсь реальний досвід. Це також фіксація історичних подій, яка унеможливить їх забуття та перетворить «на матеріал культурної пам'яті», що виконує функцію культурної терапії, де з одного боку діляться травматичним досвідом, а з іншого – осмислюють його»* [6, с.8]. Одним із вагомих явищ постає збірка автора-військовослужбовця Павла Вишебаби під назвою «Тільки не пиши мені про війну», який не тільки творить історію, а й проживає її на сторінках дебютної збірки.

Актуальність дослідження поданої теми полягає в осмисленні нових тенденцій сучасної української поезії, які насичені актуальним паралелізмом і створені на перетині колективної історичної пам'яті та особистісного досвіду. Збірка автора вважається дебютною, що вирізняється не тільки філософською глибиною, психологізмом, багатошаровістю та розкриттям екзистенційних питань, а й поєднанням жахливого досвіду війни з розкриттям особистих переживань, які наповнені щирістю, сповідальністю, вірою, оптимізмом і стійкістю.

Контекст дослідження є тісно пов'язаним з літературними тенденціями сьогодення, де вагомим чинником постає автобіографізм, посилення документальності та внутрішня відкритість яка поєднується з художньою індивідуальністю, що переплітає зображення громадської позиції з особистою чутливістю.

Мотивація вибору пов'язана з ціллю розкрити художню та ідейно-тематичну природу збірки, висвітлити багатство стилю, мови та художніх засобів, через які автор описує власні переживання, досвід та сподівання.

Дослідницька проблема полягає у висвітленні поетичної виразності творів Павла Вишебаби, розкриттю задуму та художніх засобів, які забезпечують оригінальність збірки.

Метою дослідження магістерської роботи постає розкриття ідейно-художньої оригінальності збірки українського автора Павла Вишебаби під назвою «Тільки не пиши мені про війну». Чинне місце надається для загального розгляду мілітарної тематики у сучасній українській літературі та конкретного визначення місця збірки в сучасному літературному дискурсі. Особливу увагу приділено аналізу збірки, авторського задуму, поезики, тематичного урізноманітнення, специфіки образного мислення, інтонаційності, художньої мови та смислового навантаження, що розкриває ідейно-художні особливості. Для досягнення поставленої мети є важливими розгляд наступних питань:

Розкриття значення мілітарної тематики в сучасному літературному дискурсі

Висвітлення основних мотивів лірики Павла Вишебаби

Дослідження ідейно-тематичної своєрідності збірки, розгляд специфіки художніх засобів

Розгляд актуальності через психологічні аспекти: поєднання особистого досвіду переживань та колективної пам'яті в контексті подій війни.

Розкриття новизни поетичного мислення автора.

Методологія

Методологічна основа магістерської роботи побудована насамперед на біографічному аналізі, що дозволяє зрозуміти автобіографічні мотиви і специфіку художніх текстів. Використовується текстуальний аналіз, який спрямований на дослідження поетичних творів збірки. Вагому роль відіграє порівняльний та інтертекстуальний аналіз, які дозволяють зіставити твори інших сучасних письменників за близькою тематикою і завдяки цьому виокремити художню особливість автора. Окремо застосовано герменевтичний підхід, завдяки якому можна розкрити філософську та емоційну наповненість у ширшому культурному дискурсі. І безпосередньо, застосовано історико-культурний метод, який дозволяє проаналізувати поетичні тексти через призму історії та соціальних явищ.

Матеріалом дослідження слугує поетична збірка Павла Вишебаби під назвою «Тільки не пиши мені про війну», у якій розкрито мотив творчості автора.

Очікувані результати та обговорення.

За результатами дослідження передбачено розкрити особливості художнього стилю автора та передати ідейні аспекти збірки. Заплановано висвітлити новизну та актуальність поетичної творчості та показати те, що збірка являє собою нове явище українського літературного процесу, яке несе за собою трансформації авторського мислення під впливом важких історико-культурних процесів. Передбачено висвітлити те, що поезія автора-військовослужбовця є новим явищем, яке показує жахливий досвід реальності разом з щирими внутрішніми переживаннями і надіями, і показати те, що явище є близьким суспільству, через що збірка і має велику популярність та перспективи на подальший розвиток. Літературознавче значення здатне розкрити ще глибші уявлення про тенденції розвитку сучасної української мілітарної поезії, яка поки є рідкістю в українській літературі.

Література

1. Гальчук О. (2023). Провідні мотиви й образи поетичної книги Павла Вишебаби «Тільки не пиши мені про війну». *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*, № 22.
2. Гураль В. Основні мотиви воєнної поезії (Павло Вишебаба, Дмитро Лазуткін, Максим Кривцов) [Електронний ресурс] / В. Гураль // *Studia Methodologica*. – 2024. – № 58. – Режим доступу: <https://journals.tnpu.ternopil.ua/index.php/sm/article/view/1300/1157>
3. Вишебаба П. Тільки не пиши мені про війну. Київ: Видавництво Однієї Книги, 2023. 120 с.
4. Вишебаба П. Офіційний сайт [Електронний ресурс] /П. Вишебаба - Режим доступу: <https://www.vyshebaba.com.ua/>
5. Копитко В. Пищу від імені тисяч військових. Що відомо про бійця ЗСУ і поета Павла Вишебабу [Електронний ресурс] / В. Копитко // РБК-Україна. – 2024. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/pishu-vid-imeni-tisyachi-viyskovih-shcho-1729169950.html>
6. Пухонська О. Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі. Дискурсус, 2022. 288 с

Дане видання містить тези доповідей НАУКОВОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ СТУПЕНЯ МАГІСТРА, проведеної на Кафедрі філології Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці ІІ. У збірнику представлено результати підготовчої роботи з написання магістерських робіт студентів магістратури спеціальностей угорської, української та англійської філології. Тези відображають самостійну наукову роботу авторів.

Szerkesztette / Редактори / Edited by

Beregszászi Anikó – Gazdag Vilmos

Technikai szerkesztő / Технічний редактор / Technical editor

Ferku Szilveszter

Borítóterv / Дизайн обкладинки / Cover design

Gazdag Vilmos – Ferku Szilveszter

Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 5,47.
Формат видання 60×90/8.